

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

ДЕБЮТ

*ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ СТУДЕНТІВ
ФАКУЛЬТЕТУ ГРЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ*

Маріуполь - 2019

ББК 94 я 43
УДК 08 (063)

Дебют: Збірник тез доповідей студентів факультету грецької філології та перекладу за результатами участі в Декаді студентської науки – 2019 / За заг. ред. д.політ.н., проф. К.В. Балабанова, д.е.н., проф. О.В. Булатової. – Маріуполь, 2019. – 96 с.

Редакційна колегія:

к.філол.н., проф. Шепітько С.В.;
к.філол.н., ст.викл. Смирнова М.С.;
к.філол.н., доц. Жарікова Ю.В.;
к.філол.н., доц. Голоцукова Ю.О.;
к.філол.н., доц. Пефтієва О.Ф.

Матеріали збірника висвітлюють результати науково-дослідної роботи студентів МДУ, які присвячені актуальним питанням мовознавства, літературознавства, перекладознавства та країнознавства.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет Радою молодих вчених Маріупольського державного університету.

Протокол № 5 від 27 лютого 2019 р.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

© Маріупольський державний
університет, 2019

СЕКЦІЯ:

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГРЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

УДК 811.14'42:82-1

Дадіані Л. Г.

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ «СВОБОДА» ЗА ДОПОМОГОЮ ОБРАЗУ ЦИГАНА У ПОЕМІ «ДВНАДЦЯТЬ ПІСЕНЬ ЦИГАНА» КОСТИСА ПАЛАМАСА

В рамках лінгвістичних досліджень проблема взаємодії мови та мислення залишається актуальною протягом багатьох десятиліть. В. фон Гумбольдт вважав, що між мовою та мисленням існує необхідна кореляція. Виходячи з цього можна стверджувати, що у кожного народу є притаманна тільки йому, специфічна «картина світу». В сучасному мовознавстві «картина світу» визначається як «цілісний, глобальний образ світу, який є результатом всієї духовної активності людини і виникає в ході всіх її контактів зі світом та уявлень про світ» [2, с. 120].

Закріплення цього соціально-історичного та особистого досвіду безпосередньо відбувається в мові, яка, в свою чергу, зумовлює структуру мислення. Іншими словами, особливості досвіду того чи іншого носія мови знаходять своє вираження в концептосфері, тобто «сукупності концептів, з яких складається світогляд носія мови» [2, с. 95].

Існує декілька підходів до розуміння поняття концепту. Наприклад, Д.С. Лихачов вважає, що концепт є результатом зіткнення значення слова з особистим та народним досвідом людини [1, с. 4]. В.А. Маслова підкреслює, що «концепт багатомірний, в ньому можна виділити як раціональне, так і емоційне, як абстрактне, так і конкретне, як загальнонаціональне, так і особисте» [2, с. 110]. Концепт у лінгвістиці визначається як сенс поняття, смислове значення імені (знаку). Відрізняється від самого знаку і від його предметного значення (денотата, об'єму поняття). Ототожнюється з поняттям і сигніфікатом [3, с. 343]. У філології концепт описується як стійка мовна чи авторська ідея, що має традиційний вираз; те ж, що мотив [3, с. 345].

Таким чином, можна зробити висновок, що кожен окремий концепт є фрагментом мовної картини світу, який певним чином характеризує структуроване уявлення людини про дійсність, яка її оточує.

Поема «Дванадцять пісень цигана» вважається одним із найяскравіших творів видатного грецького поета Костиса Паламаса, у творчості якого знайшли вираження загально-гуманістичні і революційно-демократичні ідеали кінця XIX — початку XX століть. Поема складається із дванадцяти пісень (звернень). Образ цигана у творі символізує душу, яка є непідкореною та вільною, яка намагається створити щось нове і міцне, руйнуючи все, що є старим.

У рядках «...Πάει το ψήλος σου, το χτίσμα σου συντρίμμα.

Θα ῥθει κι η ώρα· εσένα ήταν ο δρόμος

σε βοριά κι ανατολή, νοτιά και δύση,

σαν το δρόμο του ήλιου· γέρνεις· όμως

το πρωί για σε δε θα γυρίσει...» автор, ранений байдужістю політичного керівництва та його співгромадян, передбачає руйнування країни, але зрештою виражає надію на воскресіння та відродження грецької нації:

«...θα σαλέψεις σαν τη χλόη, σαν το πουλί,

σαν τον κόρφο το γυναικείο, σαν το κύμα,...

θα αιστανθείς να σου φυτρώσουν, ω χαρά!

τα φτερά,

τα φτερά τα πρωτινά σου τα μεγάλα!».

Автор своїми зверненнями до народу (країни) уособлює образ цигана. Саме він, через свою розповідь, демонструє незламність, віру та волелюбність, що є притаманним для циганської нації. Цигани – кочовий народ, який не має певної країни, але є сильний духом та вільним. Поет відчуває себе чужим серед людей свого часу, своїх співгромадян, які є байдужими до майбутнього своєї країни. Він закликає:

«...ω Ψυχή παραδαρμένη από το κρίμα!

Και θ' ακούσεις τη φωνή του λυτρωτή

θα γδυθείς της αμαρτίας το ντύμα,

και ξανά κυβερνημένη κι αλαφρή...».

«Ψυχή» автор називає країну, людей, яких він просить почати діяти, задля свободи та незалежності.

Окрім цього, К. Паламас у поемі використав слова, які за своїм змістом співвідносні з концептом «свобода», наприклад: ο λυτρωμός, αλαφρή, τα φτερά, το κύμα тощо.

Отже, автор поеми є оповідачем, який через свої звернення до народу намагається донести значимість незалежності для країни, поетом-пророком, який виражає свою біль, а також надію на воскресіння нації після занепаду. Поема «Дванадцять пісень цигана» є маніфестом свободи саме завдяки позиції автора, який демонструє волелюбний і бунтівний характер та наголошує на значенні незалежності та свободи країни для її поступу.

Література

1. Лихачев Д.С. Концептосфера русского языка. – М., 1997. – 384 с.
2. Маслова В.А. Современные направления в лингвистике. – М.: Академия, 2008. – 451 с.

3. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (голова редколегії) та ін.; Л. В. Озадовська, Н. П. Поліщук (наукові редактори) – Київ : Абрис, 2002. – 761 с.

4. Κωστής Παλαμάς. Ο Δωδεκάλογος του Γύφτου [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.hellenes.com/hellenscom/jm/images/stories/dodekalogos.pdf>

УДК 811.14'06'373.7-115

Шабан А. В.

РЕЛІГІЙНІ КОНЦЕПТИ «БОГ, ДОЛЯ, ПРАВДА» У НОВОГРЕЦЬКИХ, АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ

Різні сторони суспільного життя відображаються в концептуальній системі людини. В духовному житті людини релігія є однією з найбільш значущих складових. «Релігійні цінності визначають сенс життя людини» [3, с. 542].

Концептуалізація релігії як специфічного явища акумуляції духовності пов'язана як із внутрішніми релігійними переконаннями її носіїв (внутрішні вірування, страхи), так і зовнішніми проявами, які полягають у дотриманні певних ритуалів та дій, виконання яких є обов'язковим для істинно віруючого індивіда.

Паремії як фразеологічні одиниці, що характеризуються не тільки відтворюваністю і стійкістю, але й предикативністю, є цінним матеріалом лінгвокультурологічного дослідження. Вони здатні транслювати культурну інформацію і поведінкові настанови з покоління в покоління (у зв'язку з чим прислів'я називаються узуально-поведінковими текстами), а також актуалізувати концепти, вербалізатори яких проявляють у контексті прислів'їв свої граматичні властивості й здатність до семантичної сполучуваності з вербалізаторами інших концептів [3, с. 544].

Концепт ΘΕΟΣ/GOD/БОГ знаходить свою реалізацію у пареміях, що вказує на його значну роль у повсякденному житті грекомовного, англomовного та україномовного загалу. Концепт «Бог» є базовим культурним концептом, на основі якого сформувалася свідомість людини. У розумінні християнина Бог – це щось непізнане, таємниче, що вбирає в себе уявлення про душу, вічне життя, доброту, відкритість, щирість. Дійсно, людям при повсякденному спілкуванні притаманне використання прислів'їв та приказок і часто вони марковані саме релігійними концептами. Ідеографічні групи концепту ΘΕΟΣ/GOD/БОГ були сформовані на основі суцільної вибірки. Найцікавіше простежити трансформації тих чи інших концептів культури, які з різних точок зору можуть вважатися ключовими компонентами ментальної своєрідності народу в той чи інший історичний період. «Існують численні підтвердження своєрідності культур різних етносів. Пареміологічний простір мови також належить до числа явищ, які доводять реальність своєрідності психології і філософії кожного етносу». Аналіз тлумачних словників різних періодів, а також словника прислів'їв

та приказок В.І. Даля дозволив виділити основні компоненти, що представляють семантичну модель концепту «Бог» в мовній картині світу. Це такі компоненти, як:

1) Господар: Ο άνθρωπος σχεδιάζει, μα ο θεός εξουσιάζει. / Чоловік міркує, а бог керує. / Man proposes, God disposes; Θεού θέλοντος. / На все Божа воля. / God willing [4, с.146];

2) Всемогутня сила: Для Бога нема нічого неможливого / There is nothing impossible for God. / Ο,τι στους ανθρώπους είναι αδύνατον, στο θεό είναι δυνατόν [4, с.71];

3) Допомога: Працюй, небоже, то й бог допоможе. / Δουλεμένο, ζηλεμένο, του Θεού ευλογημένο / God is always on the side of the hard-working [4, с. 231];

4) Справедлива кара: Кого Бог покарати хоче, в того відбирає розум. / Whom God will destroy, he first makes mad. / Μωραίνει Κύριος ον βούλεται απόλεσαι [4, с.120].

Концепт ΑΛΗΘΕΙΑ/TRUTH/ПРАВДА перш за все осмислюється як моральна категорія, морально-етичний аспект домінує в об'єктивації цього концепту.

Правда веде людину усе життя, визначає його моральні орієнтири. Правда – постійний супутник вірних та віруючих людей, взірець хороших дружніх відносин. Все у світі обертається навколо правди, чесності та довірі. Правду неможливо приховати, вона лакмусом видає лестоці, лицемірство та нещирість. Правда залишається незмінною у вічності, у труднощах, у будь-якому положенні. Багато людей вірять, що правда йде від Бога. При аналізі концепту було виділено наступні категорії, які репрезентуються у пареміях:

1) Простота: Από μικρό και από τρελό μαθαίνεις την αλήθεια. / Truth comes out of the mouths of babes and sucklings. / Вустами дитини говорить правда; Η αλήθεια δεν χρειάζεται υπεράσπιση. / Truth defends itself. / Правда суду не боїться;

2) Неприхованість: Η αλήθεια και το λάδι πάντα βγαίνουν από πάνω. / Truth and oil are ever above. / Правда, як олія: скрізь наверх спливає [1]; Αλήθεια μεν αθάνατη, το δε ψεύδος ουδέποτε ζει για να γεράσει. / Truth may be blamed, but cannot be shamed. / Правда і в огні не горить, і в воді не тоне [4, с.45];

3) Прикрість: Η αλήθεια είναι πικρή, αλλά πρέπει να λέγεται. / Better suffer the truth than prosper by falsehood. / Правда гірка, але вона є.

Останнім концептом у нашому дослідженні, які належать до релігійних, є ΜΟΙΡΑ/FATE/ДОЛЯ. Доля виступає найважливішою категорією свідомості, за допомогою якої будується картина світу, це концепт вищого рівня, що належить до світоглядних універсалій. На думку Н.Д. Арутюнової концепт «Доля» присутній не тільки у всіх міфологічних, релігійних, філософських і етнічних системах, він становить ядро національної та індивідуальної свідомості. Це поняття належить до числа активно діючих початків життя, так званої «практичної філософії людини» [2, с. 302].

У фразеологізмах доля постає як виразник незмінного у житті людини, того, що їй

судилося та не підлягає виправленню і додаванням.

1) Обов'язок: Ο καθένας κουβαλάει το σταυρό του / Every man has his cross to bear / У кожного свій хрест (своя доля) [4, с.121];

2) Неминучість: Δεν μπορείς να ξεφύγεις από τη μοίρα σου / There is no flying from the fate. / Від долі не втечеш; Καθένας με τη μοίρα του / Each to his own fate. / Кожному – своє.

Таким чином, концепти «бог», «правда», «доля» виступають виразними показниками релігійного життя, віддзеркалюють відношення народу до християнських чеснот та слугують прикладом для розуміння концептуальної картини світу.

Література

1. Μπαμπινιώτη Γ. Δ. Λεξικό της νέας Ελληνικής γλώσσας / Γεωργίου Δ. Μπαμπινιώτη. – Αθήνα: Κέντρο Λεξιολογίας, 1998. – 2047 с.

2. Арутюнова Н. Д. В сторону семиотики и стилистики / Н. Д. Арутюнова. – М: Языки русской культуры, 1999. – 405 с. – (№ 4).

3. Г.В. Сергієнко // Матеріали XXXI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Зб. наук. праць. - Переяслав-Хмельницький, 2017. – Вип. 31. – С. 542-548

4. Жовківський А. М. Мудрість народна - мудрість міжнародна / А. М. Жовківський, Г. А. Житинець. – Чернівці, 2016. – 347 с.

УДК 811.14'06'373.4:659.1

Суботіна Т.О.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АБРЕВІАТУР У МОВІ ДРУКОВАННОЇ РЕКЛАМНИ (НА МАТЕРІАЛІ НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ)

Реклама – невід'ємний елемент сучасного життя. Актуальність вивчення рекламних повідомлень пов'язана і з тим, що до недавнього часу класична лінгвістика не приділяла достатньої уваги до цього різновиду текстів. Тим часом, мова реклами є надзвичайно цікавим матеріалом, дослідження якого може збагатити теорію лінгвостилістики і забезпечити повноту картини функціональних стилів мови [1].

Абревіатура – (від лат. abbreviatio – скорочення) похідне слово, яке утворилось шляхом одного із різновидів скорочення декількох твірних слів з наступним поєднанням їх в одне ціле [2].

Поява великої кількості складних синтаксичних структур певною мірою перевантажує мову, робить її менш гнучкою, мало придатною у спілкуванні. До того ж окремі доміанти настільки громіздкі, що ними послуговуватися дуже важко. У зв'язку з цим у сучасній мові діють й інтралінгвальні чинники, найголовнішим з яким виступає закон економії мовної енергії, мовних засобів. Він тісно взаємодіє також із ще одним важливим екстралінгвальним

чинником, що притаманний мові ЗМІ і має власне прагматичний характер, ощадливим використанням газетної і журнальної площі й ефірного часу, які нині є дуже дорогими. Таким чином у мові ЗМІ виникли нові лексеми-аббревіатури: Ε.Ε.Ε.Λ- Εθνική Εταιρία Ελλήνων Λογότεχνών, Ε.Τ.Ε- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Ε.Λ.Σ - Εθνική Λυρική Σκηνή.

Інтенсивне використання аббревіатур у мові преси має свої негативні сторони: більшість нових аббревіатур, що виникли протягом останніх десятиліть ХХ століття, стали незрозумілими для читача; вони не зафіксовані в найавторитетніших лексикографічних працях. Творення і апробація у мові аббревіатур і складноскорочених слів процес настільки інтенсивний, що на сьогоднішній день багато з них не трактуються.

Крім того, рекламні заголовки і мова публікації певною мірою перевантаження аббревіатурам і скороченням зловживання продукуванням і застосуванням незвичайних аббревіатур, особливо ініціальних, ускладнює сприйняття інформації: читачеві доводиться кілька раз переглядати текст, щоб знайти словосполучення, що стало базою для творення аббревіатури. Звичайно, якщо у тексті газетної статті аббревіатура, що винесена в заголовок, розтлумачується. «Η Χάρτα των Δικαιωμάτων των ΗΠΑ περιλαμβάνει δέκα συνταγματικές τροποποιήσεις που εγγυώνται πολλά θεμελιώδη πολιτικά δικαιώματα και ελευθερίες και υιοθετήθηκε το 1791».(Устав США про права включає в себе десять конституційних поправок, які гарантують багато основних прав і свобод людини і були прийняті в 1791 році); «Η παρακάμερα του αγώνα μεταξύ ΟΦΗ και Άρη κατέγραψε τις αντιδράσεις κατά την εξέλιξη του αγώνα με το δραματικό για τους γηπεδούχους στο Γεντί Κουλέ φινάλε». (Прохід матчу між ОФІ і Арі зафіксував драматичну реакцію в еволюції матчу для глядачів у фіналі Конкурсу Гуді.); «Σειρά νέων προγραμμάτων μέσω ΕΣΠΑ είτε τρέχουν είτε αναμένεται να ανοίξουν το επόμενο διάστημα». (Серія нових програм через ЕСПА або працює, або очікується відкриття в найближчі кілька років.) Прочитавши ці рекламні уривки, не в кожному з них було зрозуміло одразу про ще йде мова, тому що деякі аббревіатури відомі не всім, щоб їх розуміти, потрібно прочитати статтю.

Отже, оскільки творення інноваційних аббревіатур у заголовках і текстах газетних публікацій це є досить поширене явище, воно вимагає пильного їх використання, щоб не зробити новогрецьку мову важкою і незрозумілою для читачів.

Література

1. Атакьян, Г.С. Эмоциональная стратегия и приёмы её реализации в туристической рекламе / Г.С. Атакьян // Вестник Ленинградского государственного университета им. А.С. Пушкина. – 2008. – №5. – С. 3.
2. Соколова І.О. Мова друкованої реклами / І.О Соколова // Мовознавство. – 1979. – № 1. – С. 63–70

ЗАСОБИ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ВИРАЗНОСТІ ГАЗЕТНИХ ЗАГОЛОВКІВ У ГРЕЦЬКОМУ ГАЗЕТНОМУ МОВЛЕННІ

Дану доповідь присвячено інтенсифікації виразності газетних заголовків на прикладі грецького газетного мовлення. Ми проаналізували засоби інтенсифікації виразності газетних заголовків на матеріалі інтернет-версій таких грецьких газетних видань: Athinapoli, AttikiPress – Αττική Περιφέρεια (EN, GR), Ethnos, Enikos за період вересень-листопад 2018 року.

За визначенням В. М. Лейчика газетно-публіцистичний стиль – це «функціональний стиль суто комунікативного характеру, тексти якого займають проміжну позицію між текстами науково-технічного, ділового та літературно-розмовного стилів»[2, с. 783]. Газета відображає те, що відбувається в соціумі; соціальні процеси, релевантні для сучасного суспільного життя, віддзеркалюються у стилістиці сучасних газетних матеріалів. Основною метою газетного мовлення є привернення уваги та зацікавлення читача. Саме для цього застосовуються засоби інтенсифікації виразності.

Перше, на що звертає увагу читач газети – це заголовок. Він виконує інформативну функцію, коли у стислій формі дає чітке уявлення про зміст повідомлення. Досліджуючи лексико-семантичний склад заголовків газети, можна отримати уявлення про спрямування публікацій, оцінку поточних подій цим виданням.

О. Стишов зазначає, що «у лексичному складі мови засобів масової інформації (ЗМІ) спостерігається інтенсивне формування, активне функціонування, та закріплення в ужитку значного корпусу новотворів»[4, с. 35]. Проаналізувавши заголовки грецьких газет на наявність таких новотворів, ми виявили аббревіатури, палімпсести, варваризми та іншомовні слова. Також слугують засобами інтенсифікації виразності газетного мовлення топоніми та антропоніми. Розглянемо детальніше функціонування зазначених лексичних одиниць.

Аббревіатура – це скорочення слова чи словосполучення, вживане в усному та писемному мовленні [3]. Аббревіатури почали використовувати через те, що поява великої кількості складних синтаксичних структур певною мірою перевантажує мову, робить її менш гнучкою, мало придатною до спілкування.

У мові грецьких засобів масової інформації широко використовуються аббревіатури. Наприклад: «*Ιαπωνία Ιστορική συμφωνία ελευθέρου εμπορίου*» (ΕΕ – Ευρωπαϊκή Ένωση), «*Ερχεται νέο πρόγραμμα για χιλιάδες άνεργους*» (ΟΑΕΔ – Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού), «*Νέα ανακοίνωση της ΕΛ.ΑΣ. για τα ΑΤΜ – Τι αναφέρει*» (ΕΛ.ΑΣ – Ελληνική Αστυνομία, ΑΤΜ – Αυτόματη Ταμειολογιστική Μηχανή), «*Μορφωτικό ΕΣΗΕΑ: Έκθεση «12 Οκτωβρίου 1944. Η Αθήνα ελεύθερη»*» (ΕΣΗΕΑ – Ένωση Συντακτών Ημερήσιων Εφημερίδων

Αθηνών).

Окрім абревіатур грецькі ЗМІ часто використовують палімпсести, так звані «анти-прислів'я». Палімпсест – «це пергамент, з якого стерто первинний текст і написано новий» [1, с.75]. Вони являють собою відомі всім грецькі прислів'я, свідомо змінені з метою привернути увагу читача та зацікавити його. Наприклад, прислів'я «*Όπου λαλούν πολλοίκοκόροι, αργεί να ξημερώσει*» (Де багато півнів співає, там пізно світає) було замінено для статті про ключі на «*Όπου λαλούν πολλοίκλειδαράδες, αργεί ν'ανοίξει η πόρτα σας*» (Там, де розмовляють багато слюсарів, довго не відкриються ваші двері). Прислів'я «*Ο έρωτας και ο βήχας δενκρύβονται*» (Любов і кашель не приховаєш) було замінено на «*Ο έρωτας και η χορηγία δενκρύβονται*» (Любов і фінансову допомогу не приховаєш) у статті, присвяченій фінансуванню шкідливої тютюнової промисловості. «*Το πεπρωμένοφυγείν αδύνατον*» (Від долі не втечеш) змінили на «*Τοδιαφημίζειν φυγείν αδύνατον*» (Від реклами не втечеш) для статті стосовно реклами пива.

Поширеними є використання топонімів та антропонімів у газетних заголовках. Наприклад: «*Τα μουσικά σχήματα του χειμώνα στην Αθήνα!*», «*Ελπίδες για μελλοντικές υπογειοποιήσεις σιδηροδρομικών τμημάτων σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη*», «*Ο Άγιος Παντελεήμονας της Αχαρνών*», «*Ο Κώστας Μπακογιάννης ανακοινώνει την υποψηφιότητά του για το δήμο της Αθήνας στις 5 Νοεμβρίου*».

Газетний стиль у сучасних умовах має у своєму складі багато запозичень, зокрема варваризмів, та іншомовних слів. Наприклад: «*"Λίφτινγκ" στον Λυκαβηττό: Έτσι αλλάζει ο λόφος της Αθήνας*», «*Taste of Athens: Το μεγαλύτερο γαστρονομικό φεστιβάλ έρχεται στην Αθήνα*», «*Έρχεται το Oktoberfest σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη*», «*«Δες ποιον έφαγες σήμερα»: Σάλος με την καμπάνια των vegan στο Μετρό της Αθήνας*».

Отже, заголовок як одна з головних складових частин газет має багато особливостей, які властиві всьому стилю загалом, зокрема абревіатури, палімпсести, топоніми, антропоніми, запозичення та іншомовні слова. Ці специфічні особливості зумовлені призначенням заголовку зацікавити читача, у стислій формі викласти зміст повідомлення або виокремити найважливіші факти, а також завданням переконати читача й подати основну ідею матеріалу.

Література

1. Дрофань Л. А. Текст як палімпсест / Л. А. Дрофань. – К. : МІСТ, 2012 – С. 75-85.
2. Лейчик В.М. Стосовно фразеологічної норми публіцистичного стилю / В.М. Лейчик – М. : Азбуковник, 2003–С.783

3. Словник літературознавчих термінів [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://ukrlit.net/info/dict/0yb44.html>

4. Стишов О.А. Нові аббревіатури в мові мас-медіа кінця ХХ століття / О. А. Стишов. – Запоріжжя :Мовознавство, 2001 – С. 33–40.

УДК 811.1'25-115(043)

Брагіна В.Р.

КОМПОНЕНТ «ЇЖА» У НОВОГРЕЦЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ

У лінгвістиці протягом останніх десятиліть велика увага приділяється слову як носію культурної інформації. Слово передає особливості сприйняття мовним колективом навколишньої дійсності, набуває під час предметно-пізнавальної діяльності. У слові вербалізується сукупне уявлення про предмет, яке склалося у даній культурі і зафіксовано у мовній свідомості носіїв мови. У ньому виражено побут та ставлення носіїв певної мови до певних явищ яке складалося десятиліттями та з розвитком певного етносу [1, с. 66].

На формування культурного коду кожного етносу, а також вираження його у мові, впливають різні чинники – історичний, релігійний, соціальний, побутовий та ін. Вплив є неперервним і опосередкованим, будь-які зміни у політичному устрої чи економічних моделях розвитку суспільства не можуть зламати існуючі протягом століть "звички свідомості". Культурний код є значно консервативнішим за суспільно-політичне життя.

Формування нації відбувається у певних умовах, у першу чергу мають на увазі природні умови, до яких вона поступово пристосовується. Природно-географічні як і історичні умови, у рівній мірі сприяють утворенню харчового комплексу (використання певних продуктових комбінацій, способи приготування страв, смакові уподобання і т.п.) будь-якого етносу. Змінюючись у часі під впливом різних суспільно-історичних.

і природних перетворень, їжа в той же час відрізняється стійкістю і традиційністю. Як один з найважливіших етнічних модулів вона утворює той каркас, за допомогою якого люди вибудовують свій національно специфічний образ світу. Особливості національних традицій, пов'язаних із їжею, відображаються у мові. Так як слово є одним із головних знарядь вираження культури етносу, то найбільш чітко це можна прослідити у фразеології та фразеологічних виразах.

Фразеологія (від грецького *phrasis* – вираження, *logos* – вчення) — розділ мовознавства, в якому вивчаються лексично неподільні поєднання слів. Фразеологією називають також сукупність властивих мові усталених зворотів і висловів [2, с. 83].

Фразеології як науці притаманні багато компонентів, одним із яких є компонент "їжа". Він охоплює багато різновидів їжи того чи іншого етносу. Нижче наведено приклади фразеологізмів із компонентом: "ψωμί", "νερó", "κρασι".

Фразеологічні одиниці із компонентом " ψωμί " використовуються у випадках, коли ми говоримо про бідних людей. У більшості випадків вони є інтернаціональними.

Наприклад: *λέω το ψωμί; δεν έχει να φάε ψωμί; φάγαμε ψωμί και αλάτι; νηστεύει ο δούλος του Θεού, γιατί ψωμί δεν έχει; ο λόγος σου με χόρτασε και το ψωμί σου φά' το.*

ΦΟ із компонентом "νερό" використовуються у випадках, коли люди говорять, що якась подія відбувається дуже швидко.

Наприклад: *ο χρόνος κυλάει σαν νερο; λέω το νεράκι; ρίχνει / πέφτει το νερο με το τουλούμι; είμαι έξω απ' τα νερά μου;*

Фразеологізми із компонентом "κρασί". Наприклад: *κρασί κι αλήθεια; δε μιλάει αυτός, μιλάει το κρασι.*

Отже, фразеологічний склад новогрецької мови віддзеркалює харчовий код грецької культури, що ідентифікує грецьку національно-культурну традицію харчування та разом з іншими культурними кодами репрезентує світосприйняття і спосіб життя народу. [3, с. 105].

Література

1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології / М. Ф. Алефіренко. – Харків, 1987. – 198 с.
2. Снитко О. С. Коди культури у мовній об'єктивації дійсності / О. С. Снитко // Studialinguistica. – Збірник наукових праць КНУ ім. Т. Шевченка. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – Вип. 1. – С. 115–121.
3. Ужченко В. Д. Українська фразеологія / В. Д. Ужченко, Л. Г. Авксентьев. – Х. : Основа при ХДУ, 1990. – 168 с.

УДК 811.14'06'1 (043)

Кононенко Д. О.

ОБРАЗИ І СИМВОЛИ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

Національно-культурна специфіка мовленнєвого спілкування містить систему певних образів, символів, що відрізняються варіативністю, і є складовою частиною мовної картини світу. Кожна мова відтворює відповідний спосіб сприйняття й улаштування світу, або його мовну картину - сукупність уявлень про світ, що містяться у значенні слів і виразів, утворюють єдину систему поглядів та установок, що певним чином розподіляються носіями мови [1, с. 71].

Рівень мовленнєвої культури тісно пов'язаний з вагомим інструментом пізнання світу, яким виступають образи і символи. Останні є водночас методом вираження реальності, часто прихованих скарбів духовності народу.

Сучасна когнітивна методика визначає найголовнішим серед своїх завдань оволодіння концептами – ментальними прообразами (нерозчленованими уявленнями про об'єкт),

глибинними значеннями розгорнутих структур тексту, що є втіленнями мотивів та інтенцій автора, для розвитку пізнавальної активності та адекватного сприймання текстової інформації. Семантика концепту містить комплекс позамовних відомостей, що ґрунтуються на знаннях про світ, здобутих у результаті колективного досвіду людства. Кожен концепт пов'язаний з деякими іншими, і разом вони утворюють домени (фони), з яких вичленовується концепт. Упорядковане поєднання концептів у свідомості людини складає її концептуальну систему [2, с. 28].

Концептуальна система не є стабільною. Вона динамічна, весь час змінюється під впливом постійного процесу пізнання. Компоненти концептуальної системи фрейми – структури, що репрезентують стереотипні, типізовані ситуації у свідомості (пам'яті) людини та допомагають ідентифікувати аналогічну нову ситуацію, ієрархічно впорядковані репрезентації певної стандартної ситуації дійсності [3, с. 19].

На нашу думку, особливу увагу в оволодінні концептами слід надавати образам та символам, які беруть участь у структуруванні навколишньої дійсності, впливають на інтелектуальну діяльність людини.

У системі художнього тексту відбуваються складні процеси взаємодії окремих лексичних одиниць зі змістовою організацією, що зумовлюють поступове нагромадження значень, образної когезії та ускладнюють сприйняття тексту на рівні фактуальної, підтекстової, концептуальної інформації [5, с. 217].

Відомо, що на лексичне значення слова впливають семантичні зміни та варіювання в результаті посилення одних сем та затухання інших. Під впливом певних асоціацій актуалізуються не лише денотативні, а й конотативні семи. Така семантична гнучкість слова знаходить межі перетину із внутрішньою формою слова. Аналізуючи слово, О.Потебня виділяє з трьох складових (зовнішньої форми, змісту, внутрішньої форми) саме внутрішню форму, яка, на його думку, найближча до етимологічного значення. Услід за ученим, стан слова характеризується виділенням значення й образу, водночас образ стає неодмінним засобом для вираження значення. Аналізуючи співвідношення образу й значення, О.Потебня підкреслює властиву художньому слову полісемантичність і множинність значень. Уводячи формулу $A (\text{образ}) < X (\text{значення})$, учений доводить, що значення подається крізь образ, виражає себе в образі і водночас є неодмінним засобом для вираження значення [5, с. 36].

Поділяючи ідеї Й.Гердера та В.Гумбольдта, О.Потебня говорить про тотожність мови з духом нації. Ідея, що мова формує проміжний світ і тим самим закодує в його структурах особливий національний світогляд, у ХХ ст. обґрунтована Е.Кассіером, Е.Сепіром, Б.Уорфом. У використанні мовних засобів образності вчені простежили потужний струмінь національного характеру.

Наприклад, в українського народу рушник – це поетичний символ життя в усій його багатогранності, у російській – предмет побуту; в українському мовно-образному арсеналі сокіл – гарний молодий козак, у німецькому – лихий спокусник та ін. [4, с.113].

Таким чином, слово-образ завжди визначається специфікою народної мови, і кожна мова має притаманний їй специфічний погляд на світ. Словесні образи виражають більше, ніж безпосередньо означають, підсилюючись, увиразнюючись додатковими та смисловими й емоційно-експресивними відтінками, мають ознаки картинності, яскравості, емоційної забарвленості.

Література

1. Бахтин М.М. Проблема содержания материала и формы в словесном художественном творчестве / Бахтин М.М. Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет. –М.: Худож. лит., 1975. – 371 с.
2. Кассирер Э. Опыт о человеке: Введение в философию человеческой культуры // Проблема человека в западной философии. / Э. Кассирер –М.: Изд-во Моск. ун-та, 1988. – 189 с.
3. Крымский С. Строй культуры: Хронотопы и символы // Colleqium. / С. Крымский – М.: Правда, 1993. – 223 с.
4. Потебня А.А. Из записок по русской грамматике. / А.А. Потебня – Т.4. – Вып.2. – М.: Правда, 1977. – 216 с.
5. Потебня А.А. Из записок по теории словесности. – В. кн.: Хрестоматия по истории русского языкознания. – 2-е изд. / Сост. Ф.М. Березин. – М.: Высшая школа, 1977. – 315 с.

УДК 811.14'06'1 (043)

Челпанова О. К.

СТРУКТУРА СИМВОЛУ

Символ є «наполегливим і чіпким» тисячолітнім поняттям, зауважує А.Ф. Лосєв

[3, с. 263]. Це одне з центральних понять філософії, естетики, філології, без нього неможливо побудувати ані теорію мови, ані теорію пізнання. Незважаючи на ілюзію загальнозрозумілості, поняття символу є одним з туманних і суперечливих. Символ має більш ніж двотисячолітню історію осмислення, він отримав різноманітні трактування, однак цілісного уявлення про нього до цих пір немає.

Символ усвідомлюється як самостійний об'єкт лінгвістичного дослідження. Так, у розумінні Н.Д. Арутюнової, мова принципово двоїста: вона є і «система знаків, що заміщають предмети мовлення (реальні та ідеальні)», і «система символів, за якими стоїть духовне життя людей» [2, с. 657]. Таким чином, символ стоїть біля витоків мови. Проблема

мови може кваліфікуватися як проблема символу.

Незважаючи на фундаментальне значення символу для мови, в дослідженнях все частіше зустрічається думка про те, що поняття символу недостатньо чітко окреслене в лінгвістичній літературі [2, с. 125]. Лінгвістична теорія символу можлива в єдності з фундаментальним його осмисленням, з опорою на символізацію в цілому. «Лінгвістика символу» ґрунтується як на власне лінгвістичних, так і на екстралінгвістичних параметрах комунікації, що зв'язують воєдино мову, свідомість і культуру.

Таким чином, і *структура символу* достатньо складна і неоднозначна:

- *Символ є з'єднання*. Етимологія слова «символ» підкреслює момент з'єднання: символ – «знак, прикмета, ознака; знак, що служив доказом союзу гостинності, укладеного між двома родинами»; $\sigma\mu\text{-}\beta\acute{\alpha}\lambda\lambda\omega$ – «скидати в одне місце, зливати, з'єднувати». Σύμβολα називалися у древніх греків «уламки однієї платівки, що підходять один до одного по лінії облому, складаючи які люди, пов'язані союзом спадкової дружби, пізнавали один одного» . Символ є з'єднання, але не всяке з'єднання складе символ. У з'єднанні, що утворює символ, обов'язковим є перше й друге, які з'єднуються, але існує і третє – яке з'єднує.

- *Символ об'єктивний*. Символ – конкретна, максимально інтенсивна реальність. Символ цілком реальний і об'єктивний: він є фактом дійсності, онтологічний. Реалістичне розуміння символу розроблено В.І. Івановим, О.П. Флоренським, А.Ф. Лосєвим та ін. Фундаментальне значення має розрізнення реалістичного (яке підтверджує і реально існує) і ідеалістичного (суб'єктивно-замкненого, фантазійно-довільного) символізму. Справжній символізм реалістичний, він відображає буття, а не ідеалістичний, що відображає лише стан людини . Реалістично зрозумілий символ – не замість дійсності, а є сама ця дійсність.

- *Символ суб'єктивний*. Дійсність відкриває себе людині за допомогою символу, який є способом установаження зв'язку між тим, хто сприймає і сприйманим. І хоча символ незалежний від нас у своєму бутті, його немає поза людською свідомістю. Без символічних функцій нашої свідомості вся емпірична дійсність розсипається на безліч дискретних і не пов'язаних між собою речей. Без представленості всесвіту у свідомості людини вона не проявлена для самої себе.

- *Символ є з'єднання різних планів дійсності*. Символ знаходить себе у спільній енергії декількох планів реальності як факт їх взаємопроникнення і взаємодії.

- *Символ діалектичний (динамічний)*. Він володіє відкритою, гнучкою і рухливою діалектичною структурою. При зовнішній статичності «тіла» символу в ньому не припиняються смислові процеси.

- *Символ є діалектична єдність протилежностей*. Символ – парадокс парадоксів. «Символи не укладаються на площині розуму, структура їх наскрізь антиномічна. Але ця

антиномічність є не заперечення проти них, а навпаки – запорука їх істинності [4, с. 116]». Символ вимагає наявності інших пізнавальних здібностей (духовного розуму).

• *Символ здійснюється ієрархічно.* Будучи невичерпним, перспективно-глибинним, символ здійснюється в різних якісних ступенях. Певна конфігурація проявляє символ як знак, алегорію, схему, поняття, метафору, уособлення, емблему, тип, архетип, міф і т. ін. Символ може реалізуватися однозначно, а може – у нескінченному збільшенні значень. Так, сполука тільки одного є знак, з'єднання одного з великою кількістю є тип, з'єднання всього є символ. Жодна інша категорія не має здатність зібрати в собі весь світ в його цілісній єдності.

У «Нотатках до майбутньої класифікації типів символу» С.С. Аверинцев затверджує символ як «загальне родове поняття» по відношенню до решти структурно-семантичних категорій, які є виразно модифікованими різновидами символу і трактуються як «символічні структури» [1, с. 157].

Отже, якщо знак вказує на предмет, то символ вказує на свідомість. Знак суто прагматичний, символ – онтологічний. Знак орієнтований на зовнішнє, символ – на внутрішнє. Символ не стільки семантична категорія, скільки концептуально-конвенціональна, апелює до екстралінгвістичної сфери. Знак і символ розрізняють по лініях формального і інтерпретативного моментів [4, с. 43].

Література

1. Аверинцев С.С. София-Логос: Словарь. 2-е, испр. изд. / С.С. Аверинцев. – К.: Дух і Літера, 2001. – С. 15 –161.
2. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека / Н.Д. Арутюнова. – М.: Языки русской культуры, 1998. – 896с
3. Лосев А.Ф. Античная мифология в ее историческом развитии / А.Ф. Лосев. – М.: Учпедгиз, 1957. – 620 с.
4. Лосев А.Ф. Диалектика мифа / А.Ф. Лосев. – М., 1991. – 181 с.
5. Українці: народні вірування, повір'я, демонологія / Упор., прим. та біограф. нариси А.П. Пономарьова, Т.В. Косміної, О.О. Боряк. – К.: Либідь, 1991. – 640 с.

УДК 811.14'06'373/7-115

Шаламова Д. О.

ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ ГРУПИ «БАГАТСТВО-БІДНІСТЬ»

Одну з найбільших лексико-семантичних груп лексичного поля «гроші» складають фразеологізми на позначення явищ багатства та бідності. Доцільно розглядати ці два поняття «багатство» та «бідність» разом, адже вони тісно переплітаються між собою, і інколи дуже

важко їх розмежувати.

Ανάλιζ φραζεολογιϋνιϋν οδινηϋν να ποζναϋεννια πονηττια «βαγατςτω» (πλοϋτος) ποκαзуе, ϋο велика κιλιϋκιςτ ϋΟ визначают ϋαμε духовний ϋвіт люδινη та її вϋинки як «справϋне βαγατςτω». Τοβο, βαγατα люδινα не та, яка мае βαγατο грошей, а та, ϋο мае велике серϋе та здиϋсное добри вϋинки.

Αυτος που αρκειται στα ελαχιςτα ειναи πλουσιοτατος. (Σωκратης)

Δεν πλουταινει ο ανθρωπος με χρηματα μοναχα, αλλα και με τα καλα του ерга.
(Μακρυγιαννης)

Ο πιο πλοϋσιος ειναи αυτος που οι απολαϋσεις του ειναи λιτες.

Πλοϋσιος ανθρωπος ειναи ο ανθρωπος που αξιζει πολλα και οχι ο ανθρωπος που еχει πολλα.
(Καρλ Μαρξ)

Χωρις πλοϋσια καρδια ο πλοϋτος ειναи ενας ζητιανος [1].

У рамках семантиϋної групи «βαγατςτω» можна видιλιти φΟ, якi говорять про контраст миϋ таκими πονηтτιами, як «βαγατςτω» (материальне) та «справедливιςτ», «мудριςτ», «добροϋесниςτ» тощо.

Ζηλευτο ιςως праγμα ο πλοϋτος, τιμιο ομως και θαυμαστο η δικαιοϋνη. (Πλοϋταρχος)

Η σοφια ειναи καλυτερο αποκτημα απο τον πλοϋτο. (Μενανδρος)

Όλο το χρυσαφι που βριςκεται πανω και κατω απο τη γη, δεν αξιζει τοσο, οσο η αρετη.
(Πλατων)

Βαγατο φραζεολογιςμιβ пов'язують явище «материального βαγατςτω» ις таκими πονηтτιами, як «небезпека», «обачниςτ», «злочин» та ιн.

Εκεινοι που еχουν πλοϋτη πρεπει να ειναи агруπνοι και προσεκτικοι. Η δυναμη του πλοϋτου, αλιμονο, δεν φερνει παρα μονον αθλιοτητα. (Μπειλυ Τ.)

Η διεφθαρμενη λατρεία του πλοϋτου εκφυλιςτηκε σε φτηνη λατρεία παλιοπραματαων.
(Αλεξαντερ Κρουγκлоφ)

Πισω απο каθε μεγαλη περιουςια κρυβεται ενα μεγαλο еγκλημα. (Φρανςις Σκοτ Φιτζειραλντ)

Η αδικη αποκτηση χρηματαων δε θα γεννησει πλοϋτο, αλλα κινδυνο. (Ισοκратης)

Взагалι, βαγατςτω визначаеться як ϋοςь негативне, таке, ϋο не приносивт ϋастя, а здебильшого лише ϋкодить людини.

Ο πλοϋτος δεν αλλαζει τον ανθρωπο, τον αποκαλυπτει.

Ο πλοϋτος ειναи εχθρος της υγειας. (Αγγλικη παροιμια)

Ο πλοϋτος δεν μειωνει την απληστια. (Σαλλουςτιος)

Ο πλοϋτος ειναи σαν κοπρια. Ωφελει μονο αν τον διασκορπιζουμε. (Κινεζικη παροιμια)

Ο ισχυρος ανθρωπος еχει δουλοϋς, ο πλοϋσιος κολακες και ο ϋυνετος φιλοϋς. (Ισοκратης)

Бильшиςτ φΟ з семантикою «бидниςτ» (φτωχεια) говорять про бидниςτ як явище

духовне, а не матеріальне. Бідність – це стан людини, а не матеріальне положення. Вважається, що матеріальну бідність подолати легко, а духовну – майже неможливо.

Ο πλούτος και η φτώχεια δεν είναι λεφτά, αλλά αυτοαίσθηση.

Η υλική φτώχεια θεραπεύεται εύκολα. Η φτώχεια της ψυχής όμως, ποτέ. (Μισέλ ντε Μονταίν)

Εγώ ποτέ δεν ήμουν φτωχός παρ' όλο που πολλές φορές δεν είχα λεφτά. Να είσαι φτωχός είναι κατάσταση του νου.

Φτωχός δεν είναι ο άνθρωπος που έχει λίγα, αλλά εκείνος που επιδιώκει περισσότερα. (Σενέκας)

Η φτώχεια υποφέρεται πιο εύκολα από τις τύψεις της συνειδήσεως. (Ουγγρική παροιμία)

Також бідність часто супроводжується такими поняттями як «свобода», «мудрість», «чесність», «справедливість» тощо.

Για να είσαι ελεύθερος, πρέπει να μάθεις να είσαι φτωχός. (Βίκτωρ Ουγκώ)

Η φτώχεια δε φέρνει σοφία, αλλά η σοφία αναπόφευκτα φέρνει φτώχεια. (Σανσκритικό ρητό)

Μακάριοι οι φτωχοί, γιατί μόνο αυτοί μπορούν να έχουν ανιδιοτελείς φίλους!

Προτίμα τη φτώχεια μέσα στους κόλπους της δικαιοσύνης, από τα πλούτη, που προμηθεύει η αδικία. (Θέογνις ο Μεγαρεύς) [2].

Проте, бідність також має негативне семантичне забарвлення, як фактор виникнення різного роду лиха (крадіжки, повстання, злочинів).

Η φτώχεια είναι ο γονέας της επανάστασης και του εγκλήματος. (Αριστοτέλης)

Η φτώχεια οδηγεί στην επανάσταση, η επανάσταση στη φτώχεια. (Βίκτωρ Ουγκώ)

Η φτώχεια δημιουργεί κλέφτες, όπως η αγάπη δημιουργεί ποιητές. (Ινδική παροιμία)

Зачається також, що бідність пов'язана з ледарством. Впустивши її в свій дім, дуже важко від неї позбутися.

Η τεμπελιά είναι το κλειδί της φτώχειας. (Ερρίκος Ίψεν)

Ποτέ μη δώσεις στο φτωχό πόρτα και παραθύρι και πάπλωμα να σκεπαστεί, μη σηκωθεί και φύγει. (Ελληνική Παροιμία) [3].

Література

1. Багатство та бідність у наукових теоріях і сучасних дослідженнях

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.academia.edu/1609411/%D0%91%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D1%82%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE_%D1%82%D0%B0%D0%B1%D1%96%D0%B4%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_%D1%83_%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85_%D1%82%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1

2. «Бідність і багатство» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://moyaosvita.com.ua/>

3. Греческие пословицы и поговорки (ελληνικές παροιμίες). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kuprienko.info/grecheskie-poslovitsy-i-pogovorki>

СЕКЦІЯ:

ТЕРМІНОЛОГІЯ ТА ПЕРЕКЛАД

УДК 811. 14'06'373.46

Баранова А. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ГРЕЦЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Науково-технічний переклад по праву вважається одним з найбільш складних і в той самий час поширених різновидів письмового перекладу. Переклад медичної документації, яка є прикладом науково-технічних текстів, вимагає не тільки вільного володіння відповідною лексикою і термінологією, але і розуміння суті описуваних в перекладному тексті процесів і систем. Для досягнення якості перекладів необхідно знати особливості лексики цього функціонального стилю.

Характерною особливістю медичних текстів є використання спеціальної термінології. Існує безліч тлумачень поняття «термін». Ми розуміємо під терміном слово або словосполучення, що є точним позначенням певного поняття якої-небудь галузі знання. Термін завжди співвіднесений з поняттям, що визначає таку особливість термінів, як співвіднесеність з будь-якої термінологією. Під термінологією ми розуміємо сукупність термінів певної галузі знань, пов'язану з відповідною системою понять.

Традиційно вважається, що термін повинен бути точним, коротким, висловлювати строго фіксований поняття. Він також повинен бути позбавлений багатозначності, синонімії, омонімії, образності. Однак, терміни взагалі, і медичні терміни зокрема, далеко не завжди відповідають цим критеріям.

На практиці на слова спеціальної лексики теж поширюються властивості, притаманні загальноживаній лексики. Перш за все, це полісемія або багатозначність. Наведемо кілька прикладів: *ἀμπειλοκλάδι* то 1) виноградна гілка, лоза; 2) бот. кірказон; 3) бот. повитиця (вид); 4) мед. шийний аденіт (у дітей); *καταστάλαγμα* то 1) відстоювання, осідання; 2) відстій, осад; 3) геол., біол. відкладання; 4) проціджування, фільтрація; 5) висновок, рішення: думка.

Іноді один і той самий термін поєднує в собі вкрай широкий спектр значень, наприклад: *μυαλό* то – мозок, кул. смажені мізки; розум, думка, свідомість.

Медичній лексиці в певній мірі властива омонімія. Для визнання термінів омонімічними необхідно їх функціонування в різних семантичних полях. Можуть бути різні випадки омонімії:

а) омонімія медичного терміна і слова загальноживаної лексики:

μύλη η – ручний м'яз; чавило; поверхня зуба; колінна чашечка;

б) омонімія термінів різних галузей знань:

νεύρωση η – мед. «невроз», бот. «жилкування»;

в) омонімія термінів різних галузей однієї науки:

νεφρό το – анат. нирка; ниркова коліка; попереk;

У зв'язку з історичним розвитком медичної термінології на сьогоднішній день деякі терміни і термінологічні сполучення є синонімічними.

Причинами виникнення синонімів у термінології є: наявність у науці різних точок зору, взаємообмін інформацією на різних мовах, а також недостатність систематичних зусиль з обмеження зростання числа синонімів.

Для правильного перекладу терміна важливо знати його словотворчу і морфологічну структуру. Нижче наводиться основна їх класифікація за будовою, яку запропонувала лінгвіст Р.Ф. Проніна:

- Прості терміни, що складаються з одного слова: νιví το – зіниця, νόσος η – хвороба

- Складні, що складаються з двох слів, які пишуться разом або через дефіс: νοσοκόμα η – медична сестра, νοσομανία η – нозоманія

- Багатокомпонентні терміни, що мають в своєму складі три і більше слів: Σύνδρομο еλίκτητης ανοσολογικής ανεπάρκειας το – Синдром набутого імунодефіциту

- Терміни-словосполучення, що складаються з декількох компонентів: Δεοξυριβονουκλεϊνικό οξύ το – Дезоксирибонуклеїнова кислота.

Основними способами перекладу медичних термінів можна вважати транскодування (транскрипція, транслітерація); калькування; описовий переклад; переклад варіантною відповідністю; переклад еквівалентом [5].

Через деякі відмінності в граматичних, синтаксичних і морфологічних структурах двох мов дуже часто доводиться при перекладі використовувати різного роду трансформації. Перетворення, які здійснюються в процесі перекладу, поділяються на чотири елементарні типи: 1) перестановка, 2) заміна, 3) додавання, 4) виключення [1]. Ці види перетворень можуть поєднуватися один з одним, набуваючи при цьому характеру складних, комплексних трансформацій.

При перекладі не варто нехтувати консультаціями з фахівцями в тій чи іншій галузі медицини, оскільки не маючи спеціальної освіти, завжди можна припуститися помилки і надати неточний або неправильний переклад терміна.

У будь-якому випадку переклад медичних термінів вимагає від перекладача достатнього рівня обізнаності у відповідній галузі знань і чіткого дотримання норм мови.

Найбільш прийнятними для функціонування в медичній термінології вважаються ті слова, які визнані більшістю фахівців, зрозумілі всім і відображають суть явища або предмета. Смыслові значення терміна в медицині лише тоді стає загальним надбанням, коли воно зафіксовано за допомогою чіткого терміна, що не передбачає різних тлумачень, є простим і однозначним.

Найбільш небезпечними є помилки перекладача в процесі лікарської діяльності при роботі з пацієнтами клінік. Наприклад, неправильний переклад симптомів хворого здатний спричинити за собою постановку помилкового діагнозу і неправильне лікування. Подібні помилки можуть спровокувати не тільки погіршення здоров'я пацієнта, але й летальний результат.

Література

1. Кочан І. М. Іншомовні слова в сучасній термінології // Укр. правопис і наукова термінологія: історія, концепції та реалії сьогодення. / І. М. Кочан. – Львів: Каменяр, 1996. – 135 с.
2. Γεωργίου Δ. Μπαμπινιώτη. Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας / Γεωργίου Δ. Μπαμπινιώτη. – Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας, 1998. – 356 с.
3. Закалюжний М. М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології / М. М. Закалюжний. – Київ: Здоров'я, 1993. – 224 с.
4. Тюрина Е. П. Термины греко-латинского происхождения в биологической терминологии / Е. П. Тюрина, Д. В. Грицин. – 2015. – 218 с.
5. Шевченко Є. М. Латинська мова й основи медичної термінології / Є. М. Шевченко. – Київ: Тандем, 2001. – 176 с.

УДК 811. 14'06'25

Орлова А.В.

ПЕРЕКЛАД ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Мова права (юридична мова) — це функціональний різновид літературної мови, що має відповідні стилістичні та структурно-жанрові риси, зумовлені специфікою правової сфери та її комунікативно-професійними потребами. Мова права — одне з найважливіших правових явищ, яке виступає основною формою існування правових актів. У зв'язку з цим мова права є центральним питанням юриспруденції, на якому зав'язані такі ключові її проблеми, як пізнання, інтерпретація. Наприкінці ХХ століття з'явилась нова самостійна наукова галузь, втілююча міждисциплінарний підхід до вивчення складного феномену перекладу юридичної мови, з власно розробленою науково-теоретичною і методичною базою, які спрямовані на фундаментальне системне дослідження мовних явищ і процесів у юридичній сфері. [1,4]

Громадянство Республіки Кіпр — стійкий правовий зв'язок особи з Республікою Кіпр, що виражається в сукупності їх взаємних прав та обов'язків.

Об'єктом дослідження є переклад юридичної термінології.

Предметом дослідження – прийоми перекладу текстів нормативно-правових актів(на основі закону про громадянство на Кіпрі).

Актуальність теми дослідження. Дозвіл на громадянство є одним з найважливіших невід'ємних привілей і займає особливе місце серед основних прав людини. Це пов'язано перш за все з тим, що громадянство є системоутворюючим елементом правового статусу особи, що визначає принципове положення взаємин держави та особистості. Громадянство відіграє роль тої юридичної підстави, в силу якої особа має в повному обсязі всі права і свободи, виконує обов'язки, встановлені конституцією і іншими законами, відповідає за їх порушення, а також користується захистом держави, де б ця особа не знаходилася, в тому числі за межами держави, громадянином якої вона є. Оскільки Кіпр є членом ЄС з 2004 року досвід надання громадянства Республікою Кіпр може бути добре досліджено, а цю в свою чергу викликає інтерес професійних перекладачів.

Мета дослідження — розглянути теоретичні та практичні існуючих колізій в перекладах, пов'язаних з реалізацією права на громадянство в Республіці Кіпр.

Удосконалення конституційно-правового інституту громадянства в Республіці Кіпр постійно актуалізується і є фундаментальною за своїм значенням проблемою державного будівництва, без системних і науково обґрунтованих заходів, спрямованих на її рішення, неможливий подальший розвиток політичних інститутів і структур громадянського суспільства в сучасному Кіпрі. В якості правового інституту громадянства має своїми витоками Конституцію. Саме тут встановлені його основні принципи та основоположні механізми реалізації в законодавстві і в діяльності державних органів, саме в якості конституційно-правового інституту громадянства перетворюється в одну з основ конституційного ладу Греції та Кіпру.

Правовий інститут громадянства є багатогранним. Він включає не тільки норми Конституції, що визначають конституційні гарантії громадянства, а й відповідні міжнародно-правові акти.

В даний час мова досліджується з точки зору його взаємодії з культурою, тексти перекладу розглядаються в контексті культури приймаючої мови, тому переклад виступає посередником в процесі осягнення і розуміння різних культур, в здійсненні контактів і міжкультурному спілкуванні.

Як наслідок, виникає необхідність в перекладацьких трансформаціях, зокрема, лексичних, оскільки мова права має особливу лексику і має певне термінологічне

наповнення. Важливе володіння соціальними знаннями правових норм, юридичною термінологією, особисті якості перекладача.

Для здійснення адекватної інтерпретації тлумач повинен виконувати свою роботу належним чином, що має бути відображено у договорі про співпрацю та дотримуватися законності правочину, а саме, володіти специфікою образів і пов'язаних з ними програм діяльності тих типів культур, між якими ведеться комунікація.

]. Юридична термінологія повинна бути чіткою, а формулювання не повинні містити неясності або двозначності

Переписування, адаптування документів – дуже непросте і довгострокове заняття. А якщо при цьому доводиться змінювати стиль викладу, то цей процес може затягнутися в два – три рази[5, с.157].

Наприклад, на українській мові немає еквівалентів для таких понять, як : ελληνική κοινότητα- грецька громада; έχουσιν ως μητρικήν γλώσσαν- володіти лексикою, як носій мови; πολιτιστική παραδόση - культурні традиції; κυρίαρχος Δημοκρατία - суверенна республіка; Έλλην ο Αντιπρόεδρος Τουρκος - Грецький віце-президент Туреччини.

Ці приклади показують, що способи перекладу юридичних документів можуть варіюватися і комбінуватися, в залежності від присутності в тексті мови перекладу юридичної термінології, будови речення, наявності спілок та вступних слів, лінгвокультурологічною особливості іншомовного тексту і т.д.

Отже, юридичний документ є особливим для перекладача, де мова повинна забезпечувати реалізацію суспільного призначення і відповідності правовому узусу. Юридичний текст – це найважливіша життєва форма вираження права. Навіть маючи протиріччя в поглядах вчених-лінгвістів та юристів, більшість схиляються до того, що будь-який текст має лексичну, логічну і граматичну основи, певним чином організовані з метою передачі інформації. Безсумнівно, що юридичні документи в перекладі з грецької мови на мову перекладу незалежно від їх функціонального призначення і прагматичної ролі мають такі ж основи.

Література

1. Аізова А.М. Основи ділового листування /А.М. Аізова. – Москва:Видавничий дім «Дрофа», 1996. - 304 с.
2. Базилев В.Н., Сорокін Ю.О. Переводоведение / В.Н. Базилев, О.Ю. Сорокін/- Миргород.: Теорія та історія лінгвістики, 2000. - 150 с.
- 3.Баскакова М.А. Тлумачний юридичний словник: право і бізнес / М.А.Баскакова. - Москва: Фінанси і статистика, 2004. - 400 с.
- 4.Берг Є.Б. Основні інструменти професійної комунікації в правовій сфері

(термінологія, оціночні поняття, дефініції) / Є.Б. Берг // Мови професійної комунікації. Матеріали міжнародної наукової конференції / Є.Б. Берг. - М.:Академія 2006. - 100 с.

УДК 811.14'06'25:656(043)

Пахмутов Є. П.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АБРЕВІАТУР ТА СКОРОЧЕНЬ ТЕРМІНІВ МОРСЬКОЇ ЛЕКСИКИ

З початком ХХ століття бурхливий розвиток науки і техніки призвів до появи все більшої кількості відкриттів – нових матеріалів, технологій і продуктів. Постійно виникають такі терміни, які повинні вказувати на відмінні ознаки створеного нововведення і давати його точне визначення. Стало вже неможливим позначати нові поняття одним словом з існуючого словника, все частіше стали використовуватися складні словосполучення у вигляді складових найменувань. Цікаво, що кожне окреме слово в таких найменуваннях є давно відомим, але в словосполученні всі разом вони описують нове поняття: ο μαγνητικός βορράς (МВ) – магнітний північ, η πιθανή ώρα άφίξης (ΠΩΑ) – очікуваний час прибуття.

Звичайно, з часом такі словосполучення стають все більш об'ємними, їх важко використовувати і в листі, і в усному спілкуванні, особливо в тих випадках, коли потрібно часте повторення. Саме в таких випадках стають корисними аббревіатури – швидко прижилися в практиці такі зручні скорочення. «Мова за своєю природою ощадлива в засобах вираження», – підкреслював відомий мовознавець А.М. Пешковський [1, с. 63], і за останнє сторіччя це прагнення до економії мовних засобів помітно і різноманітно проявляється в словотворенні на основі складених найменувань.

За визначенням скорочення є ширшим поняттям, ніж аббревіатура. **Скорочення** – 1) це такий спосіб словотвору, суть якого складається у відсіканні частини основи, що або збігається зі словом, або являє собою словосполучення, об'єднане загальним змістом; Пропущення якоїсь частини слова походить від явища узагальнення і відноситься до факторів мовної економії [2, с. 16].

Абревіатура (лат. abbrevio – скорочую) – 1) складноскорочені слова, похідне слово, що виникає внаслідок аббревіації – утворення з перших літер або з інших частин слів, що входять до складу назви чи поняття. [3]. Серед неологізмів – значна кількість саме аббревіатур. Лексичні скорочення функціонують в мові як самостійні слова і не вимагають розшифрування при читанні.

У довідковій та науковій літературі з мовознавства даються різні класифікації скорочень за способом їх утворення, і у фахівців з цього питання немає єдиної думки. Наприклад, Андропова А.В наводить таку класифікацію видів за способом скорочення:

1. Графічні скорочення – в них опущені букви або склади позначаються графічно (точкою, дефісом, тире, або косою рисою): εδάφιο (εδ.) σύμβολοιο – підпункт контракту/договору. Ανθυπασπιστής (Ανθ/στής) – мічман.

2. Ініціальні аббревіатури (літерні та звукові) – скорочення, які утворені з назв перших букв і (або) звуків слів, що входять у вихідне словосполучення, і які вимовляються при читанні у скороченій, а не повній формі (на відміну від однобуквених графічних скорочень, вимовлених при читанні розгорнуто): ναυτικά μίλια (ν.μ.) – морська миля, Πιστοποιητικό Ασφαλείας (Π.Α.) – сертифікат безпеки.

3. Усічені слова – слова, в яких викарбувані літери і (або) склади, крім початкових і кінцевих літер, а що залишилися стягнуті в скорочене слово: Κορβέτα (Κβ) – Корвет, Καταδρομέας (Κδ) – Командир. Λοχαγός (Λγος) – Капітан

Переклад лексичних скорочень морської галузі не відрізняється значною мірою від перекладу термінів, однак ускладнюється їх широким використанням та наявністю схожих за формою скорочень: ΠΣ, (Σωμα) Πληρωμάτων Στόλου – Екіпаж флоту; ΠΣ, Πίνακας Συγχρονισμού – Таблиця синхронізації. Таким чином обов'язкова умова повноцінного перекладу будь-якого спеціального тексту – повне розуміння його перекладачем з урахуванням контексту. Дослівний переклад термінів або розшифрування скорочення, без проникнення у їх сутність, без знання самих явищ, процесів та механізмів, про які йдеться в оригіналі, може призвести до грубих помилок у перекладі.

Відомо наступні основні способи перекладу аббревіатур: калькування, експлікація та еквівалентний переклад [4].

Калькування – це засіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин (морфем або слів) їх лексичними відповідностями у мові перекладу. Кальки виникають як реакція носіїв мови на різке збільшення числа прямих запозичень іншомовних слів, що впроваджуються в побут і науку, в різні історичні періоди. Це, по суті, копіювання іншомовного слова за допомогою свого, незапозиченого матеріалу.

- Αρχηγός Στόλου (ΑΣ) – Голова флоту.
- Μαγνητικός Βορράς (ΜΒ) – Магнітний північ.
- Γενική Επιθεώρηση Πολεμικού Ναυτικού (ΓΕΠΝ) – Загальна інспекція військово-морського флоту

Експлікація (описовий переклад) – це лексико-граматична трансформація, при якій лексична одиниця мови-оригіналу замінюється словосполученням, яке дає пояснення або визначення даної одиниці. Пояснення, що міститься в описовому перекладі, може бути дуже розлогим. Звичайно, можливість скорочення цих пояснень при перекладі залежить від реального контексту. Коли з попереднього або наступного речення ясно, про що саме

йдеться в тексті, відпадає необхідність в детальному поясненні значення слова. Наприклад:

- Διοίκηση τρίτων (Δ3) – Провайдер логістики третього рівня.
- Διοίκηση τεσσάρων (Δ4) – Провайдер логістики четвертого рівня.
- Πιθανή ώρα άφιξης (ΠΩΑ) – очікуваний час прибуття.
- Λιμεναρχείο (Λ/Χ) – Управління портом.

Еквівалентний переклад – варіант перекладу, коли значення грецького слова або виразу повністю відповідає значенню одного українського слова. Еквіваленти відносяться до сфери мови і встановлюються в силу тотожності позначається, а також в силу традиції мовних контактів між МО і МП. У групі постійних рівнозначних відповідників реально виявляються тільки однозначні терміни, географічні назви та імена власні:

- Αξιωματικός Σύνδεσμος Ναυτικού (ΑΣΝ) – офіцер військово-морського флоту.
- Ναυτική Σχολή Δοκίμων (ΝΣΔ) – Грецька військово-морська академія.
- Αεροπλανοφόρο (ΑΡΦ) – Авіаносець.

Отже, варто ще раз звернути увагу на те, що при перекладі аббревіатур та скорочень морської термінології важливо адекватно відтворити терміни цієї галузі, спираючись на теоретичний та практичний доробок дослідників у цій галузі. Основними способами перекладу термінів є транслітерація, транскрипція, калькування, експлікація та еквівалентний переклад. Окрім того, використовуються граматична заміна як один із прийомів перекладу. Тому у плані суто термінологічного дослідження перед майбутніми дослідниками стає ціла низка ще невирішених питань та недослідженого матеріалу.

Література

1. Пешковській А.М. Сборник статей. Методика родного языка. Лингвистика. Стилистика. Поэтика / А.М. Пешковській. – Москва, 1925. – 190 с.
2. Биліновіч В.Н. Структурно-семантичні та функціональні характеристики основних частин мови в системі науково-технічної термінології: Автореф. дис. канд. філол. наук / В.Н. Биліновіч. – Мінськ: Мінськ, держ. пед. ін-тин. яз., 1977. – 25 с.
3. Мацюк З. Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: навч. посіб./ З. Мацюк., Н. Станкевич. – Київ: Каравела, 2005. – с. 352.
4. Карабан В.І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову / В.І. Карабан. – Київ: Політична думка, 1997. – 300 с.
5. Eurologisticscenter.gr | Сайт провідної компанія на ринку логістичних послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurologisticscenter.gr/index.php/library/syntomografies>

РЕКЛАМНІ ТЕКСТИ В ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕКЛАДУ З НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ (ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ)

Переклад туристичного рекламного тексту, на відміну від перекладу художньої літератури, де перекладач зобов'язаний передати художньо-естетичні переваги оригіналу, трохи відрізняється за формою, мовними засобами, а також чітко вираженою комунікативною направленістю. В процесі перекладу таких текстів, перекладачу доводиться вирішувати як чисто мовні, лінгвістичні проблеми, спричинені розбіжностями в семантичній структурі і особливостями використання двох мов в процесі комунікації, так і проблеми соціолінгвістичної адаптації тексту.

Однією з основних перекладацьких проблем була і залишається проблема «неперекладного в перекладі». На думку Н. Потреби, причини цього феномену криються як у неідентичності структури різних мов, так і у відмінностях способів концептуалізації світу, у тому числі в специфіці національних культур [1, с. 79]. Мовні перекладацькі труднощі можна розділити на «очевидні» і «приховані». До очевидних мовних труднощів С. Тер-Мінасова відносить: різницю в граматичній будові мови і різницю у фонетиці і орфографії, а до прихованих - об'єм значення одиниць, що зіставляються, їх стилістичні конотації, лексико-фразеологічну сполучуваність, а також феномен «неправдивих друзів перекладача».

Разом з вище переліченими складнощами перекладу, існують також позамовні, соціокультурні труднощі, до яких відносяться: безеквівалентна лексика; соціокультурні конотації; соціокультурний контекст, що відповідає узусу мови перекладу; переклад власних назв [1, с. 34].

Стратегію перекладу визначає характер перекладацьких втрат, оскільки «переклад - це постійне жертвопринесення, питання лише в тому, що виявляється жертвою і в ім'я чого ця жертва приноситься» [2, с. 508]. Останнім часом, як зазначає О. Падучева, у сферу інтересів лінгвістики все частіше включаються питання, пов'язані з поведінкою лексичних одиниць в конкретних контекстах. З цієї точки зору, аналіз перекладів заданого тексту на різні мови виявляється потужним діагностичним інструментом. [3, с. 508]

З точки зору лексико-семантичної специфіки тексту, можна говорити про застосування лексико-семантичних трансформацій різного рівня складності. Наприклад, збільшення кількості синонімічних відповідників, у тому числі контекстуальних синонімів (термін Р. Зорівчак) [3, с.508], призведе до залучення таких «складних» трансформацій, як розвиток значення, цілісна заміна висловлення.

Також слід зауважити, що значну проблему для адаптації становить переклад так званої безеквівалентної лексики, до якої входять власні назви, скорочення, елементи розмовної

лексики, сленгу та реалії. Саме на труднощах, які постають перед перекладачем при адаптації останніх, ми й зупинимось. Реаліями є слова чи словосполучення, що відображають об'єкти (предмети, явища), характерні для однієї нації та не чужі для інших, навіть генеалогічно споріднених.

Реалії відображають аспекти матеріального та духовного життя нації, її культурний та історичний розвиток. Така лексика звичайно не має точних еквівалентів у інших мовах. Приклади туристичних реалій можуть охоплювати різноманітні сфери існування тієї чи іншої нації від культурних чи релігійних традицій, їжі, свят до урядових установ та грошових одиниць (кааяк - то кауіак, кілт – то кілт, замок, фьорд – то фіорд тощо).

Таким чином, ми розуміємо, що перекладач, працюючи з туристичними текстами, повинен приділяти значну увагу адекватній передачі реалій засобами мови перекладу. Прагматична адаптація відіграє тут важливу роль та вимагає від перекладача знань культури та історії не тільки народу мови перекладу, але й нації мови оригіналу.

.Недовивченість особливостей перекладу рекламних текстів з новогрецької мови на українську, невизначеність теоретичних підходів до даної проблематики, недостатність розробленості методики ідентифікації сутнісних структурних ознак при перекладі подібних текстів, а також потреба об'єктивного визначення рекламної терміносистеми в галузі перекладознавства переконливо обґрунтовує доцільність вивчення даної проблематики в межах даного профілю та в контексті основних аналогічних вітчизняних і зарубіжних фахових розвідок. Вивчення адекватності перекладу туристичних рекламних текстів з новогрецької мови на українську мову є важливою складовою перекладознавчої компетенції.

Література

1. Житін Я. / Я. Житін // Погляд на термін крізь призму структурно-семантичного та функціонального підходів. - Вісник Нац. Ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми укр. термінології». – 2009. – № 648. – С. 9–15.
2. Лейчик, В.М. / В.М. Лейчик // Терминоведение: предмет, методы, структура.– М.: Книжный дом «Либроком», 2009. – 256 с.
3. Падучева Е.В. / Е.В. Падучева // Динамические модели в семантике лексики. – СПб.: Скополис и культура, 2004. – 608 с.

УДК 811.14'06'25:656(043)

Дегтярьова А. Р.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ З ПИТАНЬ ВІЗОВОЇ ПОЛІТИКИ ЄС ЩОДО КРАЇН ТРЕТЬОГО СВІТУ

Створення Європейського Союзу (ЄС) ознаменувало новий етап у розвитку процесу

західноєвропейської інтеграції, як з точки зору розширення її цілей і сфер охоплення, так і з точки зору подальшого реформування її інституційно-правових рамок. Для досягнення цілей інтеграції західноєвропейські держави заснували міжнародні організації, які вони назвали Співтовариствами (Європейське об'єднання вугілля і сталі - ЄОВС, Європейське Економічне Співтовариство - ЄЕС (з 1992 р Європейське Співтовариство - ЄВС), Європейське Співтовариство з атомної енергії - Євроатом). Це повинно було підкреслити їх новизну і відміну від традиційних або класичних міжнародних міжурядових організацій (ММПО) [4].

Слід зазначити, що право Європейських співтовариств склалося як самостійна правова система вже в 80-і роки ХХ століття, пізніше, в 1993 р, був створений Європейський Союз, що стало основою для формування його правової системи. Новогрецька мова офіційно стала одною з мов Європейського Союзу у 1981 році. Європейський Союз - складне політико-правова освіта, правова система якого не може бути зведена тільки до міжнародного права або до правових систем окремих держав [5].

Країни - члени Європейського Союзу зберігають суверенні права з усіх найважливіших питань юридичної і політичного життя: державної обороні і охорони кордонів, зовнішніх зв'язків, утворення і працевлаштування, питань міграції населення, юстиції і внутрішніх справ [2].

Вивчення ряду протоколів, установчих договорів Євросоюзу і Співтовариств, директив, регламентів і рішень, а також багатомовних словників термінів договорів і угод, новогрецьких термінологічних словників, словників правової лексики дозволило виділити найбільш часто вживані слова. Найпопулярнішим у новогрецькій мові стосовно країн, що входять в Європейський Союз, стало слово Ευρωπαϊκή. Проаналізуємо це досить часто зустрічається в спеціальному лексиконі права ЄС слово, яке має переважно термінологічне значення (Замість широко відомого значення «місцезнаходження», «територіальності», «Простору»). Наприклад, прикметник Ευρωπαϊκή є першим компонентом термінологічних словосполучень, які позначають:

- правові, політико-правові органи (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – Європейський парламент; Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Рада Євросоюзу; Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Європейська комісія; Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων - суд Європейських співтовариств, Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτήριο – Європейська Рахункова палата і т.д.);

- правові поняття (Ευρωπαϊκή Συνέλευση - Європейська конвенція, (наприклад, Європейська конвенція про міжнародну патентну класифікацію), Ευρωπαϊκές συνθήκες - Європейські договори і т.д.);

- правові видання (Συλλογή αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου - Збірник рішень Європейського суду).

Слово європейський (Ευρωπαϊκή) - перший компонент названих термінологічних словосполучень, каже:

- про приналежність до конкретної міжнародної структури;
- про специфічність даних правових інстанцій, про характер унікальності, притаманному цим виразно новим політико-правових інститутів.

Таким чином, ми відносимо названі термінологічні словосполучення до розряду термінологічної лексики, оскільки термінологічне значення першого компонента Ευρωπαϊκή спеціальних лексичних одиниць надає їм статус термінологічності.

Спільне розвиток політичних, економічних, правових, соціальних, культурних відносин цих країн вимагає створення єдиних органів управління, загальної правової основи всієї діяльності ЄС. Це тягне за собою появу термінології, що відбиває нові специфічні поняття названої міжнародної організації [1].

Наслідком цього явища стало вживання в новогрецьких термінологічних словосполученнях прикметника «єдиний» (Ενιαία) і іменника «Союз» (Ένωση) як одного з компонентів термінологічних одиниць композитної конструкції і термінологічних словосполучень. Розглянемо таке широко вживається слово, як Ένωση, яке в результаті інтеграційних процесів в Європі стало активно використовуватися в термінології права ЄС. Наприклад, слово Ένωση є як першим, так і останнім компонентом термінологічних словосполучень: Ένωση Ευρωπαϊκών Γραφείων Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας – Союз Європейських патентних агентств (Дюссельдорф), Ιθαγένεια της Ένωσης - громадянство союзу, Νομισματική ένωση - валютний союз, Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Договір про заснування Європейського Союзу, і т.п. Таким чином, значення слова Ένωση в лексиконі ЄС набуває нових конотації, відмінні від загальноприйнятого значення, відображає загальну мету європейських країн в прагненні до інтеграції. Слово united використовується в якості першого компонента при створенні термінологічних словосполучень, наприклад Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη - Єдиний Європейський акт. вживання слова «Єдиний» (Ενιαία) в спеціальному лексиконі ЄС стало відображенням єдиної політики і тенденції до об'єднання зусиль у всіх сферах діяльності ЄС (економіка, соціальна сфера, право, культура і т.д.).

При утворенні термінологічної лексики в умовах єдиної політики ЄС у новогрецькій мові активно використовується прикметник Κοινή. Загальноприйнята значення даного слова «загальний, спільний» переходить в термінологічне, де «загальне / спільне» слід розуміти як «загальне, об'єднане, яке стосується тільки держав - членів ЄС ». Наприклад, в наступних термінологічних словосполученнях прикметник Κοινή виступає в ролі першого компонента:

- Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας- загальна політика зовнішніх зв'язків

та безпеки,

- Κοινή Γεωργική Πολιτική - загальна сільськогосподарська політика,
- Κοινή πολιτική αλιείας - загальна політика рибальського господарства.

Отже, розглядаючи право ЄС як якісно новий етап у розвитку європейського права, можна констатувати освіту унікальною в своєму роді понятійної системи права, що базується на існуючих поняттях національного і міжнародного права, а також нових специфічних поняттях даної міжнародної організації [3]. Використання у новогрецькій мові при перекладі політичних текстів широко вживаних слів «єдиний» (Ενιαία), «загальний» (Κοινή), «європейський» (Ευρωπαϊκή), «союз» (Ένωση) в якості компонентів термінологічних словосполучень і термінологічної лексики композитної конструкції робить ці слова спеціальними. Це викликано як лінгвістичними особливостями новогрецької мови, так і особливостями екстралінгвістичні плану - інтеграційними процесами європейських країн. навчання студентів юридичних факультетів термінологічної лексики європейського права, її адекватного практичного використання в сфері професійної комунікації є актуальним для сучасного викладача новогрецької мови.

Література

1. Михайленко Л. Динаміка суспільно-політичної лексики української мови кінця ХХ – початку ХХІ століття (на матеріалі мови українських засобів масової інформації) / Л. Михайленко. – К., 2009. – 19 с.
2. Карабута О. Сучасна суспільно-політична лексика: семантико-структурний аспект / О. Карабута – Херсон : Вид-во ХДУ. – 2013. – 54–57 с.
3. Капустін А.Я. Європейський Союз: інтеграція і право: Монографія. / А.Я. Капустін - Москва, 2000.
4. Капустін А.Я. Загальна характеристика концептуальних основ правової системи Європейського Союзу / А.Я. Капустін - Москва, 2000. - 18-37 с.
5. Ентін Л.М. Суд Європейських співтовариств. Вибрані рішення / Л.М. Ентін. – Москва., 2001.

УДК 811.14'06+811.161.2]'25

Черкез А.К.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ З НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ МЕДИЧНИХ ІНСТРУКЦІЙ ДО ЛІКІВ

Медицина – одна з галузей, в якій постійно з'являються нові відкриття і методи лікування. Вчені все більше дізнаються про механізми виникнення захворювань і способах їх запобігання. У сучасному світі лікарські препарати стали невід'ємною частиною життя, і відповідно переклад фармацевтичних текстів зайняв важливе місце серед інших медичних

перекладів. Так як більшість лікарських препаратів виробляється за кордоном, імпорт ліків з однієї країни в іншу має значні обсяги, проблема правильного перекладу анотацій лікарських препаратів є актуальною на сьогоднішній день.

Переклад з новогрецької мови на українську вимагає наявності точності і ясності при передачі інформації, медичний словник української мови поповнюється щоденно. Контекст, викладений автором, не повинен бути перекручений, тому що внаслідок зміни сенсу першоджерела наслідки можуть бути різними, аж до заподіяння шкоди людському житті, якщо мова йде про переклад в сфері медицини. «Медична» мова є не просто складовою частиною, а розширеною модифікацією основної мови і щодо перекладу таких текстів діють додаткові лінгвістичні правила, пов'язані зі специфікою медичної термінології і традиційних форм (позначень, виразів), прийнятих в конкретній країні.

До послуг перекладацьких компаній звертаються фармацевтичні виробники, дослідницькі центри, лабораторії, з охорони здоров'я установи та видавництва. Фармацевтичний переклад з новогрецької мови на українську є однією з різновидів медичного перекладу, але має свої особливості. Він поділяється на 4 великі області: фармакокінетика, фармакодинаміка, фармакогенетика і створення лікарських форм. Очевидно, що фармацевтичний перекладач повинен володіти глибокими знаннями в хімії, біології, медицині. Цей той випадок, коли простого знання іноземної мови, а саме грецької недостатньо, зміст тексту потрібно розуміти ще до перекладу.

Для перекладача важливо виключити вільне тлумачення термінів - зрозуміло, що будь-які упущення, неточності і доповнення від імені перекладача можуть привести до фатальних наслідків, якщо це стосується анотації до лікарських препаратів. Ось чому фармацевтичний перекладач повинен бути вузьким фахівцем, постійно підвищувати свою кваліфікацію і використовувати сучасні бази термінів. Виконаний переклад віддається на перевірку і редагування практикуючим лікарям і фармакологам, щоб досягти максимальної точності формулювань. Виклад тексту має бути чітким, конкретним, коротким, без повторення (в межах одного розділу) і виключати можливість різного тлумачення. Інструкції, перекладені з грецької мови, повинні бути адаптовані до медичної термінології державної мови.

У фармакології має значення не тільки якість препарату, а й швидкість його просування на ринок. Можливість вижити і процвітати для фармацевтичних компаній в умовах гострої конкуренції залежить від швидкої роботи з інформацією про останні події, ринок і дослідження. Іноді зволікання з випуском ліки на ринок може коштувати мільйонних прибутків. Тому фармацевтичний переклад рекомендується виконувати в профільних перекладацьких агентствах, фахівці які здатні врахувати всі нюанси цього виду перекладу[2].

Література

1. Самойлов Д.В. О переводе медицинского текста. Издательский дом «Практика», 2005.
2. Дабагян, И.Б, Гуменюк, З.В. Особенности перевода медицинских текстов [Электронный ресурс] / И.Б. Дабагян, З.В. Гуменюк. – URL: <http://www.alba-translating.ru>

УДК 811.14'06+811.161.2]'25

Дженчако К.О.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ З НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ ДОКУМЕНТІВ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ МОРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Актуальність цієї теми полягає у тому, що Україна, Греція та Республіка Кіпр є морськими державами, а таким чином мають спільні економічні зв'язки, тому існує необхідність перекладів документів як з української на грецьку або англійську, так і навпаки. До того ж вузькоспрямованість теми пояснює те, що вона недостатньо вивчена, що дозволяє більше висвітлити та деталізувати це питання.

Багато хто з видатних вітчизняних, а також зарубіжних лінгвістів та перекладознавців займалися проблемою перекладу термінології у спеціалізованих текстах та документах. Такими представниками є: Лотте Д. С., Канделакі Т. Л., Винокур Г.О., Лейчик В. М., Реформатський О.О., Ахманова О. С., Кияк Т. Р., Виноградов В. В., Авербух К. Я., Суперанская О. В., Шаблій, а також Th. Bungarten, L. Drozd, H.-R. Fluck, L. Hoffmann, D. Möhn, R. Pelka, W. Seibike, E. Wüster.

Відомий перекладознавець, представник школи лінгвістичної теорії перекладу Комісаров В.Н. вважає, що терміни - це «слова і словосполучення, що позначають специфічні об'єкти і поняття, якими оперують фахівці у певній галузі науки чи техніки»[1].

Морські терміни, як і всі інші терміни, що пов'язані з певною сферою знань, є слова і словосполучення спеціальної мови, що вживаються для позначення логічно та точно сформульованих понять даної галузі знань. Характерними особливостями термінів у сфері морських перевезень та їх перекладу з новогрецької на українську мову як одиниць наукового знання, є: однозначність, точність, систематичність, відсутність синонімів, беземоційність, стислість.

Термін не потребує контексту, як звичайне слово, так як він

- член певної термінології, яка і виступає замість контексту;
- може вживатися ізольовано;
- для цього він повинен бути однозначним не взагалі в мові, а в межах даної термінології [2].

Отже, термін є особливою одиницею мови та представляє великий інтерес у справі

перекладу з новогрецької мови на українську документів з питань безпеки морських перевезень, так як Україна має тісні економічні відносини (особливо у сфері морських перевезень) з Грецькою Республікою та Республікою Кіпр. До того ж питання безпеки на сьогодні є важливою темою. Це підкреслює важливість вивчення проблем перекладу відповідної термінології.

Література

1. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. / Вилен Наумович Комиссаров – М. : Высшая школа, 1990. – 253 с.
2. Лотте Д.С. Основы построения научно-технической терминологии : вопросы теории и методики / Д. С. Лотте. – М. : АН СССР, 1961. – 158 с.

СЕКЦІЯ:

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНОГО, КОГНІТИВНОПРАГМАТИЧНОГО ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКОГО АНАЛІЗУ ОДИНИЦЬ МОВИ ТА МОВЛЕННЯ

УДК 811.111+811.161.2]’373.7

Гамідова Б.І.

СТАТУС ПРИСЛІВ'ІВ У ФРАЗЕОЛОГІЇ

У мові кожного народу є стійкі образні обороти, які відтворюються в мовленні клішовано, але не створюються в процесі спілкування чи написання тексту. У 1900-х роках вчені звернули увагу на «ходячі вираження», сенс яких зазвичай не витікає із значення слів, з яких це вираження складалось, але які, тим не менше, були влучними, емоційними засобами вираження думки. Такого роду висловлювання, які відіграють важливу роль в організації лексико-семантичної системи, стали називати фразеологізмами. Так виникла нова наука фразеологія, предметом вивчення якої є фразеологічні звороти, фразеологічні одиниці і фраземи [1, с. 225]. Свою назву вона отримала від грецьких слів *phrasis* тобто «вираз» та *logos*, що означає «наука». О. В. Кунін вважає, що вона вивчає стійкі поєднання лексичних одиниць з повним або частково переосмисленим значенням (або стійкі поєднання слів з ускладненою семантикою) [2, с. 32]; їх семантичні, морфолого-синтаксичні та стилістичні особливості [3, с. 29].

У мовознавців не склалося єдиної думки про те, що таке фразеологізм, немає, отже, і єдності поглядів про їх склад в мові. Автори по-різному визначають віднесеність до фразеологізмів різних груп словосполучень і рівень стійкості словосполучень. Одні дослідники (Л. П. Сміт, В. П. Жуков, В. М. Телія, Н. М. Шанський та ін.) включають до складу фразеології всі стійкі поєднання, інші (М. М. Амосова, А. М. Бабкін, А. І. Смирницький та ін.) - тільки певні групи.

Г. Л. Пермяков до складу фразеологізмів включає прислів'я і приказки, прислів'я, крилаті слова, афоризми [4, с. 74].

В. В. Віноградов зазначає, що до фразеологічних одиниць належать кліше, типові для різних літературних стилів, фразові штампи, літературні цитати, крилаті вирази та народні прислів'я та приказки. Але він теж пізніше змінив свою думку, стверджуючи, що прислів'я та приказки мають структуру речення та не є семантичними еквівалентами слів [5, с. 117]. Також у свій час він поділив фразеологізми на 3 групи: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні поєднання. М. М. Амосова вважає, що ні за змістом, ні за функцією прислів'я і приказки не відповідають ознакам фразеологічної одиниці [6, с. 43]. Такої ж думки дотримується Н. Ф. Алефіренко. Він стверджує, що паремії відрізняються від фразеологізмів смисловою та інтонаційною завершеністю і синтаксичним поділенням [3, с. 137].

Н. М. Семененко також наголошує, що в основі прислів'я лежать не поняття, як у фразеологізмів, а судження [7, с. 114]. Отже, Н. Ф. Алефіренко та Н. М. Семененко відносять прислів'я і приказки до складу пареміологічного фонду. В.П. Феліцина також проти включення прислів'їв до складу фразеології. Свою думку вона аргументує тим, що прислів'я, на відмінну від приказок, позбавлені ідіоматичності, вона підкріплює свою думку тим, що прислів'я – це єдність слів, що може ділитись та у якій значення кожного окремого слова не змінюється якщо вживати його незалежно від цієї комбінації [5, с. 120].

На думку Д. О. Добровольського прислів'я завдяки своїй двуплановості, тобто можливості вживатися в буквальному та в переносному значенні, приказки, які вживаються в буквальному сенсі, складаються зі слів з цілком певним самостійним лексичним значенням, що і відрізняє їх від фразеологізмів, компоненти яких повністю або частково позбавлені семантичної самостійності. Він підкреслює, що слова, які входять до складу прислів'їв та приказок виражають найбільш суттєві сторони думки, нерідко виділяються або, принаймні, можуть бути виділені логічним наголосом. Майже ні на одному з компонентів фразеологізму не можна зробити цього самого логічного наголосу. І, таким чином, фразеологізми позбавлені актуального членування [9, с. 52].

Можна дійти висновку, що більшість лінгвістів сходяться на думці, що прислів'я разом з афоризмами нефольклорного походження не відносяться до фразеології, але як зазначає В. М. Мокієнко прислів'я є одним з джерел фразеології [3, с. 68].

Література

1. Оркина А. Н. Аспектуально-темпоральная характеристика высказываний с семантикой обусловленности в современном русском языке: автореферат диссертация / А. Н. Оркина - Спб., 2000. – С. 225 – 230.

2. Кунин А. В. Курс фразеологии английского языка / А. В. Кунин. - М.: Высшая школа, 1986. – С. 32.
3. Алефиренко Н. Ф. Фразеология и паремиология: учебное пособие для бакалаврского уровня фило-логического образования / Н. Ф. Алефиренко, Н. Н. Семенов. – М.: Флинта: Наука, 2009. – 344 с.
4. Пермяков Г. Л. От поговорки до сказки. Заметки по общей теории клише / Г. Л. Пермяков. – М., 1975. – 350 с.
5. Виноградов В. В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке // Лексикология и лексикография / Виноградов В. В.: Избр. Тр. - М.: Наука, 1986. - С. 117.
6. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии / Н. Н. Амосова. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1963. – 208 с.
7. Семенов Н. Н. Языковой и когнитивный аспекты механизма формирования обобщенного значения пословицы// Языки и транснациональные проблемы / Н. Н. Семенов. - М.: Тамбов. – 2004. – С. 273-289
8. Виноградов В. В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке // Лексикология и лексикография / Виноградов В. В.: Избр. Тр. - М.: Наука, 1986. - С. 117.
9. Бережан С. Г. К вопросу о диапазоне варьирования фразеологизмов// Исследования по семантике. Семантика языковых единиц разных уровней / С. Г. Бережан,. – Уфа, 1988. – 148 с.

УДК [811.111+811.161.2]'255.4

Горшкова А. Г.

ЕКВІРИТМІЧНІСТЬ МІЖ ПОЕТИЧНИМ ТВОРОМ Р. КІПЛІНГА «IF» ТА ЙОГО ПЕРЕКЛАДАМИ

Створення ідеального перекладу віршів – це не тільки тема для нестихаючих розмов у філологів, але і та мета, до якої незмінно прагнуть багато перекладачів. Існує чимало стратегій перекладу поетичних творів, і кожен перекладач обирає для себе одну з них залежно від того, якому елементу або елементам віршового твору він бажає приділити увагу в своєму перекладі. Однією з таких стратегій є прагнення перекладачів до відтворення ритму оригінального тексту, що полягає в основі еквіритмічного перекладу.

Значення «еквіритмічний» походить від латинських слів *equi* – рівний та *rhythmicus* – ритмічність, ритм. Іншими словами – «це поетичний переклад з однієї мови на іншу віршів і музичних творів, при якому залишається незмінним віршовий розмір, тобто кількість складів та наголосів. Що стосується розташування слів в перекладеному тексті і в оригіналі, то воно не може і частіше за все не буде відповідним через різницю лексичних та граматичних структур в різних мовах [1]». Таким чином, еквіритмічний переклад – це вершина художнього перекладу поетичного твору, оскільки він вимагає від перекладача не тільки літературний хист та вміння

писати вірші, а й, крім того, здатність вмістити у віршовану форму мови перекладу вихідний сенс, ідею і навіть літературні прийоми.

Вірш Р. Кіплінга «If» є видатним літературним твором і не дивно, що він привертав увагу багатьох українських та російських перекладачів: на даний момент налічується близько двадцяти російських перекладів та близько п'ятнадцяти українських перекладів цього твору. Матеріалом дослідження було обрано два українські переклади, які, на нашу думку, є найбільш показовими в плані досягнення еквівалентності із оригіналом. Це переклади «Синові» В. Стуса [2] та «Якщо...» М. Стріхи [3].

Ми дійшли висновку, що для встановлення рівню еквіритмічності між оригінальним твором та його перекладами потрібно проаналізувати особливості ритмічної організації оригіналу, а саме: визначити метр та розмір вірша, знайти присутні в творі зміни ідеальної ритмічної сітки твору та з'ясувати причини їх появи.

Вірш написаний п'ятистопним ямбом, отже кожен рядок в ньому містить п'ять ненаголошених (U) та п'ять наголошених (—) складів, які відповідно чергуються. Проте відмінною рисою твору є те, що непарні рядки містять в кінці один зайвий ненаголошений склад. Наприклад:

If you can keep your head when all about you

U— | U— | U— | U— | U— | U

Are losing theirs and blaming it on you

U— | U— | U— | U— | U—

Оскільки англійським віршам притаманне явище опору мовного матеріалу, тобто «словесний наголос та, в деяких випадках, фразовий наголос, з одного боку, та, з іншого боку, зазвичай ненаголошена позиція службових та допоміжних часток, – постійно взаємодіють з метричною сіткою окремого розміру [4, с. 291]». Ця взаємодія призводить до появи пірихія та ритмічної інверсії – модуляторів ритму.

Пірихій – це «заміна стопи ямба чи хорєя стопою з двох ненаголошених складів, пропуск наголосу на ритмічно сильному складі [5]». Наприклад:

If you can think – and not make thoughts your aim

U— | U— | UU | U— | U—

Оскільки цей рядок написаний п'ятистопним ямбом, він повинен містити п'ять ненаголошених та п'ять наголошених складів, але замість цього у третій стопі наявні два ненаголошені склади. Це пов'язано із тим, що до третьої стопи потрапила частка *not*, яка відповідно до норм англійської мови не може бути наголошеною. Усього вірш містить десять рядків, в яких присутній пірихій.

Наступним наявним у вірші модулятором ритму є ритмічна інверсія. В цьому випадку «в

стопі ямба або хорєя міняються місцями наголошені та ненаголошені склади. Таким чином, у вірші, написаному ямбом, може з'явитися стопа хорєєю, або у вірші, написаному хорєєм, може з'явитися стопа ямбу [4, с. 294]».

Приклад ритмічної інверсії можна знайти в цих рядках:

Yours is the Earth and everything that's in it,

—'U | U—' | U—' | U—' | UU | U

And – which is more – you'll be a Man my son!

—'U | U—' | U—' | U—' | U—'

В обох рядках перша стопа написана хорєєм, хоча повинна бути ямбом. Ритмічна інверсія зазвичай служить цілям емпізи, тому з'являється там, де необхідно посилити смислове навантаження слова. Усього вірш містить три рядки, в яких присутня ритмічна інверсія.

Таким чином, вірш Р. Кіплінга характеризується силою звучання завдяки обраному автором метру та розміру вірша – енергійному п'ятистопному ямбу. Ритм також підтримується вибором слів: автор частіше використовує односкладові (keep, wait, give etc.) і двоскладові (yourself, wornout, except etc.) слова. Однак у поемі присутні приклади появи двох модуляторів ритму, що створюють різноманітність і додатковий ритмічний малюнок, а також виділяють смислові наголоси в реченнях. Серед них превалує пірихій, який з'являється у поемі у випадку, коли в наголошеній за ритмічною сіткою позиції опиняються прийменник (for, on, in), частка (not) або сполучник (and). Окрім пірихію в проаналізованому вірші було виявлено такий модулятор ритму, як ритмічна інверсія. Її поява була зумовлена рішенням автора відхилитись від ідеальної метричної сітки ямбу та кількості стоп на користь емпізи.

У результаті порівняння ритмічних схем оригінального твору та перекладів В. Стуса і М. Стріхи ми встановили ступінь їх еквіритмічності із оригіналом.

Переклад В. Стуса, на нашу думку, повністю відповідає ритмічній схемі оригіналу: «Синові» написаний п'ятистопним ямбом, при цьому автор зберіг таку рису оригіналу, як наявність одного зайвого ненаголошеного складу в кінці кожного непарного рядка. Наявні також випадки того, коли поява пірихію в перекладі співпадає із появою пірихію в оригінальному творі, наприклад:

If you can dream – and not make dreams your master

U—' | U—' | UU | U—' | U—'

Коли тебе не порабують мрії

U—' | U—' | UU | U—' | U—'

Або:

And risk it on one turn of pitch-and-toss

U—' | UU | U—' | U—' | U—'

Поставити на кін, аби за мить

U— | UU | U— | U— | U—

Проте в останніх двох рядках перекладу автор не відтворює наявну в оригіналі ритмічну інверсію.

Переклад М. Стріхи також є дуже вдалим відтворенням ритмічної схеми оригіналу: «Якщо...» написаний п'ятистопним ямбом та зберігає наявність зайвого ненаголошеного складу в кінці непарних рядків. Однак в одному рядку автор відхиляється від заданого оригіналом розміру рядка, та перетворює його на шестистопний ямб, в якому, на нашу думку, у другій частині рядка повністю збивається ритм:

And lose, and start again at your beginnings

U— | U— | U— | U— | U— | U

Програть і знову працювати роками

U— | U— | UU | —U | UU | —U

Проте дуже вдалими є рядки, в яких зберігається наявний в оригіналі пірихій, наприклад:

If you can dream – and not make dreams your master

U— | U— | UU | U— | U—

Якщо ти мріям не віддаєш на ласку

U— | U— | UU | U— | U—

Або:

If you can meet with triumph and disaster

U— | U— | U— | UU | U—

Якщо приймаєш Успіх та Поразку

U— | U— | U— | UU | U—

Таким чином, «Синові» В. Стуса та «Якщо...» М. Стріхи є дуже вдалими прикладами еквіритмічного перекладу твору Р. Кіплінга «If». Вони зберігають обраний Р. Кіплінгом віршовий розмір – п'ятистопний ямб, – та наявність додаткових складів у непарних рядках. Автори повністю не відтворюють всі зміни, які спричиняє поява у рядках пірихію, але, на нашу думку, це і не є обов'язковим. Перетворення стоп ямбу на стопи пірихію у даних випадках є скоріше формальним явищем, оскільки при читанні віршів оригіналу та їх перекладу ненаголошені за нормами мов склади все одно отримують наголос, щоб уникати різкості та уривчастості. А спроби відтворити ритмічну схему оригіналу можуть призвести до втрати змісту твору та спотворення його естетичних особливостей.

Література

1. Эквиритмический перевод [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://www.jbs-ltd.com/info/glossary/ekviritmicheskijj-perevod/>

2. Синоні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
<https://sites.google.com/site/ifrudyardkipling/Ukrainian/language/Stus>

3. Якщо... [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
<https://sites.google.com/site/ifrudyardkipling/Ukrainian/language/Striha>

4. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка / И.Р. Гальперин. – М.: Издательство литературы на иностранных языках, 1958. – 459 с.

5. Словарь литературных терминов [Електронний ресурс] – Режим доступу: litterms.ru

УДК [811.111+811.161.2]’373.7-115

Зензерова В. І.

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ СТІЙКИХ ПОРІВНЯНЬ З КОМПОНЕНТОМ–ОРНІТОНІМОМ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Одним із завдань сучасної лінгвістики є дослідження культурного аспекту в мові. У зв'язку з цим актуальність даної тези полягає в зіставному аналізі стійких порівнянь з компонентом-орнітонімом в англійській та українській мовах з точки зору національно-культурної специфіки.

Фразеологізми розглядалися вченими як засіб виразу кумулятивної функції мови. «Фразеологічний склад найбільш пристосований для втілення засобами мови специфіки національної культури, оскільки в образних засадах фразеологізмів відображаються характерологічні риси світобачення, рефлексивно співвідносні носіями мови з особливостями культури своєї країни» [1, с. 24].

Українські фразеологічні одиниці з компонентом-зоонімом загалом відомі та зрозумілі носіям української мови, гармонійно входять в їхнє світосприйняття як невід’ємна частина загальної картини реальності. У той же час для англійців вони можуть бути незрозумілі [2]. Стійкі порівняння з’являються в мовах на основі образного уявлення дійсності, пов’язаної з історичним і духовним досвідом народу.

В обох мовах можна знайти стійкі порівняння з однаковим компонентом орнітонімом, в яких виявляється національно-культурний аспект. Наприклад, стійке порівняння *jump at smth. like a cock at a groser* (groset) (з жадібністю накинутися на щось; вчепитися за що-небудь) містить компонент шотландського походження «groser (groset)» – агрус.

Існують орнітоніми, які присутні у мовній системі обох мов. Але через низку історичних, економічних або соціальних причин вони містяться або відсутні у стійких порівняннях порівнюваних мов. Наприклад, в українській мові можна зустріти стійкі порівняння з компонентом «горобець»: *як у горобця лікоть; живе, як горобець під стріхою; виглянув, як горобець з сідла; веселий, як горобець; голопуцькі, як горобенята* [4].

Горобці мешкають практично на всій території України. Вони в’ють гнізда у містах, у

селах, у лісі. Українці позитивно ставляться до горобців, вважають їх працювотими, проте в англійській фразеології не зафіксовано стійких порівнянь з даними компонентом.

Як образи-символи, орнітоніми горобець (*sparrow*) і павич (*peacock*) в англійській мові служать для передачі різного положення в суспільстві (*neither peacock nor sparrow* – еквівалент фразеологізму ні пава, ні ворона, що означає «мати сумнівне соціальне становище»).

Наявність в англійській мові (на протигагу українській) стійких порівнянь з компонентом «turkey» – індичка, пов'язане з торговими зв'язками англійців з Америкою, а також з тим, що цей птах став головною стравою у англійців та американців на Різдво і День подяки: *as red as a turkey-cock* (червоний як рак); *like turkey voting for Christmas* (як індички, які голосують за Різдво), означає, що людина приймає рішення, яке з часом погіршить її життя [4].

Індик – образ-символ агресії, злоби, найчастіше необгрунтованої, «дурної» в обох мовах (укр. *Надувся, як індик*). Ці якості сприймаються однаково негативно в обох культурах, тому стійкі порівняння з даними компонентом негативно оцінюють поведінку людини.

Заняття сільським господарством як в Англії, так і на Україні призвело до появи великої кількості порівнянь, одним з компонентів яких є назви домашніх птахів: «курка», «гусак», «півень», «goose», «chicken», «cock», «duck».

Найбільш частотний компонент-орнітонім в порівняннях української мови - курка: *добра, як з курки молока, а з верби петрушки; змерз, як курка на дощі; зійде, як вода з гуски; червоний, як півень*. В англійській мові – півень: *tame as a chicken* (дуже покірний, смирний); *live like a fighting cock* (процвітати; жити не тужити); курка: *like a hen on a hot girdle* (як на жарині) [5].

Українському порівнянню *заклопотався, як квочка коло курчат* в англійській мові відповідає *fuss over smb./smth. like an old hen; brood over smth. like a hen over an egg* (приділяти зайву увагу тому, хто такого не заслуговує). В деяких випадках фіксується заміна компонента зі збереженням значення усталеного порівняння. Наприклад, в українській мові є порівняння з компонентом «курка» – *мокра як курка*, в англійській мові йому відповідає порівняння з компонентом «качка» – *like a dying duck in a thunderstorm*. Аналогічним чином компонент «курка» у порівнянні *сліпа як курка* – в англійській мові замінюється на «кажан, жук, кріт, сова» у порівняннях *as blind as a bat (as a beetle, as a mole, as an owl)*. Сталому порівнянню *писати як курка лапою* відповідає в англійській мові – *smb's writing is like chicken tracks* [5]. Це – характеристика нерозбірливого почерку, невиразних карлечок. Коли курка тупцює на одному місці, вишукуючи корм, то розібрати окремих слідів лап практично неможливо, ймовірно звідси і йде порівняння з нерозбірливим почерком. Загалом це – недобра характеристика, яка припускає в глибинному підтексті, що людина не тільки писати, як слід, не вміє, але й просто дурна, як курка.

У порівняннях англійської та української мов відбилися різні значення орнітоніма

«півень». В українських порівняннях образ півня зображується у вигляді забіякуватого, хвалькуватого птаха, тому вони мають негативну оцінність (*б'ється як півень*). В англійських же порівняннях півень - птах сміливий, і цей орнітонім несе в собі позитивну символіку. Можливо, це пов'язано з егоцентричністю англосмовної особистості, яка вважає за потрібне вміти показувати свої переваги (*cock of the walk* (заводи́ла, отаман); *live like a fighting cock* (гарно жити)).

Як символ у фразеології гусак часто постає в образі балакучої, трохи дурнуватої істоти. Стійкі порівняння: укр. *як з гуски вода* и англ. *it is like water off a duck's back* уникають простого і конкретного образу гусака, з якого легко скочується вода (через особливе мастило пір'їв).

З українським фразеологізмом «вільна пташка / вільний як птах» пов'язане англійське порівняння *like geese on a common* (*як гуси на вигоні*), яке передає загальний образ свободи, але тільки різними компонентами-образами і різними конструкціями.

Проаналізувавши стійкі порівняння з компонентами-орнітонімами, їх можна класифікувати на чотири групи, які відображають:

1) зовнішній вигляд: *eyes like a hawk*; *ніс, як у дятла*; *довгонога, як та чапля*; *дівчина, як лебідка*; *козак, наче орел*;

2) риси характеру: *говорить, мов зозуля кує*; *говорить, наче пташка щебече*; *заливається, як соловейко на калині*; *заливається, як сорока на гілці*; *chatter like a magpie*; *as gentle as a dove*; *as proud as a peacock*; *as grave as an owl*;

3) інтелект: *as stupid as a goose*; *as wise as an owl*; *дурний, як гусак*;

4) дії людини: *be busy as a hen with one chicken*; *eat like a bird*; *as the crowflies*; *kill two birds with one stone*; *swoop like an eagle*; *swim like a duck*; *припадає, як жайворонок до землі*; *вибирається, як чайка за море*; *влетів, як птах*; *вчепився, як сова кігтями*.

Таким чином, стійкі порівняння обох мов вміщують назви птахів, які мають переносні значення, пов'язані з характеристикою людини. В українських і англійських орнітонімах спостерігається збіг символічних образів. Алломорфізм виявляється в тому, що образи як правило пов'язані з особливостями світосприйняття народу. Для кожної мови виявлено домінантні орнітоніми. Так, для української мови домінантним є вживання в складі стійких порівнянь орнітоніма курка, горобець, для англійської - індик, півень. Семантика стійких порівнянь з компонентом орнітонімом відображає національну специфіку сприйняття дійсності мовними спільнотами.

Література

1. Шарая О. В. Национально-культурная специфика немецкой флористической фразеологии: дис. канд. філ. наук: 10.02.04 / Шарая О. В. – Москва, 2005. – 364 с.

2. Шепітько С. В. Лінгвокультурний аналіз в анімалістичних прислів'ях української й англійської мов / С. В. Шепітько, К. В. Пилипшанова // Науковий вісник Херсонського державного університету / С. В. Шепітько, К. В. Пилипшанова. – Херсон: Гельветика, 2018. – (Перекладознавство та міжкультурна комунікація; т. 2). – С. 196 – 200.

3. Похлѣбкин В. В. Борщ // Кулинарный словарь. – М.: Э (Эксмо), 2015. – 456 с.

4. Білоноженко В. М. Словник фразеологізмів української мови / В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк, В. В. Дятчук. – Київ: Наукова думка, 2003. – 788 с.

5. Lubensky S. Russian-English Dictionary of Idioms / Sophia Lubensky. – Yale: Yale University Press, 2014. – 992 с.

УДК 811.111'373

Іщенко Д. П.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНТРОПОНІМІВ В НІМЕЦЬКИХ НАРОДНИХ КАЗКАХ НА АНГЛІЙСЬКУ ТА УКРАЇНСЬКУ МОВИ

Ономастична лексика була і залишається постійним об'єктом пильної уваги дослідників. Семіотична сутність імені власного, особливості семантичного змісту ономастичної лексики аналізувалися в працях Дж. Миля, А. Гардінера, Е. Гуссерля, О. Есперсена, Г. Н. Кастаньєда, Є. Куриловича, П. А. Флоренського, А. Ф. Лосєва, О. С. Ахманової, А. А. Уфїмцевої, Д. І. Руденко, А. В. Суперанської, Ю. С. Степанова та іш. В Україні можна виділити таких вчених, які займаються вивченням ономастики Ю. Карпенко, О. Карпенко, Л. Фоміна, Л. Калінкін, Г. Лукаш, Л. Белей.

Однак, у вітчизняній лінгвістиці відсутні праці з перекладу німецьких народних казок на українську у порівняльному аспекті, що обумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Об'єктом є власні імена в народних казках.

Предметом дослідження виступає особливості відтворення власних імен в мові перекладу.

Як ми зазначили вище, власні імена вивчає наука ономастика. Ономастика, відповідно до категорій власних імен, має кілька розділів: топоніміка вивчає власні імена географічних об'єктів; антропоніміка досліджує власні імена людей; зооніміка займається власними іменами тварин; етніміка вивчає походження етніміків; когнітивна ономастика, що вивчає власні назви у ментальному лексиконі людей. Власні імена поділяються на такі групи: антропоніми (прізвища, прізвиська, псевдоніми та аноніми, криптоніми та астроніми), топоніми (гідроніми, ороніми), зооніми, фітоніми, космоніми, хрононіми, порейоніми (авіапорейоніми, автопорейоніми, космопорейоніми), теоніми [1, с. 148]. В цій роботі ми досліджуємо антропоніми.

Труднощі перекладу імен власних в літературі полягає в тому, що, на відміну від

більшості антропонімів в реальному житті, вони виконують не тільки ідентифікуючу функцію, тобто закріплюють за людиною те чи інше позначення, а й інформаційно- і експресивно-стилістичну, тобто описують ті чи інші характеристики персонажа за допомогою ряду стилістичних засобів. Причому, якщо деякі антропоніми виконують стилістичну функцію, то у випадку з літературними промовистими антропонімами, ця функція виходить на перший план. Крім того, подібні імена належать до культурно специфічних елементів мови і можуть вказувати на національність чи її соціальний статус персонажа, можуть визначати час і місце дії в літературному тексті. Таким чином, вони відіграють важливу роль у композиції твору.

Переклад власних імен українською мовою здійснюється за допомогою способів транскрипції, транслітерації, транспозиції або калькування [3].

Транскрипція – це коли слово записується буквами кирилиці, при цьому перекладач орієнтується на точну відповідність звучанню слова мовою оригіналу.

Транслітерація, за визначенням О. Ахманової, – це «формальне відтворення початкової лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу; буквена імітація форми початкового слова». Транслітерації застосовують тоді, коли мови користуються різними графічними системами (наприклад, англійська, українська, грецька, вірменська, грузинська), але літери (чи графічні одиниці) цих мов можна поставити в якусь відповідність один одній, і згідно з цим відбувається міжмовна передача власних назв.

При транспозиції слово або частина оригінального слова передається в українській мові, з використанням тих самих лексичних засобів, які використовуються у вихідній мові. Як правило, використовуються варіанти імен, висхідні до імен-прототипів.

Та калькування – це засіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин (морфем або слів) їх лексичними відповідностями у мові перекладу.

Розберемо переклад казки «Dornröschen», де назва казки це ім'я головної героїні. Dornrose з німецької перекладається як *шипшина*, а -chen це зменшено-пестливий суфікс. Влучним є український переклад «Шипшинка». Також існують такі варіанти перекладу як «Спляча красуня» та «Зачарована красуня». Слід зазначити, що в таких перекладах відсутні частини казки, де в оригіналі розповідач називає ім'я дівчини. Вони відсутні або повністю, або перефразовані описовий образ «красуня», «спляча красуня». Щодо англійських перекладів, то набув найбільшої популярності переклад «Sleeping Beauty», хоча більшість перекладачів перекладають казку як «Little Briar Rose». Деякі переклади казки Грімів дають принцесі ім'я «Rosamond» [4].

Наприклад ім'я Rapunzel перекладають на українську мову як Рапунцель, на англійську мову Rapunzel. Тобто ми бачимо, що в першому випадку використали транскрипцію, тоді як в другому випадку – транслітерацію. Також нами було відмічено, що в щодних перекладах не

використовували спосіб калькування, який може базуватися на тлумаченні Rapunzel як метафори, що співзвучна назві рослини garicium 'суріпиця', з насіння якого видобувають масло. Мама дівчинки просила батька красти цю рослину з городу чаклунки, тому пізніше нещасним батькам довелося віддати їй своє дитя [5].

Отже, найвигіднішим способом перекладу власних імен ми вважаємо калькування, адже він передає повну сенс та ідею, закладеною розповідачем. Між тим, чітко просліджується регулярне використання таких способів як транскрипція в українських перекладах, та транслітерації в англійських. Використання транспозиції не було виявлено.

Література

1. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного/А. В. Суперанская. – М.: Издательств «Наука», 1973. – 365 с.
2. Нестерова Н. М. Текст и перевод в зеркале современных философских парадигм /Н. М. Нестерова. – Пермь, 2005. – 202 с.
3. Виноградов В. С. *Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы)*. – М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001, – 224 с.
4. D. L. Ashliman, «The Grimm Brothers' Children's and Household Tales»
5. Брати Грімм. Казки [переклад з німецької Сидора Сакидона] [Текст] // Брати Грімм. – К.: Веселка, 1976. – 128 с.

УДК 811.111`255.4

Кулешова Ю. Р.

АНГЛОМОВНІ ІДІОМИ В ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ

Предмет – засоби відтворення англомовних ідіом в українській мові

Об`єкт – англомовні ідіоми в українських перекладах.

Мета – дослідити особливості перекладу англомовних ідіом на українську мову в художній літературі.

Завдання:

1. Знайти художні англомовні твори разом з їх перекладами на українську мову;
2. Вилучити з англійського тексту ідіоми та знайти їх відповідники в українському тексті
3. Визначити у який засіб була відтворена та чи інша ідіома у тексті перекладу.

Ми можемо зустріти ідіоми в кожній мові, це постійні словосполучення, які ще називають фразеологізмами. При перекладі вони викликають у некваліфікованого перекладача деякі труднощі, адже дослівний переклад ідіом не матиме ніякого сенсу, тому що окремі значення слів можуть сильно відрізнятися від того значення, яке вони набувають разом. Тому, аби стати досвідченим перекладачем й робити якісні переклади необхідно вивчати не лише

слова та граматику іноземної мови, а також приділити увагу вивченню її ідіом, аби розбиратися в них, розуміти їх зміст й знаходити правильний відповідник у мові перекладу.

Ідіома – стійкий, властивий лише даній мові вираз, що незалежно від значення слів у ньому передає єдине поняття й здебільшого іншими мовами не перекладається [1]. Засновуючись на цьому понятті, ми, здебільшого, не зможемо знайти в українському тексті дослівний переклад ідіом, а знайдемо лише сполучення слів які передають той же зміст.

Задля порівняння перекладу англійської мови на українську мову ми звернемося до твору видатного англійського письменника Вільяма Шекспіра «Гамлет, принц датський» та його перекладу на українську мову, що був зроблений блискучим перекладачем Леонідом Гребінкою у 1986 році.

На першій же сторінці ми натикаємося на вираз Франціско 'to be sick at heart', а саме '*For this relief much thanks: 'tis bitter cold, and I am sick at heart*' [2]. Окремо слова 'sick' and 'heart', згідно перекладу кембриджського словника мають наступні значення 'sick' – хворий, а 'heart' – серце [3], але коли ці слова утворюють словосполучення, їх сенс змінюється, бо згідно того ж самого кембриджського словника 'to be sick at heart' – є сталим виразом з інакшим від слів, що його утворюють значенням й означає «дуже нещасний». Натомість, у перекладі того ж рядка Л. Гребінкою ми бачимо наступне «*За зміну щира дяка; холод лютий, та й моторошно якось*» [4]. Тобто перекладач не переклав ідіому англійської мови на відповідну в українській, а вдався до контекстуальної заміни, що не є рідкістю при перекладі художніх творів.

Ось ще один приклад ідіоми, але цього разу перекладач перекладає її дослівно, тому що в даному випадку при передачі такими ж словами все одно залишається сенс, який вклав у словосполучення сам автор. Тобто вираз '*How is it that the clouds still hang on you*' [2] Л. Гребінка перекладає як «*Тобі чоло ще й досі темнять хмари?*» [4]. При перекладі автор використовує додавання, а саме слово «чоло», та все ж це не змінює значення виразу. Попри той факт, що вираз був перекладений майже дослівно, він все ж є ідіомою, тому що слова виразу разом мають зовсім інакше значення, ніж те, що вони мають, коли використовуються окремо одне від одного. В даному випадку вираз '*clouds still hang on you*' або «*Тобі чоло ще й досі темнять хмари*» мають значення «бентежити, думати про щось погане», слово '*clouds*' чи «*хмари*», відповідно до словника має значення «Скупчення краплин води, кристаликів льоду та їхньої суміші в атмосфері у вигляді суцільної маси світлого або темного кольору, що несе дощ, град, сніг» [5], слово «*темніти*» має значення «Ставати темним або темнішим, вечоріти, сутеніти, ставати похмурим» [5], а англійське '*hang on*' означає «триматися» [3].

Наступним прикладом передачі ідіоми з англійської на українську мову є такі рядки: '*Affection! pooh! you speak like a green girl*'. '*Green girl*,' в даному випадку має значення «молода, недосвідчена дівчина», якщо ж подивитися у словник для з'ясування значення слів, з

яких складається словосполучення окремо, матимемо наступні результати: 'green' – «зелений», 'girl' – «дівчинка, дівчина», тобто значення слів словосполучення окремо відрізняється від того, що дає їх сукупність й тому ми можемо класифікувати його як ідіому. Переклад цієї ідіоми за версією Л. Гребінки виглядає наступним чином «Що! Приязнь? Тю! Дівча лиш жовтодзьобе» тобто перекладач зробив найбільш точний і правильних переклад замінивши ідіому вихідної мови на ідіому мови перекладу з ідентичним значенням. «Дівча» – «Молода неодружена особа жіночої статі», «жовтодзьобе» – «з жовтим дзьобом» [5], сукупне значення цих слів «молода, недосвідчена дівчина».

Отже, у даній роботі нами були визначені засоби перекладу англійських ідіом на українську мову. Ідіома - це словосполучення, яке має інше значення порівняно зі значенням слів з якого воно складається. Для пошуку й співставлення варіантів перекладу ідіом нами був обраний твір Вільяма Шекспіра «Гамлет, принц датський» та його переклад, виконаний видатний українським письменником та перекладачем Л. Гребінкою під тією ж назвою. З поміж обраних прикладів нами були виявлені наступні засоби перекладу: контекстуальні заміни, обрання ідіоми з таким же значенням, яка складається з таких же слів, але з додаванням та знаходження відповідної ідіоми в тексті перекладу за значенням, але яка складається з інших слів. Так як фразеологізми та ідіоми в тому ж числі ми можемо в основному знайти в текстах художньої літератури, яка відрізняється досить вільним перекладом, усі ці засоби є правильними.

Література

1. [Електронний ресурс]: Словник іншомовних слів Мельничука – Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua/42/53383/282680.html>, (дата звернення 18.12.18)
2. William Shakespeare, The Tragedy of Hamlet, Prince of Denmark.- Aquitaine Media Corp. (December 1, 2009), 142 pages
3. [Електронний ресурс]: Cambridge dictionary – Режим доступу: <https://dictionary.cambridge.org>, (дата звертання 18.12.18)
4. Вільям Шекспір. Гамлет, принц датський; [переклад з англійської Л. Гребінка]. – К.: Дніпро, 1986, 696 с.
5. [Електронний ресурс]: Словник української мови, Академічний тлумачний словник (1970 – 1980) – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/>, (дата звернення 18.12.18)

УДК 811.111'255.4

Лучина С. М.

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ЕМОТИВНОЇ ЛЕКСИКИ У ТВОРІ СТВЕНА ФРАЯ «THE HIPPOPOTAMUS» ТА ЇЇ ВІДОБРАЖЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

У даній роботі розглянуто емотивну лексику в романі Стівена Фрая «The Hippopotamus»

та способи її відображення в авторському перекладі українською мовою.

В останні десятиліття в зв'язку з розвитком антропоцентричної лінгвістичної парадигми, інтерес як зарубіжних, так і вітчизняних лінгвістів прикутий до вивчення емоцій, як однієї з форм відображення дійсності [1, с. 13]. Універсальним способом актуалізації емоцій є їхня вербалізація у мовленні. У лінгвістиці вивченням емотивності займається багато дисциплін, однак найбільш повне і докладне висвітлення емотивності отримала в рамках міждисциплінарної науки - емотіології або лінгвістики емоцій, що займається дослідженням зв'язку між мовою і емоціями. Вона проводить розмежування між поняттями «емоційність» і «емотивність», що належать до термінологічним апаратів різних наук - психології і лінгвістики, відповідно [2, с. 21].

Однак, в рамках емотіології поки не існує єдиного визначення емотивності. В. І. Шаховський вважає, що емотивність - це «іманентно притаманна мові семантична властивість виражати системою своїх засобів емоційність як факт психіки» [3, с.24]. Дещо відмінної думки дотримується Л. А. Піотровська. На її думку, «емотивність – це свого роду функція мовних одиниць виражати емоційне ставлення мовця до об'єктивної дійсності» [4, с. 42]. Ці визначення відображають два основних трактування сутності емотивної лексики. Згідно з першим трактуванням, (Л. Г. Бабенко, О.М. Галкіна-Федорук) категорія емотивності включає в себе і назви емоцій, і чисті емотиви, і потенційно емотивні слова [2]. Інші вчені (В. І. Шаховський, І. В. Арнольд, А. С. Ілінська) виключають зі складу емотивів слова, які називають емоції і почуття, оскільки вони вважають, що ці слова несуть лише думку про переживання, але не безпосередній його вираз [3]. У свою чергу, вони поділяють емотиви на: афективи і конотативи та потенційно емотивну лексику [3, с. 25]. Тим не менш, прийнято вважати, що склад будь-якого найменування емоції містить емотивні мікрокомпоненти, які посилюють його емотивну валентність та здатність до контекстуальної емотивної атракції [5, с.148]. Емотивний потенціал тексту також складають лексичні одиниці, які не є найменуванням або безпосереднім вираженням емоції, проте розкривають емоцію шляхом опису її ознак. С. В. Іонова відносить до такої лексики слова, що вказують на причину, результат, непрямую ознаку емоції, а також слова, що позначають способи невербального вираження емоцій: *to grin, to sneer, to weep, to frown, to tremble (with fear or wrath), to snivel, to snarl; свититися (від щастя), зеленіти (від заздрощів), плескати в долоні (від радості) та ін* [6, с. 69].

На підставі всього вищенаведеного вирішено послугоуватися наступною класифікацією лексики, здатної повідомляти про емоції в художньому тексті:

I. Емотивна лексика (емотиви):

а) слова з емотивною семантикою в статусі значення (слова афективи, що виражають емоційний стан мовця - лайлива лексика, вигуки);

б) слова з емотивною семантикою в статусі додаткового значення (конотативи, що передають емоційне ставлення мовця до предмета номінації або його ознак: пестливі вирази, образи, метафори, фразеологізми, димінутиви, анімалістичні порівняння і метафори, позначення кольору та ін) [3, с. 27].

II. Лексика емоцій: слова, що називають емоції.

III. Лексичні одиниці, що описують емоції (слова, що вказують на причину, результат, непряма ознака емоції) [2].

Наразі лінгвісти і літературознавці приділяють велику увагу ролі емотивної лексики в структурі художнього твору. У ньому емотивна лексика може виконувати наступні функції: комунікативна; емотивна і експресивна; прагматична. Реалізація кожної з функцій дозволяє вирішити в художньому творі наступні завдання: створення психологічного портрета персонажа, подання емоційної інтерпретації світу, зображеного в тексті (як з боку героїв, так і з боку автора), його оцінка, виявлення внутрішнього емоційного світу образу автора, а також естетичний вплив на читача твору [1, с. 203].

У романі Стівена Фрая «The Hippopotamus» емотивна лексика відіграє провідну роль як засіб мовної характеристики персонажів та, насамперед, головного героя, від особи якого ведеться оповідь в більшості глав.

Найбільш легкою при перекладі виявилася лексика емоцій, оскільки всі слова, що належать до цієї групи, мають прямі відповідники в мові перекладу:

e.g. *'You see?' Lord Logan jiggled with **pleasure**.* – *"Бачите?" лорд Логан аж трусився від задоволення.'*

*'He leapt along the corridor **in a panic**, stopping by the long-case clock at the end where he flattened himself against the wall.'* – *'**В паніці** він кинувся вперед по коридору, зупинившись біля підлогового годинника, де він зрівнявся зі стіною.'*

Тим не менш, в деяких випадках використання лексики емоцій, було вирішено вдатися до перекладацьких трансформацій:

e.g. *With a bolt of **fright** he remembered that there was no bathroom in the Hobhouse Room.* – ***Жах** ошелешив Девіда як удар грому, коли він згадав, що в кімнаті Хобхауза не було ванної.*

В даному прикладі слово *fright* є частиною метафори, яку українською було передано за допомогою прийому модуляції, під якою ми розуміємо «заміну слова або словосполучення вихідної мови одиницею мови перекладу, значення якої логічно виводиться із значення вихідної одиниці [7, с. 185]».

Варто зазначити, що лексика емоцій найчастіше вживається саме в тих главах, де оповідь ведеться від третьої особи, оскільки саме авторська мова виконує пояснює читачеві причини виникнення та спосіб протікання емоцій персонажів.

Особливих проблем при перекладі не викликає також лексика, що описує емоції непрямим способом:

e.g. *'She **shrugged** as if to say that she didn't believe me to be the kind of person whose taste in silver napkin rings or moral guidance coincided with her own.'* – *'Вона **знижала плечима**, немов кажучи, що на її думку, я не був тією людиною, чії вподобання до срібних кілець для серветок і моральних повчань збігалися з її власними'.*

Так, в даному випадку через дієслово *shrug* передається сумнів героїні до ствердження протагоніста, від особи якого ведеться оповідь.

Найпоширенішими в тексті є власне емотиви: афективи та конотативи. Афективи у тексті представлені як вигуками, так і лайливими виразами. Так, вигуки вдалося передати відповідниками в мові перекладу:

e.g. *'The whisky stung Simon's throat and tears started in his eyes. **'Whooh!'** he said.'* – *Віскі обпик Саймону горло і на його очах виступили сльози. «**Ух!**» випалив він.*

Хоча у цьому реченні вигук перекладено точним еквівалентом, при перекладі дієслова *said* було вирішено вдатися до прийому конкретизації, під якою ми розуміємо «заміну слова або словосполучення вихідної мови з більш широким референціальним значенням словом або словосполученням мови перекладу з більш вузьким значенням [8 ,с. 210]», аби підсилити емоційність вигуку.

Лайливі вирази у творі представлені здебільшого вульгаризмами *bloody* та *damn*. При їх перекладі довелося вдатися до опущення цих слів та додавання вставних фраз.

e.g. *'I know no such **bloody** thing.'* – *'Нічого такого я, **чорт забирай**, не знаю.'*

Що стосується конотативів, то найпоширенішими з них у тексті є епітети:

e.g. *'All this is, I need hardly tell you, **the supremest bollocks**'* – *'Все це, і навряд чи мені треба вам казати, дурниці **вищого гатунку**.'*

Переклад цього епітету також потребував прийому модуляції, про який йшлося вище.

Окрім епітетів, конотативи в романі представлені також метафорами (e.g. *'Simon's **face fell**.'* – *'Саймонове **обличчя витягнулося**.'*) та фразеологізмами (e.g. *'To make matters worse, Aunt Rebecca's gun had a box lock instead of a side lock, which put it completely **beyond the pale**.'* – *Гірше того, рушниця тітоньки Ребекки мала не ковзний замок, а відкидний, що вже просто **переходило всі межі пристойного**').* В обох випадках емотиви вдалося перекласти автентичними відповідниками мови перекладу.

Отже, ми встановили, що емотивна лексика є ідіосинкратичною рисою роману Стівена Фрая «The Hippopotamus», де вона відіграє роль мовної характеристики персонажів та допомагає у розкритті їх емоційного стану. Виявлено, що найлегшою при перекладі є лексика емоцій та лексика, що описує емоції непрямим способом, а найпоширенішими у тексті є власне

емотиви, до яких належать афективи та конотативи. Серед перекладацьких трансформацій, до яких ми вдавалися при перекладі емотивної лексики українською, є модуляція, конкретизація, додавання та опущення.

Література

1. Шаховский В. И. Лингвистическая теория эмоций: Монография. / В. И. Шаховский. – М.: Гнозис, 2008. – 416 с.
2. Бабенко Л. Г. Лексические средства обозначения эмоций в русском языке. /Л. Г. Бабенко. - Свердловск: Изд-во Уральского ун-та, 1989. – 184 с.
3. Шаховский, В. И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка / Шаховский В. И. – Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1987. – 192 с.
4. Пиотровская, Л. А. Эмотивность как языковая категория / Л. А. Пиотровская / Вестник Санкт-Петербургского университета. Серия 2. № 2, 1993. – с. 42.
5. Красавский Н. А. Семантика имен эмоций, функционирующих в разных типах текста / Н. А. Красавский / Язык и эмоции: сб. науч. трудов. – Волгоград: Перемена, 1995. – с. 142-150.
6. Ионова С. В. Эмотивность текста как лингвистическая проблема: дисс. канд. филолог. наук. / С. В. Ионова. – Волгоград, 1998. – 197 с.
7. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) / В. Н. Комиссаров. - М.: Высш. шк., 1990. - 253 с.
8. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) / Л. С. Бархударов. – М.: «Междунар. отношения», 1975. – 240 с.

УДК 811.111'255.4

Перва О.І.

МОВНІ ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТУ *ВІЧНІСТЬ/ETERNITY* В АНГЛОМОВНОМУ ЖАНРІ ФЕНТЕЗІ

Тези присвячені аналізу концепту *ВІЧНІСТЬ/ETERNITY* в англomовному жанрі фентезі. Подібне питання досліджували Л. Ярова, В. Багацька, Ф. Старко та Є. Єфименко. В англomовному жанрі фентезі відсутні роботи, які розглядають концепт *ВІЧНІСТЬ/ETERNITY*, що й обумовлює **актуальність** дослідження.

Об'єктом дослідження є концепт *ВІЧНІСТЬ/ETERNITY*.

Предметом дослідження виступає концепт *ВІЧНІСТЬ/ETERNITY* в англomовному жанрі фентезі.

За **матеріал** дослідження було обрано твір «Alice's Adventures In Wonderland» Льюїса Керрола.

Традиційно концепт трактується як категорія мисленнева, вона не піддається спостереженню, і це дає великий простір для її тлумачення. Під базовим терміном «концепт» у

когнітивній лінгвістиці, на думку С. А. Жаботинської, слід розуміти «будь-яку оперативну одиницю мислення, яка може передбачати або не передбачати наявність чіткої логічної форми» [1, с. 34].

Представники лінгвокультурологічного підходу відносять до концептів семантичні утворення, що позначені лінгвокультурною специфікою, відображають менталітет мовної особистості певної етнокультури.

Лінгвокультурологічний підхід розглядає концепт в рамках проблеми «мова-свідомість-культура», з погляду його місця в системі цінностей, функцій в житті людини, етимології, історії, асоціацій, що викликаються ним. Концепт постає як посередник, що здійснює взаємодію між людиною і культурою, і цей процес осмислюється по-різному.

У лінгвокультурологічному аспекті концепт характеризується такими специфічними ознаками:

1. багатовимірність;

2. вербалізованість: концепти існують тільки тоді, коли концептуалізована сфера осмислена у мовній свідомості й отримує вербальне позначення.

Концептуалізація дійсності відбувається через позначення (виділення актуально значущого для певної лінгвокультури фрагмента та надання йому спеціального знака), вираження концепту (сукупність мовних і немовних засобів, що ілюструють, уточнюють і розвивають його зміст) й опис концепту (дослідницькі процедури тлумачення значення його імені та найближчих позначень);

3. динамічна природа;

4. дискретна цілісність смислу;

5. ментальний характер: концепти описують дійсність, але дійсність особливого роду – ментальну;

6. момент переживання інформації;

7. образність, етносимволічність: концепти – це найбільш загальні, фундаментальні образи, через які конструюється все інше; це категорії мови та національної культури; це основні осередки культури в ментальному світі людини;

8. опредмечення у мовній формі;

9. цілісний «жмуток» уявлень, понять, знань, асоціацій, інтенцій, згадок [2, с. 216 – 217].

Будь який концепт – багатогранне ментальне утворення, в якому, крім поняття, присутній оціночний, образний, емоційний компонент. Понятійний елемент при цьому може розглядатися в якості основи пізнання предмету, на якому базується актуальна інформація про об'єкт дійсності.

Будучи багатомірним ментальним утворенням, концепт має три важливі виміри –

образний, понятійний та ціннісний. Образна сторона концепту – це зорові, слухові, смакові та інші характеристики предметів, явищ, подій, відображених у пам'яті. Понятійна сторона концепту – це його мовна фіксація, його позначення, опис, дефініція; характеристики співставлення цього концепту по відношенню до іншого ряду концептів. Ціннісна сторона концептів є важливою частиною психічного утворення як для індивіда, так і для колективу. Вона є визначальною для того, щоб той чи інший концепт можна було виділити [3, с.175].

У нашій роботі ми досліджуємо концепт вічність/eternity. Вічність – 1) філософське поняття-категорія, яким позначається безперервність існування-функціонування певного явища, об'єкту чи суб'єкту Всесвіту; 2) інтервал часу, який містить в собі будь-який кінцевий інтервал часу; 3) нескінченне продовження або повторення даного буття у часі; така яка приймається в багатьох філософських системах вічність Всесвіту, яка іноді представляється як просте повторення в незліченних циклах одного і того ж космогонічного і історичного змісту.

Таким чином, вічність можна трактувати як нескінченність часу: *endless time, endlessness, everlastingness, ceaselessness, perpetuity, timelessness, ages and ages, eternality, eternalness, forever*; безмежність: *infinity, boundlessness, beyond, unlimited*; дуже довгий період: *duration, length of action, event, flow, stretch*; повторення: *continuum, cohesion, constancy, extension*, безперервність: *continuity, sequence, continuousness*; простір: *expanse, immensity, space, wide, vastness, vastitude*; незмірність: *immeasurability*; невичерпність: *inexhaustibleness, inexhaustibility*, сталість: *permanence, stability, immutability, dependability*.

Розглянемо, наприклад, твір Льюїса Керрола «Alice's Adventures In Wonderland». Для аналізу мовних засобів репрезентації концепту «вічність» в даному творі виділено 10 фрагментів тексту, що містять лексеми на позначення цього концепту.

У цьому фрагменті вічність розкривається як довготривалість, яка передана граматичною категорією часу Past Continuous:

*Alice was **beginning to get very tired of sitting** by her sister on the bank, and **of having nothing to do**: once or twice she had peeped into the book her sister was reading, but it had no pictures or conversations in it, 'and what is the use of a book,' thought Alice 'without pictures or conversation?'*

Наступні фрагменти характеризуються безперервністю і нескінченністю простору за допомогою використаного прислівника *slowly*, словосполучення *plenty of time* та повторення прислівника *down*:

*Either the well was very deep, or she **fell very slowly**, for she **had plenty of time** as she went down to look about her and to wonder what was going to happen next. First, she tried to look down and make out what she was coming to, but it was too dark to see anything; then she looked at the sides of the well, and noticed that they were filled with cupboards and book-shelves; here and there she saw maps and pictures hung upon pegs.*

Down, down, down. Would the fall never come to an end! 'I wonder how many miles I've fallen by this time?' she said aloud. 'I must be getting somewhere near the centre of the earth. Let me see: that would be four thousand miles down, I think'.

Повторення тих же самих дій описується у цих частинах тексту за допомогою прислівника *again* та дієслова *went on* :

*Poor Alice! It was as much as she could do, lying down on one side, to look through into the garden with one eye; but to get through was more hopeless than ever: she sat down and **began to cry again**.*

*'You ought to be ashamed of yourself,' said Alice, 'a great girl like you,' (she might well say this), 'to go on crying in this way! Stop this moment, I tell you!' But she **went on all the same, shedding gallons of tears**, until there was a large pool all round her, about four inches deep and reaching half down the hall.*

*As she said this she looked down at her hands, and was surprised to see that she had put on one of the Rabbit's little white kid gloves while she was talking. 'How can I have done that?' she thought. 'I must be **growing small again**.'*

*'But, alas! the little door **was shut again**, and the little golden key was lying on the glass table as before, 'and things are worse than ever,' thought the poor child, 'for I never was so small as this before, never! And I declare it's too bad, that it is!'*

Сталість часу виражається іменником *existence*:

*'That was a narrow escape!' said Alice, a good deal frightened at the sudden change, but very glad to find herself **still in existence**; 'and now for the garden!' and she ran with all speed back to the little door.*

Таким чином, нами було розглянуто мовні засоби репрезентації концепту *ВІЧНІСТЬ/ETERNITY* у творі Льюїса Керрола «Alice's Adventures In Wonderland» і проаналізовано 10 фрагментів тексту, що містять лексеми на позначення цього концепту. Встановлено, що вічність репрезентується як категорії нескінченності часу і простору, довготривалості, безперервності, повторення та сталості часу. Ці категорії вербалізуються у мові за допомогою дієслів (20%), прислівників (50%), іменника (20%), словосполучення (10%).

Перспективою вбачаємо зіставний аналіз мовних засобів репрезентації концепту *ВІЧНІСТЬ/ETERNITY* в англійській та українській мовах у жанрі фентезі.

Література

1. Жаботинская С. А. Когнитивная лингвистика: принципы концептуального моделирования / С. А. Жаботинская // Лінгвістичні студії. – Черкаси, 1997. Вип.2. – 31– 52 с.
2. Краснобаєва-Чорна Ж. Концепт: Лінгвокультурологічний аспект // Вісник Наукового товариства ім. Шевченка. –Т. 22. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2008. – 260 с.

3. Филимонова О. Е. Язык эмоций в английском тексте (когнитивные и коммуникативные аспекты). - СПб.: Изд - во РППУ им. А.И. Герцена, 2001. – 259с.

4. Carroll L. Alice's Adventures In Wonderland / Louis Carroll. – London: ACT, 1996. – 394 с.

УДК 811.111'373

Перепелиця А. Д.

ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ ВЛАСНИХ НАЗВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЖ. РОУЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР І СМЕРТЕЛЬНІ РЕЛІКВІЙ»)

Аналізуючи сучасні засоби англійської та української мов, неважко помітити, що проблема іншомовних власних назв є **актуальною**, адже ономастикон містить у собі не лише назви, а також є мовним елементом, що відображає культурні особливості певного народу, які висвітлюються за допомогою мови.

Об'єктом роботи виступають англійські власні назви, а **предметом** є особливості перекладу власних назв українською мовою.

Власні назви є однією з мовних універсалій, науковий інтерес до яких, зумовлений специфікою їх утворення та функціонування в мові. Як відомо, система власних назв як результат багатовікового досвіду номінації є сукупністю різних ономастичних моделей, походження яких пов'язане в першу чергу з екстралінгвістичними факторами, такими, як найдавніші традиції та звичаї найменування, первісні культури та уявлення, різні етнокультурні процеси, що мали місце в історії даної спільноти. Не випадково вчені розглядають процес утворення власних імен як свого роду різновид кодування історико-культурної інформації. З іншого боку, вторгнення в ономастику екстралінгвістичних факторів призводить до фронтального запозичення та засвоєння іншомовних назв.

Питання про іншомовні власні назви посідає в мовознавстві важливе місце насамперед через своє практичне значення, адже мовні контакти здавна цікавили лінгвістів. Включення до тексту іншомовної лексики не просто виправдане, а й необхідне. Як писав Д. Єрмолович, «власні назви перетворюються на опорні точки в міжмовній комунікації і тим самим у вивченні іноземної мови та перекладі з неї. Вони виконують функцію міжмовного, міжкультурного місточка» [1]. Оними, як відомо, становлять одну з високочастотних категорій лексики кожної мови, тому точне їх відтворення як при перекладі, так і в процесі запозичення, що нерідко пов'язане з певними труднощами, має неабияке значення. Складність питання про передачу власних імен полягає в тому, що вони мають своєрідне призначення у процесі людського спілкування. Цим зумовлений і специфічний підхід до відтворення ономастичної лексики порівняно з іншими лексичними одиницями.

Як зазначає Л. Бархударов, переклад власних назв у художньому тексті завжди орієнтований на досягнення комунікативно-функціональної ефективності. В цьому випадку

прийнято говорити про випадки безеквівалентної лексики [2]. Незважаючи на те, що ця група лексики найважче піддається іншомовній трансформації, її еквівалентний переклад необхідний для досягнення рівноцінної ефективності впливу на читача. Термін «безеквівалентна лексика», яким позначені власні назви, не означає, що ці слова взагалі неможливо перекласти. Комунікативно-функціональний підхід до перекладу безеквівалентної лексики враховує специфіку власних назв. Переклад власних назв відбувається шляхом: транскрипції, транслітерації, контекстуального перекладу і калькування. В. С. Виноградов стверджує, що звичайні власні назви, як правило, транскрибуються або транслітеруються [3].

1. Транскрипція – передача звучання власної назви літерами мови перекладу; графічний запис звучання слова; при транскрипції зазвичай прагнуть до максимальної фонетичної близькості, з таким розрахунком, щоб ім'я зазнало мінімальних втрати при перенесенні в іншу мовну середу, звідси виникає основна складність відтворення імені через різницю в фонетиці двох мов.

Через відмінності деяких звуків в українській та англійській мовах, як правило, існує декілька варіантів транскрипції. Приживаються зазвичай ті варіанти, які ближчі природі української мови.

При перекладі роману «Гаррі Поттер і смертельні реліквії» перекладачі досить часто застосовують дану трансформацію. Наприклад Dudley – Дадли, Rita Skeeter – Рита Скитер, Professor Umbridge – Професор Амбрідж, Snitch – Снитч тощо.

2. Транслітерація – це перекладацький прийом, заснований на передачі графічного образу іноземного слова, наприклад, англійських букв за допомогою букв українського алфавіту. Цей прийом затребуваний в тих випадках, коли мова користується різними графічними системами, одиниці яких ставлять в певну відповідність одну з одною. Письмова форма власної назви при такому способі перекладу спотворюється мінімально, в чому і полягає його основна перевага. Транслітерація відрізняється від практичної транскрипції своєю простотою і можливістю введення додаткових знаків.

Прикладами транслітерації, використовуваної для передачі власних назв, є Dursley – Дурсль, Crabbe – Краббе, Cornelius Fudge – Корнеліус Фудж, Tom Marvolo Riddle – Том Нарволо Рідл тощо.

3. Контекстуальний переклад – заміна словникового відповідника при перекладі контекстуальних, логічно пов'язаних з ним [4].

Джоан Роулінг в іменах часто використовує алітерацію і тавтограму, які українською мовою можна передати за допомогою контекстуального перекладу: Rita Skeeter – Рита Вритер, Grawp – Грохх, Privet Drive – Тисова вулиця, Beauxbatons – Бельстек тощо.

4. Калькування – відтворення комбінаторного складу слова або словосполучення, при якому складові частини слова (морфеми) або фрази (лексеми) перекладаються відповідними елементами мови з подальшим складанням перекладених частин без будь-яких змін.

Калькуванню зазвичай піддаються терміни, широко вживані слова і словосполучення: You-Know-Who – Вам-Відомо-Хто, He-Who-Must-Not-Be-Named – Той-Кого-Не-Можна-Називати, Hedwig – Букля тощо.

Таким чином, у романі Дж. Роулінг «Гаррі Поттер і смертельні реліквії» було розглянуто 50 власних назв, отже на основі їх аналізу можна зробити висновки, що основними способами перекладу українською мовою є транскрипція, транслітерація, контекстуальний переклад і калькування. Було визначено, що найчастіше при перекладі використовується транскрипція та транслітерація.

Перспективою вбачаємо аналіз англійських власних назв на матеріалі сценарію «Фантастичні звірі і де їх шукати» українською та англійською мовами у зіставному аспекті.

Література

1. Ермолович Д. И. Основания переводоведческой ономастики / Д. И. Ермолович. – М.: УРСС, 2005. – 48 с.

2. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) / Л. С. Бархударов. – М.: УРСС, 2010. – 240 с.

3. Виноградов В. С. Введение в переводоведение / В. С. Виноградов. – М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. – 224 с.

4. Слепович В. С. Курс перевода (английский ↔ русский язык) = Translation Course (English ↔ Russian): учебник для студентов высш. учеб. заведений по специальности «Мировая экономика» [Текст] / В. С. Слепович. – 10-е изд. – Минск: ТетраСистемс, 2014. – 320 с.

УДК 811.112.2'42'27'372

Рак Т.О.

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Останнім часом гендерні дослідження посідають особливе місце в лінгвістиці. У їх фокусі перебувають культурні та соціальні фактори, що визначають ставлення суспільства до чоловіків та жінок, стереотипні уявлення про жіночі якості – все те, що переводить проблематику статі з галузі біології до сфери соціального життя та культури. Лінгвістична гендерологія – новий науковий напрямок, в якому присутня недостатня розробленість понятійного апарату і категорій.

Згідно з новими лінгвістичними концепціями, основна функція мови полягає не стільки в передачі інформації і здійсненні референції до незалежної від неї реальності, скільки в орієнтації особистості в її власній когнітивній області; мова, таким чином, розглядається як система орієнтованої поведінки, де конотація відіграє вирішальну роль. У центрі лінгвістичної уваги опинився детермінований певною культурою користувач мовою – суб'єкт, що пізнає світ, мислить, оцінює, відчуває [6].

Актуальність дослідження обумовлена збільшенням кількості реклами у житті сучасного суспільства, яка активно впливає на його соціальні інститути і має значний вплив на соціальну поведінку людей.

Об'єктом дослідження є рекламні слогани в українській та англійській рекламі.

Термін «гендерний», який поступово набуває все більшого поширення в спеціальній літературі, походить від англійського «gender» («рід», «стать»), що походить, у свою чергу, від латинського «genus». До недавнього часу в побутовому англійському мовленні це слово вживалося як синонім слова «sex» (стать). Сьогодні ж, завдяки зусиллям феміністичного руху, ці дві лексичні одиниці повністю розійшлися [1], за словом «sex» закріпилося значення, пов'язане з фізичною стороною статевих відмінностей, тоді як слово «gender» стало позначати те, «у що суспільство перетворює фізичні, анатомічні та психологічні відмінності людей» [5, с. 40]. По-іншому це сформулювати так: гендер – сума уявлень та очікувань, які пов'язані в суспільстві з «жіночністю» та «мужністю» [3].

Нова наукова дисципліна лише знаходиться в процесі вироблення власних, властивих лише їй методів та прийом дослідження. Разом з тим, працюючи в мовознавчому науковому полі та застосовуючи, головним чином, методи аналізу, розроблені для лінгвістичних досліджень, вчені користуються даними наукових дисциплін, як споріднених, так і інших гуманітарних наук. В найзагальнішому плані дослідження гендера в мовознавстві стосується двох груп проблем.

До **першої групи** відносяться мова та відображення в ній статі. Мета такого підходу полягає в дослідженні в першу чергу номінативної системи, лексики, синтаксису, категорії роду тощо), які оцінки приписуються чоловікам та жінкам і в яких семантичних галузях вони найістотніше / виразно виражені [4]. До **другої групи** проблем відносять мовленнєву і комунікативну поведінку чоловіків та жінок, де виділяються типові стратегії та тактики, гендерно-специфічний вибір одиниць, переваги у виборі лексики, синтаксичних конструкцій тощо – тобто специфіка чоловічого та жіночого говоріння.

Таким чином, гендерні дослідження направлені на вивчення того, як стать адресанта впливає на структуру і які лінгвістичні особливості тексту несе у собі [3]. Проте не менш важливим є врахування фактора адресата. Логічно припустити, що людина легше сприймає

текст , створений «її» мовою, тобто жінка краще сприймає «жіночий» текст (тобто текст, створений жінкою або створений за законами, що визначаються жінкою-автором), а чоловік – «чоловічий» [2]. При дослідженні мовленнєвої та комунікативної поведінки гендер розглядається як один із параметрів, за допомогою якого в спілкуванні конструюється соціальна ідентичність мовця. Як правило, він взаємодіє з іншими параметрами – статусом, віком, соціальною групою тощо.

Рекламодавці природнім чином «продають» споживачу загальноновизнану версію соціального продукту, підказуючи, що очікують від вас оточуючі у багатогендерному світі та взаємовідносин у ньому. Якщо рекламна компанія розраховує на жінок як на читачок, слухачок, глядачок або покупців, то її рекламне повідомлення виходить з ролі жінки в суспільстві і в родині, з того , як жінка може «зробити себе гарною та привабити чоловіка».

Так, в **англомовних текстах ЗМІ** існує певний «жіночий тип» реклами. Серед них відомим є «gossip adverts», який поділяється на декілька підструктур - «core structure - presence of a protagonist friend», в якому образ жінки представлений відомою акторкою, суперзіркою – «*It's One Of The Pleasures Of Being A Woman*» (Chanel - Катрін Денюв); «derived structure» – підструктура, яка передбачає, що товар або послуга націлена пересічну жінку , а не на знаменитість: «You see the advertising with these marvelous skins and you think: «*Oh, I'll be like that in a week*», so you rush out and buy it and you do not realise they're under three inches of make-up» (Vichy Skin care) Також зустрічається тип реклами «reversed structure - gossip contact», підструктура, яка передбачає здійснення спілкування зі знаменитостями – «*Dear Hally Hansen Nail Experts, how can I give myself a professional manicure at home?*» (Hally Hansen nail-polish, ж «multiple identity». У межах цієї підструктури товар, що рекламується Ruslan, підходить усім жінкам без виключення – «*Because I'm Worth It – Because You Worth It Too*» (L'Oreal). Тип реклами «Cinderella myth» не інформативний, а емотивний за характером, реклама орієнтована на самотніх дівчат , що прагнуть зустріти свого принца , або на не дуже забезпечених представників обох статей, в яких тепер з'явилася можливість придбати автомобіль або котедж. «*Who says you cannot afford a Sporty Coupe , a family saloon and a handy estate?*» (Chevette) [4].

У сучасній рекламі, розрахованій на чоловіків та здатній зацікавити їх, пропоновані товари служать, перш за все, підкресленню краси чоловічого тіла та соціального статусу [5].

В **українській рекламі** використовуються гендерні маркери, характерні для українського суспільства. Так, спостерігається вияв усталеного стереотипу Жінки-Берегині – рекламні матеріали апелюють до свідомості дбайливої господині, що піклується про забезпечення домашнього затишку. Зовсім іншими за характером викладу матеріалу є рекламні тексти, розраховані на чоловічу аудиторію (лаконічність не лише назви, але й тексту, фактичний виклад матеріалу): у статті «*АТЛ-трофі: справжні труднощі для справжніх чоловіків!*» (Відомості. –

2009. – 19 червня) чітко повідомлено характер і місце проведення заходу, зазначено про його організаторів, а також причину та мету проведення змагання.

Отже, аналіз текстів рекламних оголошень, опублікованих на сторінках української преси, дає можливість виокремити кілька основних проблем, що свідчать про порушення гендерної рівності в українському суспільстві. По-перше, газети рясніють оголошеннями шлюбного характеру на зразок: *«Шукаю жінку...»*, *«Чекаю на чоловіка...»*, *«Приваблива жінка познайомиться з чоловіком...»*, в яких експлуатується як жіноча, так і чоловіча сексуальність, до об'єкта висуваються інколи нереальні вимоги щодо пропорцій тіла, зважаючи на зазначений вік, еталонів краси тощо [3]. Саме в таких випадках спростерігаємо вияв гендерних стереотипів Супермена та Барбі, що висувають до реципієнтів завищені еталони краси.

В сучасних випусках журналів *«Cosmopolitan»*, *«Единственная»*, *«Полина»*, *«Єва»* тощо поряд з насадженням читачам певних еталонів краси подаються рекомендації з досягнення цих еталонів, подається більше інформації, як вдало і корисно організувати вільний час тощо. Так, стаття із журналу *«Єва»* під назвою *«Основа вашої краси»* (літо 2008 р.) ставить жінок у жорсткі рамки еталонів краси (*«Макіяж прикрашає будь-яку жінку, але гарний він лише за бездоганно доглянутої шкіри»*), даючи при цьому кілька настанов щодо догляду за шкірою і неодмінно рекламуючи косметику замовника-рекламодавця [2].

Про ламання усталених стереотипів і тенденції до досягнення в суспільстві гендерної рівності свідчить все частіша поява на сторінках сучасних друкованих ЗМІ журналістських матеріалів рекламно-популярного характеру, в яких фігурує образ ділової жінки, котра має певний соціальний статус, займає вагомe місце в суспільстві. В таких матеріалах, зазвичай, змальовується імідж жінки-керівника чи політика, ставиться у приклад читачам її кар'єрний шлях. Такий характер мають тексти статей «ОГО»: *«Бізнес з жіночим обличчям»* (ОГО. – 2007. – 26 липня), *«Жінки у великій політиці»* (Львівська газета. – 2006. – 17 січня), *«Жіночі обличчя київської влади»* (Хрещатик. – 2007. – 8 березня), *«Найвпливовіші жінки України – зі сфери медіа?»* (Львівська газета. – 2008. – 6 жовтня) тощо [1].

Проте є чимало статей, що ще наслідують давно усталені гендерні стереотипи: *«Жіноче обличчя успіху має чіткі чоловічі риси»* (Дзеркало тижня. – 2006. – 30 вер.- 6 жовт.). Зовсім інша ситуація зі змалюванням політиків-чоловіків у матеріалах рекламного характеру на сторінках української преси. Зазвичай журналісти подають досить серйозний імідж чоловіка-політика – відповідно до його досягнень у політиці, в суспільному житті країни. Інколи журналістами підкреслюються у статтях індивідуальні особливості політика.

Таким чином, лінгвістичний аналіз текстів реклами через призму висвітлення у них гендерної проблематики, дав змогу виокремити кілька ключових гендерних проблем, що постають на сторінках преси, а відповідно, й існують в сучасному українському суспільстві.

Перспективою подальшого дослідження є порівняння гендерних аспектів маніпуляції у текстах англомовних та україномовних ЗМІ з урахуванням локального менталітету.

Література

1. Гендерний аспект реклами на сторінках друкованих ЗМІ [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу: <https://naub.oa.edu.ua/2010/hendernyj-aspekt-reklamy-na-storinkah-drukovanyh-zmi/>.
2. Гендерний аспект рекламного слогана [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу: <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v10/v10-1/50.pdf>.
3. Поліщук О. О. Гендерна проблематика в лінгвістиці [Електронний ресурс] / О. О. Поліщук, О. М. Тепла – Режим доступу до ресурсу: http://www.rusnauka.com/30_NNM_2012/Philologia/7_119586.doc.htm.
4. Heidi P. Mass Media Manipulation and Gender: The Message Advertisements Are Sending Young Girls [Електронний ресурс] / Prizmich Heidi. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://web02.gonzaga.edu/comltheses/proquestftp/Prizmich_gonzaga_0736M_10479.pdf.
5. Khopkins K. Advertising. Scientific approach / K. Khopkins. – New York, 2012. – 310 с.
6. Сукаленко Т. М. «Гендер» як соціолінгвістичне поняття [Електронний ресурс] / Т. М. Сукаленко – Режим доступу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/627/1/582_IR.pdf.

УДК 811.112

Різуненко Д. С.

ВИДИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НА ПРИКЛАДІ ТВОРУ СТІВЕНА ФРАЯ «LIAR»

Головна мета перекладу - досягнення адекватності. Основне завдання перекладача при досягненні адекватності - вміло зробити різні перекладацькі трансформації для того, щоб текст перекладу як можна більш точно передавав всю інформацію, укладену в тексті оригіналу при дотриманні відповідних норм мови. Як відомо, процес перекладу не є простою заміною одиниць однієї мови одиницями іншої мови. Навпаки, це складний процес, що включає ряд труднощів, які необхідно долати перекладачеві. Одним із прийомів, які допомагають перекладачеві, є трансформації. Перекладацькі трансформації (заміни) відбуваються з причини неповної спільності або відмінності мов. Таким чином, для досягнення семантичної еквівалентності потрібні різноманітні перекладацькі перетворення (трансформації або заміни) [1, с. 72 – 84].

На рівні компонентної еквівалентності в основному використовуються трансформації, що зачіпають граматичну структуру висловлювання. Рівень денотативної еквівалентності вимагає складніших лексико-граматичних трансформацій, що тягнуть за собою зміни в семантичній структурі висловлювання [4, с. 23].

Я. І. Рецкер визначає трансформації як «прийоми логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо значення іншомовного слова в контексті і знаходимо йому український відповідник». Швейцер А. Д.: «Перекладацькі трансформації – це міжмовні операції перевираження сенсу». Архипов А. Ф. під перекладацькими трансформаціями розумів «технічні прийоми перекладу, що складаються з заміни регулярних відповідностей нерегулярними», а також «самі мовні вирази, одержувані в результаті застосування таких прийомів». Однак основоположним прийнято вважати визначення Л. С. Бархударова, оскільки воно найбільш точно відображає сутність питання. У цілому, виходячи з визначень, робимо висновок, що перекладацькі трансформації - це міжмовні перетворення, перебудова елементів вихідного тексту, операції перевираження сенсу або перефразування з метою досягнення перекладацького еквівалента [6, с. 72].

Існує декілька класифікацій перекладацьких трансформацій. За основу ми взяли класифікацію Щетінкіна В. Е., який називає такі різновиди перекладацьких трансформацій:

- Лексичні. Сюди включені конкретизація, антонімічний переклад, ампліфікація, генералізація, смислове узгодження, адаптація, компенсація, експлікація.
- Стилістичні. Дослідник переконаний, що даний вид перекладацької трансформації має єдиною спільною прийомом, який називається модуляція.
- Граматичні. В. Е. Щетінкін розділяє всі трансформації даного типу на чотири підтипи. Серед них - перестановки, опущення, заміни, додавання [3, с. 67].

Наведемо декілька прикладів трансформацій й перекладі з англійської на українську мови:

1) Додавання: *A Fame T-shirt stopped outside the house where Mozart was born.*

Чоловік у футболці з надписом «Слава» зупинився біля будинку, де народився Моцарт.

2) Перестановки: *He looked up at the building and his eyes shone. Його очі блищали, коли він дивився на будівлю.*

3) Контекстуальна заміна: - *"Have you ever contemplated, Adrian, the phenomenon of springs?"*

- *'Coils, you mean?'*

- *"Ви коли-небудь думали, Адріан, про явище ключів? "*

- *"Дверний, ви маєте на увазі?"*

4) Заміни: *'You'll think I'm grinding my axe,'*

"Вам, можливо, може здатися, що я тягну ковдру на себе

5) Конкретизація: *The model that so particularly engrossed him was of a banqueting hall in which stood a dining table heaped high with food.*

незрозумілій йому мові.

Сцена, яка настільки його захопила, відображала банкетну залу, в якій стояв,

навантажений стравами обідній стіл.

Можна дійти висновків, що для досягнення «адекватності перекладу», перекладач використовує трансформації «з тим, щоб текст перекладу з максимально можливою повнотою передавав всю інформацію, укладену в початковому тексті, при суворому дотриманні норм».

Використання перекладацьких трансформацій, в першу чергу, диктується передачею вихідного змісту, виразом думки оригіналу. Перекладач жодним чином не повинен прагнути зберегти оригінал.

Трансформації потрібні, щоб дотримати «правильність» мовних норм, щоб мова перекладача сприймалася як «правильна мова».

Література

1. Рецкер Я. І. Що ж таке лексичні трансформації? «Зошити перекладача» № 17, М.: Міжнародні відносини, 2004. С.72 – 84.
2. Стівен Фрай. *Liar*. – К., 2006. – 356 с.
3. Рецкер Я. І. Теорія перекладу і перекладацька практика. – М.: Міжнародні відносини, – 2004. – С.67.
4. Львівська Е. Д. Теоретичні проблеми перекладу (на матеріалі іспанської мови). – М.: Вища школа, 2005. – С. 23.
5. Бархударов Л. С. Мова і переклад. – М.: Міжн. відносини, 1975 . – С.72

УДК 811.111'25'373.46

Тарасова В. Ю.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ РАКЕТНО-КОСМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Важливість вивчення термінології в сучасному світі незаперечна, так як термінологія є, з одного боку, сполучною ланкою між різними областями знань, а з іншого боку сприяє чіткому розмежуванню понять. У зв'язку зі стрімким науково-технологічним прогресом вважається за необхідне приділяти належну увагу термінологічному апарату різних наук. З кожним роком стає все очевидніше необхідність дослідження космосу і ракетно-космічної термінології. Причому ті результати, які сьогодні є, вже з успіхом використовуються практично у всіх сферах життя, і результати – багато хто з них – стали проривом.

Загальна характеристика космічної лексики надана у роботах Є. В. Красильникової, однак специфіка аерокосмічної термінології в цілому (як особливої системи) не була ретельно досліджена лінгвістами [1]. **Актуальність** дослідження особливостей вираження ракетно-космічної термінології в англійській мові полягає в тому, що наразі створюється велика кількість словників різних сфер науки та техніки, які сприяють поліпшенню професіонального спілкування спеціалістів відповідної сфери діяльності. З іншого боку саме недостатня

вивченість цього пласту мови, який постійно оновлюється, зумовлює як з теоретичної так і практичної точки зору актуальність цієї роботи.

Об'єктом дослідження є англомовна ракетно-космічна термінологія.

Предметом дослідження виступають особливості перекладу англомовної ракетно-космічної термінології.

З огляду на пріоритетність вивчення космосу, слід звернути увагу на неологізми, пов'язані з космонавтикою. Так як пріоритет в освоєнні космосу належить СРСР, в англійській мові першими лексичними одиницями в даній області були запозичення з російської мови, наприклад: *sputnic, cosmos, cosmonaut, Lunokhod, planetokhod*, та ін [2].

У зв'язку з розвитком американської космонавтики з'явилися неологізми, в яких часто використовується морфема *space-*, наприклад: *spaceship, spacsenik* – «космічний корабель», *spacefaring* – «польоти в космос» (по аналогії з *seafaring*). З'явилися і такі неологізми, як *satellite* – «штучний супутник», *astronaut* – «астронавт». У зв'язку з випробуванням спеціального апарату для пересування в космосі поза космічним кораблем виникли синоніми *space-bike, mini-bike* зі значенням «автоліт» [2].

До космічних неологізмів відносяться також такі лексичні одиниці: *microgravity* – «мікрогравітація», *zero gravity* – «нульова гравітація», *aerocapture* – «гальмує пристрій космічного корабля», *retrorocket* – «повертається ракета», *link up* – «стиківка космічний кораблів», *cargo module* – «вантажний відсік космічного корабля», *penguin suit* – «скафандр космонавта», *stellar brothers* – «космонавти, які вчиняють спільний космічний політ» та ін.

Таким чином, в зв'язку з розвитком вивчення космосу і з збільшенням масштабів міжнародного співробітництва в космічній діяльності виникає необхідність вивчення космічної термінології, зокрема неологізмів.

При перекладі текстів, пов'язаних з космічною тематикою, доводиться звертатися до широкого кола найрізноманітніших способів перекладу. *Перекладацькі трансформації* можуть бути *лексичними, граматичними і комплексними (лексико-граматичними)* - все залежить від характеру одиниць вихідної мови. До основних перекладацьких прийомів лексичних трансформацій відносяться: *транслітерація; транскрибування; калькування; генералізація, конкретизація, модуляція, тобто лексико-семантичні заміщення*. До основних типів граматичних трансформацій відносяться: *дослівний переклад тексту; розчленовування пропозицій; возз'єднання декількох пропозицій; граматичні заміни мовної структурної одиниці*. До основних видів лексико-граматичних трансформацій відносяться: *антонімічний переклад вихідного тексту; описовий та пояснювальний переклади, тобто експлікація; компенсаційний переклад* [3].

Для прикладу в словосполученні *a mission specialist* слово *mission* перекладається як

«місія, делегація, посилати до доручення; заключний вихід у відкритий космос програми шаттла». При передачі цих термінів на українську мову був використаний лексичний прийом «розширення», при якому до речі місія були додані додаткові частини мови. Цей прийом використовується для більш чіткого розкриття думки автора. При передачі терміна *spacescraft* був використаний метод калькування, оскільки в мові перекладу немає безпосереднього відповідності та відтворення комбінаторного складу словосполучення вважається найбільш вдалим - космічний корабель.

Наступні приклади взяті з сайту «NASA Watch» [4]. «*The Crew of 105-day expedition will face much more difficult tasks. They will be doing scientific research, and Mars mission drills, contingency operations*». «Екіпажу космічного корабля, політ котрого триватиме 105 днів, доведеться вирішувати більш серйозні завдання. Вони проводитимуть різні наукові дослідження, їм належить відпрацювати сценарій марсіанського польоту, нештатні ситуації». *Crew* – «екіпаж космічного корабля». При передачі цього терміна на українську мову був використаний лексичний прийом «розширення», при якому до слова *екіпаж* були додані додаткові частини мови, цей прийом використовується для більш чіткого розкриття думки автора. *Mars mission drills* – «відпрацювання сценарію марсіанського польоту». При передачі «*mars mission drills*» на українську мову елементи *mars mission* передавалися за допомогою калькування і скорочення, а елемент *drills* ми передали, використовуючи прийом розширення – «відпрацьовувати сценарій». До другого значення терміну *drill* – відпрацьовувати було додано слово сценарій для більш чіткого розкриття думки автора. Тут був використаний прийом перестановки або переміщення лексичних одиниць.

Таким чином, при перекладі текстів з англійської мови на українську необхідно знати і враховувати всі прийоми перекладу тексту, крім того володіти термінологією як з точки зору англійської мови, так і ракетно-космічну термінологію в українській мові. Найбільш частотними з прийомів передачі термінів на українську мову є калькування, транскрибування, прийом звуження і розширення. Це пояснюється тим, що більшість термінів області космонавтики є без еквівалентною лексикою. Деякі з прийомів, наприклад калькування, послужили основою для великого числа різного роду запозичень при міжкультурній комунікації. При передачі терміна на українську мову перекладачеві слід вибрати найоптимальніший прийом, вибір якого обумовлений структурою мови перекладу і стилістично-комунікаційної специфікою тексту [5].

Виходячи з цього можна зробити висновок, що дослідження англомовної ракетно-космічної термінології має велике значення не тільки в теоретичному, але і в практичному плані. Це обумовлено гострою нестачею навчальних посібників і словників для фахівців, характер роботи яких пов'язаний із застосуванням англо- та українськомовної космічної

термінології.

Перспектива дослідження даної теми полягає у подальшому вивченні особливостей перекладу ракетно-космічної термінології в інших мовах, зокрема німецькій мові.

Література

1. Красильникова Е. В. Новая космическая лексика / Е. В. Красильникова. – Способы номинации в современном русском языке. – Москва, 1982. – С. 228– 254.

2. Антипов А. А. Особенности передачи космических терминов с английского языка на русский (на основе лексики из англоязычных статей) / А. А. Антипов. – Вестник №1, 2011. – С.116 – 120

3. Тюленев С. В. Теория перевода: учебное пособие / С. В. Тюленев. – Москва: Гардарики, 2004. – 336 с.

4. NASA Watch [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://nasawatch.com/archives/exploration/>

5. Гореликова С. Н. Природа термина и некоторые особенности терминообразования в английском языке / С. Н. Гореликова. – Вестник ОГУ. – 2002. – № 6. – С. 129-136.

СЕКЦІЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

УДК 82-31

Демченко Т. О.

МЕТАМОРФОЗА КОТА БЕГЕМОТА НА СТРАНИЦАХ РАЗНЫХ РЕДАКЦИЙ РОМАНА «МАСТЕР И МАРГАРИТА» М. БУЛГАКОВА

1930 год: «И лично я, своими руками, бросил в печку черновик романа о дьяволе, черновик комедии и начало второго романа «Театр». Все мои вещи безнадежны»[2 с.10], – с этих слов начинается история создания одного из самых таинственных и загадочных романов XX века. Спустя три года Михаил Афанасьевич возобновляет работу над произведением, в письме к Вересаеву он сообщает: «В меня вселился бес. Уже в Ленинграде и теперь здесь, задыхаясь в моих комнатенках, я стал марать страницу за страницей наново тот свой уничтоженный три года назад роман»[2 с. 11]. Начав писать роман в 1928 году, он пишет его на протяжении 12 лет, вплоть до последнего вздоха внося в текст дополнения и корректировки, однако так и не завершает главный труд своей жизни. 13 февраля – дата последней правки текста писателем. Литературоведы насчитывают 8 редакций романа. 1 редакция была написана в 1928 и имела подзаголовок «Черный маг». В первоначальном замысле писателя, главным героем был дьявол – Воланд. «Копыто инженера» – 2 редакция,

1930 года. 3 редакция «Великий канцлер», датируемая 1932 годом, является переломной. Впервые в романе появляются новые герои – поэт и Маргарита, соответственно развивается вторая сюжетная, любовная линия. 4 редакция, под названием «Князь тьмы» написана в период с 1934 по 1936 год. И на титульном листе пятой редакции 1937 года мы впервые видим окончательное название романа – «Мастер и Маргарита».

Исследуя творческую историю романа, мы обратились к черновикам и предшествующим редакциям романа «Мастер и Маргарита». Для нас представляет огромный интерес трансформация образов свиты Воланда с первой редакции и до дефинитивного варианта. Одним из самых ярких и полюбившихся читателю персонажей является лучший шут в мире, кот Бегемот. Рассмотрением данного образа занимались Ирина Галинская, Борис Соколов, Альфред Барков, Александр Зеркалов. В своих литературоведческих работах они уделили внимание анализу образа, его реальным и мифологическим прототипам, роли, которую кот исполняет в романе.

С точки зрения мифологической традиции Бегемот, что в переводе с иврита означает животное – чудовище, противостоящее Богу, и является демоном плотских желаний: «На ювелиршином пуфе в развязной позе развалился некто третий, именно, – жутких размеров черный кот со стопкой водки в одной лапе и вилок, на которую он успел поддеть маринованный гриб, в другой»[3, с. 411] – демон Бегемот в аду отвечает за пиршества. Обжорство кота является признаком его шутовства. Бегемот кривляясь, обнажает такой порок людей, как чревоугодие. В средневековой демонологии, упоминается, что Бегемот обладает способностью к перевоплощению: «Толстяк с кошачьей мордой и усами»[2, с. 76], – что указывает на архетип образа. Реальным прототипом является домашний кот семьи Булгаковых, Флюшка: «Принесенный мной с Арбата серый озорной котенок Флюшка...»; « – Не шалю. Никого не трогаю. Починяю примус»... – Я так и вижу повадки Флюшки!»[1, с. 162] – вспоминает в своем дневнике Любовь Белозерская. Литературным прототипом литературоведы считают кота Мурра, персонажа романа «Житейские воззрения кота Мурра» Гофмана.

В редакции под названием «Черный маг», был не один кот, а три: «...Тут же увидел кота с бирюзовыми глазами, сидящего на другой подставке. Второй кот оказался в странном месте на карнизе гардины» [2, с. 204]...Бегемот! На зов из черной пасти вылез кот на толстых, словно дутых лапах и вопросительно остановился»[2, с. 205]. В ред. «Великий канцлер» 2 кота, с более подробным описанием: Бегемот: «Необыкновенных размеров, черный как грач, кот с кавалерийскими отчаянными усами»[2, с. 41], – подчеркивается комическая внешность персонажа, и другой: «незнакомец... сидел по-прежнему, а на коленях у него сидел второй кот, но не черный, а огненно-рыжий и меньшего размера» [2, с.

59]. В окончательном варианте Бегемот – единственный любимец Воланда.

В ранних редакциях перевоплощение Бегемота в человека осуществляется не полностью, животные инстинкты и сущность преобладают над человеческими качествами: «Толстяк с кошачьей мордой и усами»[2, с.76].; в романе «Небольшой толстяк с кошачьей физиономией»[3, с. 440] – облик персонажа зооморфен. В редакции «Великий канцлер»: «Трахнул Варенуху по уху так, что тот слетел с ног и с размаху сел на загаженное сиденье»[2, с. 77]; В ред. «Князь тьмы»: «ударил Варенуху по уху так, что тот слетел с ног и с размаху сел на запачканное сиденье» [2, с. 280]; «Ударил Варенуху так, что кепка слетела с головы администратора и бесследно исчезла в отверстии сиденья»[3, с. 440] – обсценная лексика усиливает описание животной природы Бегемота.

Трансформация персонажа отчетливо прослеживается в предпоследних главах редакций: «Бегемот же съежился, лишился дурацкого костюма, превратился в черного мясистого кота с круглыми зажженными глазами»[2, с. 192], – на протяжении 3 ред. «Великий канцлер», Бегемот не лишается животных черт, и последняя глава лишь подтверждает это. В 4 ред. «Князь тьмы»: «Бегемот сбросил кошачью шкуру, оставил лишь круглую морду с усами, был в кожаном кафтане, в ботфортах, летел веселый по-прежнему, свистел, был толстый, как Фальстаф. [2, с. 327] – следует видоизменение облика персонажа. Автор сравнивает Бегемота с персонажем комедий Уильяма Шекспира, Фальстафом. Он подобно коту, хвастает о своих фиктивных воинских победах. Роман: «Ночь оторвала и пушистый хвост у Бегемота, содрала с него шерсть и расшвыряла ее клочья по болотам. Тот, кто был котом, потешавшим князя тьмы, теперь оказался худеньким юношей, демоном-пажем, лучшим шутком, какой существовал когда-либо в мире. Теперь притих и он летел беззвучно, подставив свое молодое лицо под свет, льющийся от луны»[3, с. 706], – в последних редакциях автор наделяет персонажа иными характеристиками. Он лишается животного образа, комичности, и предстает в своем истинном обличье, демона-пажа.

Бегемот в последних редакциях более интеллектуален, в его речи преобладает высокий стиль, но в тоже время присутствует абсурд и парадокс. Дисциплинированность кота является наигранной. Он с иронией относится к людям, подражая им, тем самым высмеивает их пороки. Бегемот, демон, управляющий по области ненасытности, обнажает такой порок людей как чревоугодие и пьянство. Высмеивает чиновников, улавливает ябедничество, алчность и зависть московского населения. В романе Бегемот олицетворяет наказание. Библейское предназначение, а именно разрушение и хаос, он исполняет в виде похищения голов: Мелунзи, Берлиоза, председателя Зрелищной комиссии и создания пожаров в нехорошей квартире, Торгсине и доме Грибоедова.

Таким образом, мы видим, что в первых редакциях, кот, описанием подобен чудовищу

Бегемоту, из книги Иова. Однако к последним редакциям образ видоизменяется, в соответствии с христианской демонологией Юрбена Брандье, описывающего Бегемота в виде демона. Трансформация образа происходит постепенно с 1 редакции и до дефинитивной. От образа комического, с преобладанием животной сущности до образа, обладающим антропоморфическими чертами и до окончательно завершенного образа в последних главах редакций – худого юноши, демона-пажа, где он в своем истинном демоническом облике.

Литература

1. Белозерская-Булгакова Л.Е. Воспоминания / Л.Е. Белозерская-Булгакова – М.: Худож. лит., 1990. – 223 с.
2. Булгаков М.А. Великий канцлер: черновые редакции романа «Мастер и Маргарита» / М.А. Булгаков. – М.: Новости, 1992. – 540 с.
3. Булгаков М.А. Избр. Произв.: В 2 т. Т. 2 / Сост. и коммент. Л. М. Яновской. – К.: Дніпро, 1989. – 750с.
4. Галинская И. Л. Загадки известных книг / И. Л. Галинская. – М.: Наука, 1986.
5. Зеркалов А. Этика Михаила Булгакова / А. Зеркалов. – М.: Текст, 2004.
6. Соколов Б. В. Роман М. Булгакова «Мастер и Маргарита»/ Б. В. Соколов. – М., 1991.
7. Урюпин И. С. Фольклорная природа образа кота Бегемота в романе М.А. Булгакова «Мастер и Маргарита» [Электронный ресурс] / И. С. Урюпин // Вестник Ленинградского государственного университета им. А.С. Пушкина. – 2009. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/folklornaya-priroda-obraza-kota-begemota-v-romane-m-a-bulgakova-master-i-margarita-1>

УДК 82 – 31

Попкова К.А.

ПРОБЛЕМАТИКА РОМАНА М. КУЗЬМИНА «КРЫЛЬЯ»

Михаил Кузмин был одной из самых ярких фигур русской культуры эпохи рубежа XIX-XX вв. Современники знали его как поэта, прозаика, критика, композитора и музыканта. Проза М. Кузмина находится в центре литературоведческих споров и дискуссий. Наибольшее внимание уделяется роману «Крылья», которая оказалась первым заметным произведением в западном мире, столь открыто говорившим о гомосексуальных проблемах. По мнению В. Маркова, разговор о прозе писателя без данного произведения вообще невозможен [5,164]. Попытки «вписать» «Крылья» в традицию русской литературы были предприняты в статьях А.Тимофеева («М. А. Кузмин в полемике с Ф. М. Достоевским и А. П. Чеховым»), О. Сконечной («Люди лунного света в русской прозе Набокова: К вопросу о

набоковском пародировании мотивов Серебряного века»), О. Лекманова («Фрагменты комментария к «Крыльям» Михаила Кузмина») и многих других.

Современные исследователи считают, что этот роман является своего рода философским трактатом, аналогом платоновского «Пира» и других диалогов. Темой повести является не (гомо)эротика или же судьба героя, но дискурс о любви, в том числе, конечно, и однополый» [5, 165 с.]. В таком понимании повести явственно выражается – стремление М. Кузмина в каждом своем произведении представить мир средоточием Божественной любви, где каждый предмет, каждый поворот человеческой судьбы является проявлением Божьей благодати. В «Крыльях» М. Кузмин не пересматривает нормы морали, а стремится определить истоки «настоящего нового человека». Единственная сила, которая может обусловить поведение человека и, следовательно, обозначить его нравственное *stredo* – искусство. Благодаря своей божественной сущности искусство обладает способностью освящать все, чего касается. Обретение своего подлинного «я» трактуется М. Кузминым как «крылатость», в духе символистского аллегоризма.

Из дневника М. Кузмина мы узнаем, что эстетическая и эротическая философия, изложенная в «Крыльях» – это репрезентация исканий автора. Так, в записи от 17 августа 1905 года он пишет: «Часто я думаю, что иметь друга, которого любил бы физически и способного ко всем новым путям в искусстве, эстета, товарища во вкусах, мечтах, восторгах, немножко ученика и поклонника, путешествовать бы по Италии вдвоем, смеясь, как дети, купаясь в красоте, ходить в концерты, кататься и любить его лицо, глаза, тело, голос, иметь его – вот было бы блаженство» [3, 150 с.]. Таким образом, в романе реализуется жизненно-творческий метод, характерный для литературного поля Серебряного века. В «Крыльях» нашли художественное воплощение основные идеи времени: преображение мира по законам Красоты и рождение «истинного человека», способного совершить такое преображение.

Композицию романа организована сквозным мотивом дороги, объединяющим три части, в каждой из которых описывается пребывание героя в Петербурге, Васильсурске и Италии (Риме и Флоренции). В произведении переосмысливается тезис литературы Серебряного века «жизнь – игра», ставший сюжетообразующим.

Образ Вани Смурова на идейно-философском уровне романа является попыткой воплощения «истинного человека». Имя и фамилия главного героя, как указывает А. Тимофеев, связывают «Крылья» с второстепенным персонажем романа Ф. Достоевского «Братья Карамазовы». А образ Лариона Дмитриевича Штрупа является воплощением образа самого автора. Герой увлекается старообрядчеством, он так же мечтает найти верного друга, как и сам М. Кузмин [1, 27 с.]. Так, в дневниковой записи от 17 августа 1905 года он пишет: «Часто я думаю, что иметь друга, которого любил бы физически и способного ко всем новым

путям в искусстве, эстетика, товарища во вкусах, мечтах, восторгах, немножко ученика и поклонника, путешествовать бы по Италии вдвоем, смеясь, как дети, купаясь в красоте, ходить в концерты, кататься и любить его лицо, глаза, тело, голос, иметь его – вот было бы блаженство» [3, 41 с.]

Рассматривая роман, трудно согласиться с тем, что в «Крыльях» уже выразилось то представление о «прекрасной ясности», которое М. Кузмин высказал в своей статье 1910 года. «Крылья» являются произведением недозрелым, в котором автора создает эффект открытости, как «новой драме» и пьесах А.П. Чехова. Это прослеживается, когда диалоги и монологи героев не стыкуются с развитием действия, сюжетная канва то явно выдвигается на первый план, то уходит в глубину и автор как будто вообще забывает о каком бы то ни было действии.

В романе мы находим пересечение различных эстетических и философских идей эпохи рубежа XIX-XX вв.: символистскую идею одухотворения плоти путем открытия для человека пространства Абсолютного Духа и акмеистическую – одухотворение через погружение в культуру, мечту о крыльях и запрет на их «использование»; диалог с литературой XIX в. и одновременно разрушение ее традиций; поиск путей формирования «истинного человека», к которому так или иначе обращаются все писатели начала XX в. Особый интерес представляет рассмотрение его в творчестве в гендерном аспекте, что и станет предметом нашего дальнейшего исследования.

Литература

1. Богомолов Н., Малмстад Дж. Михаил Кузмин. Жизнь замечательных людей. / [Электронный ресурс] / Н. Богомолов, Дж. Малмстад – Режим доступа:<https://profilib.net/chtenie/107565/nikolay-bogomolov-mikhail-kuzmin.php>
2. Гумилев Н. Александр Блок. Собрание стихотворений в трех книгах. М. Кузмин. Осенние озера. Вторая книга стихов / Н. С. Гумилев // Гумилев Н. С. Письма о русской поэзии. – М.: Современник, 1990. – 151-155 с.
3. Кузмин М. Дневник 1934 года / М. Кузмин; Под ред. Г. А. Морева. – СПб.: Изд-во Ивана Лимбаха, 1998. – 416 с.
5. Марков В. Беседа о прозе Кузмина / В. Ф. Марков // Марков В. Ф. О свободе в поэзии: Статьи, эссе, разное. – СПб.: Изд-во Чернышева, 1994. – 163-169 с.
6. Тимофеев А. М. А. Кузмин в полемике с Ф. М. Достоевским и А. П. Чеховым / А. Г. Тимофеев // Серебряный век в России: Избранные страницы. – М.: Радикс, 1993. – 211-220 с.

РУССКО-ПОЛЬСКИЕ МЕЖЪЯЗЫКОВЫЕ ОМОНИМЫ

Вопросы межъязыковой лексической омонимии в русском и польском языках изучены недостаточно, хотя они относятся к числу важнейших проблем сопоставительного анализа этих языков.

Общепринятого определения омонимов до сих пор нет, хотя в лингвистической литературе приводятся десятки различных определений, общим элементом которых является лишь признание тождества языковых единиц в ПВ и различие их в ПС [1, с. 47]. Под тождеством означающих чаще всего понимают тождество звучания омонимичных пар, «внешней звуковой» формы слов [2, с. 155], их «звукового строя» [3, с. 201], «внешнее совпадение по звуковой оболочке» [4, с. 89].

Некоторые лингвисты включают в число омонимов только слова, имеющие два формальных признака омонимии – фонетическое и графическое тождество означающих [1, с. 153].

Существенной особенностью омонимов (как внутриязыковых, так и межъязыковых) является их соотносительный характер. По общему признанию, слово попадает в категорию омонимов лишь в том случае, когда оно соотносится с каким-либо другим словом (омонимичная пара) или словами (омонимичный ряд), имеющими такую же форму, но другое значение.

В ряде работ отечественных и западноевропейских лингвистов термин «омонимия» употребляется в широком значении. Омонимией в широком смысле слова называют одинаковое произношение нетождественных одноименных значимых языковых единиц любого характера (одинаковых или разных по происхождению и написанию, совпадающих в произношении во всех или не во всех формах): минимум двух приставок, корней, суффиксов, окончаний, слов или словоформ, фразеологических оборотов, свободных или синтаксически несвободных словосочетаний, предложений [2, с. 155].

Как видим, омонимия, понимаемая в широком значении данного термина, может быть самой разнообразной:

- лексической (лексические омонимы, например: лисичка I 'гриб' – лисичка II (уменьшит.-ласк. к слову лиса), свет I 'вселенная*' – свет II 'лучистая энергия');

- морфологической (ср. омоформы, например: техника 'совокупность средств труда 'и техника род. падеж ед. числа от слова техник 'специалист со средним техническим образованием');

- фонетической (омофоны, например: плот – плод)',

- графической (омографы, например: стой 'т – сто'ит);

- словообразовательной (словообразовательный тип, как известно, определяется производностью / непроизводностью омонимов: мир 1 и мир 2 – непроизводные омонимы, состоящие из одного корня, наметать 1 и наметать 2 – производные омонимы, включающие в свой состав аффиксы);

- синтаксической (например, редакции (им. падеж мн. числа) отвечают – редакции (дат. падеж ед. числа) отвечают.

По аналогии с выделением в рамках одного языка лексических омонимов, омофонов, омографов, можно говорить и о подобных разновидностях межъязыковых соответствий омонимичного характера.

Межъязыковая омонимия (в широком понимании) охватывает все то, что в рамках однопорядковых языковых уровней формально идентично, а семантически различно в контактирующих языках.

Межъязыковые омонимы – это слова двух языков, которые имеют одинаковую или почти одинаковую форму, но отличаются значением.

Заемствованное слово, которое становится омонимичным по отношению либо к исконному, либо к заимствованному становится «равнозвучным» словом – омонимом потому, что чаще всего заимствование подчиняется закону языка, которым оно заимствовано, следовательно – его фонетическим законам. Заемствованное слово уподобляется исконному благодаря ассимиляции. Также звучание заимствованного слова может совпасть лишь в одной из словоформ, что обусловлено несколько семантически, сколько фонетически.

Центром межъязыковой омонимии следует считать лексические единицы двух языков, совпадающие во всех формах (либо в большинстве форм) в плане выражения и различные в плане содержания (так называемые абсолютные межъязыковые омонимы).

Таковыми являются, например, омопары: гадать – gadać разг. 'говорить, болтать*'; обделить – obdzielić 'оделить, раздать'; попить – popić 'поддерживать, горевать'; качка – kaczką 'утка'; плётка – plotka 'сплетня'; уйма – uйма 'моральный урон, ущерб, вред'; жуткий – rzutki 'деятельный, живой, энергичный'; конечный – konieczny 'необходимый'; личный – liczny 'многочисленный'; уродливый – urodziwy 'красивый, прекрасный, хорош собою; отборный'; зараз – zaraz '1. сейчас; 2. сразу, тотчас' и т.

В работе предлагается следующая классификация межъязыковых омонимов, предусматривающая выделение трех основных типов: фонетико-графические, графические и фонетические.

Фонетико-графические межъязыковые омонимы характеризуются полным совпадением в ПВ (в звучании и написании) исходной формы и большинства словоформ. Например, русск. ба'ня 1. 'специальное помещение, где моются и парятся', 2. разг. перен. 'взбучка, строгий выговор, нагоняй' и пол. baniа 1. 'выпуклая крыша, свод в виде полушария; купол'; 2. жарг. 'голова'.

В разряд фонетических межъязыковых омонимов включаются слова с регулярными расхождениями графем: русск. вы'ступ 'выдающаяся, выступающая вперед часть чего-либо' и пол. wystup ЛСВ 1) – совпадает с рус. ЛСВ и ЛСВ 2) 'публичное оглашение речи;

К фонетическим межъязыковым омонимам следует отнести также лексемы двух языков с графико-орфографическими различиями. Ср.: русск. властный 'склонный повелевать, не признающий права личности' и пол. własny 'принадлежащий по праву собственности кому-либо', а также лестный 'содержащий похвалу, одобрение' и leśny 'лесной'.

Графические межъязыковые омонимы – это слова, совпадающие в написании, но различающиеся произношением. Графическое тождество лексем двух языков может быть:

а) результатом случайного совпадения слов, разных по происхождению. Например, рус. буй 'сигнальный плавучий знак' и польск. boj 1] 'сражение, бой';

б) результатом семантического и акцентологического расхождения этимологически тождественных слов типа русск. жа'лобный и пол. załobny 'траурный; скорбный; похоронный';

в) результатом совпадения этимологически тождественных слов, различающихся произношением отдельных фонем. Ср.: русск. возраст, взгляд, упоминать и пол. wzrost, wzgląd, upominać.

Существует множество нюансов, отличающих межъязыковые графико-фонетические, фонетические и графические омонимы от подобных же разновидностей внутриязыковых омонимов. Даже при использовании одного алфавита кириллицы или латиницы, в славянских языках при одинаковом звучании слов мы можем иметь разное написание, когда одному звуку соответствуют два разных знака [рус. кит и укр. кіт]. А при разном звучании слов встречается одинаковое написание, когда двум разным звукам соответствует один знак – омонимия некоторых знаков алфавита славянских языков.

Также межъязыковые омонимы делятся на полные и неполные. Полные лексические омонимы определяются как слова, принадлежащие к одной части речи во всех грамматических формах, соответственно неполные (частичные) лексические омонимы – это слова, принадлежащие к одной части речи и совпадающие лишь в какой-нибудь одной грамматической форме (реже в нескольких). Полнота / неполнота омонимов определяется тем, охватывает ли лексическая омонимия все ряды словоформ одного и того же слова или

нет.

К неполным омонимам, например, относятся псевдосемантические системы типа: рак I 'членистоногое' и рак II 'болезнь', где второй омоним не обладает формами множественного числа.

Итак, мы рассмотрели понятие межъязыковой омонимии, привели традиционную классификацию межъязыковых омонимов и закрепили это на практике, приведя различные примеры. Рассмотрев традиционную классификацию, мы выявили, что фонетических омонимов больше, чем других в русском и польском языках.

Литература

1. Фомина М.И. Современный русский язык: Лексикология. – М., – 1990. – 415 с.
2. Смирницкий А.И. Некоторые замечания по английской омонимике // Иностраный язык в школе. – №5. с 10-15.
3. Ахманова О.С. Очерки по общей и русской лексикологии. – М., – 1989. – с. 24
4. Шанский Н.М. Лексикология современного русского языка. – М., – 1964. – 240 с.

УДК 821.161.1–32

Свчина Л.Б.

ОБРАЗ ГЕРОЯ-РАССКАЗЧИКА В ПРОЗЕ НИНЫ ПЕТРОВСКОЙ

Творчество женщин – авторов Серебряного века – это не новая тема, как для русского, так и для западного литературоведения. Как отмечает Е.В. Педченко: «Женское творчество всегда присутствовало в русской литературе и привлекало внимание критики, например, работы В. Г. Белинского «Сочинения Зенеиды Р-вой», В. Ходасевича «Графиня Е. П. Ростопчина. Её жизнь и лирика», К. И. Чуковского «Некрасов и Панаева», Б. Эйхенбаума «Анна Ахматова: Опыт анализа» и др.» [3]. В современном литературоведении исследования русской женской прозы XIX–XX вв. представлены работами М. Михайловой, О. Пензенной, Н. Пушкаревой, И. Савкиной, Е. Строгановой, Е. Тарлановым, Е. Трофимовой, а также разысканиями известных западных гендерологов О. Матич и К. Эконен.

В русской культуре есть известные женские имена, однако значительно больше – малоизвестных или неизвестных. Например, Нина Ивановна Петровская – русская писательница и мемуаристка, игравшая заметную роль в литературной и богемной жизни начала XX века. В литературном поле символизма она изображается в роли жертвы и объекта, а никак не в роли активного деятеля. Как и категория феминизма, образ Петровской является конструкцией, которая не сводится к человеку и автору Петровской. В конечном итоге, именно она стала классическим примером традиционного жинетворчества.

Слово "жизнетворчество" является неологизмом, который довольно поздно появился в языке символистов [1, с.88]. После появления мемуарных очерков В. Ходасевича «Брюсов» (1924) и «Конец Ренаты» (1928), в которых "жизненно-творческий метод" определен как характерный для всего символизма. Оно стало основой многогранного явления символистской эстетики и особенно практики. То, что в истории русской литературы принято называть жизнетворчеством является, однако, не своеобразным явлением русского символизма, а проявлением общемодернистского миметического кризиса [6], который продолжает опыт романтиков.

По мнению К. Эконен, творчество женщин – это воссоздание дискурсивного пространства с целью конструирования женского авторства. Дискурс их художественной литературы, т.е. беллетристики – это рассуждения на тему женской природы, женской участи, качеств женского – проникал в публичный дискурс и совершенствовал его, содействовал принятию ценности независимости личности женщин [6, с.45].

События, установившие жизнетворчество Н.Петровской, обширно известны благодаря воспоминаниям В. Ходасевича [5]. Исследователь остается верным символистской эстетике и отождествляет Петровскую с художественным персонажем. Он – в соответствии с символистской эстетикой — сопоставляет её жизнь с произведением искусства, где она выполняет роль – вдохновительницы творчества Брюсова.

Очевидно то, что следование жизнетворчеству негативно воздействовало на литературную карьеру Петровской. Она совсем никак не применяла жизнетворчество с целью конструирования авторства либо женского творчества, а исполняла ту роль, что нужна была Брюсову.

Единственной книгой Нины Петровской стал сборник рассказов «Sanctus Amor», выпущенный в 1908 году в книгоиздательстве «Гриф». Сборник состоит из десяти рассказов, отдельные из них раньше были опубликованы в символистской периодике. В соответствии с названием сборника общая тема всех рассказов – это любовь – «Амор». Однако «Sanctus», т.е. святость, которая встречается в рассказах о любви можно поставить под вопрос. Потому, что любовь в повествованиях Нины Петровской отдалена от святого, возвышенного чувства, она не приносит человеку ни счастья, ни духовного вдохновения.

Сборник рассказов «Sanctus amor» имеет биографическую основу, которая неоднократно отмечалась учеными-литературоведами. Так, Р. Петерсон делает вывод, что читатели принимали рассказы равно как дневник автора. Места действия и период времени в повествованиях соответствуют настоящим факторам из жизни писательницы [4, с.154]. В пространственном мире рассказов сборника «Sanctus amor» декадентские «уединенные» души «путешествуют» в городском пространстве и находят «аналогичных себе». Основная

тема рассказов Петровской – любовь – она активизирует две точки зрения, что предполагают мужское и женское воззрение. Таким образом, тема любви преподносит читателю две позиции: позицию рассказчика от первого лица, мужчины, и позицию женского персонажа, предмета описания.

В абсолютно всех рассказах повествование ведется от лица мужчины. То, что Нина Петровская определила на роль рассказчика мужчиной, можно объяснить следующим образом. Во-первых, применение голоса мужчины в качестве повествователя допускается полагать литературной конвенцией. Во-вторых, можно предположить, что такой выбор гарантировал писательнице авторитетность. Как заметила К. Эконен в своей работе «Творец, субъект, женщина. Стратегии женского письма в русском символизме», душевно несчастный рассказчик показывает не ход событий, а первоначально свои собственные чувства и далекие воспоминания, и повествование создается на основе этих чувств [6, с.224].

О повествователе можно получить мало каких-либо конкретных данных. Имя рассказчика не называется, не упоминается его профессия, место жительства и т.д., однако весьма подробно изображены его внутренние переживания, отрывки жизни полные мучений, вызванных несчастной любовью. Перед нами предстает образ «одинокого декадента».

Душевно несчастный рассказчик показывает не ход событий, а первоначально свои собственные чувства и далекие воспоминания, и повествование создается на основе этих чувств. Действительность и воображаемое путаются, вынуждая сомневаться и в том, и в другом.

Таким образом, перед нами предстает образ «одинокого декадента», который говорит непосредственно сам с собою. Тем не менее, погруженный в собственные волнения, он высказывает эмоции вслух: он акцентирует внимание неповторимости и таинственности возлюбленной. Его главной функцией становится желание вызвать интерес к предмету повествования, к «ней».

Литература

1. Белый А. Театр и современная драма / А.Белый // Символизм как миропонимание. – М.: Республика, 2012. – 105-110 с.
2. Вислова А.В. Серебряный век как театр : Феномен театральности в культуре рубежа XIX-XX вв. / А.В. Вислова // М-во культуры Рос. Федерации. Рос. ин-т культурологии. - М. : Рос. ин-т культурологии, 2000. 310 с.
3. Педченко Е.В. Размышление о гендере и женском творчестве писателей-символистов и философов Серебряного века / Е.В. Педченко // Вісник МДУ. Серія Філологія. – 2016. – 25-32 с.

4. Петерсон Р.Е. История русского символизма / Р.Е.Петерсон // Лингвистические и литературоведческие исследования в Восточной Европе: сб. науч. тр. – Филадельфия, 1993 – Вып. 29. – 232 с.

5. Ходасевич В.Ф. Некрополь. Воспоминания. Письма / В.Ф. Ходасевич, В.Я. Брюсов : собр. соч. – В 4 т. – М., 1997. – 19-41 с.

6. Эконен К. Творец, субъект, женщина. Стратегии женского письма в русском символизме / К.Эконен. – М.: Новое литературное обозрение, 2011 – 400 с.

УДК 81'255.4:81'27

Иваненко Д. О.

СИНТАКСИЧЕСКИЕ ТРАНСФОРМАЦИИ В ХУДОЖЕСТВЕННОМ ТЕКСТЕ ПРИ ПЕРЕВОДЕ С РУССКОГО ЯЗЫКА НА УКРАИНСКИЙ ЯЗЫК

Основным понятием перевода и главной его целью является переводческая эквивалентность. От того, как представляет себе эквивалентность перевода переводчик, зависят результаты его практической работы, качество перевода.

Для достижения семантической эквивалентности требуются разнообразные переводческие преобразования (трансформации или замены). На уровне компонентной эквивалентности в основном используются трансформации, затрагивающие грамматическую структуру высказывания.

Ученые по-разному определяли переводческие трансформации. Так, например, Р.К. Миньяр-Белоручев дал следующее определение: «Трансформация – основа большинства приемов перевода. Заключается в изменении формальных (лексические или грамматические трансформации) или семантические (семантические трансформации) компонентов исходного текста при сохранении информации, предназначенной для передачи» [4].

Мотивы и причины использования переводческих трансформаций каждый лингвист видит по-своему, например, Г.М. Стрелковский объясняет использование переводческих преобразований следующим образом: «Переводчик воспринимает исходящую от отправителя информацию в виде конкретных произведений речи. Именно в этих речевых произведениях и реализуется коммуникативное намерение. Следовательно, переводчику необходимо так преобразовать речевое произведение одного языка в речевое произведение другого, чтобы передать коммуникативное намерение отправителя. Важным требованием является точность в переводе, которая должна определяться не точным соответствием между единицами двух языков, а функциональной тождественностью. Точным может считаться лишь такой перевод, который обеспечивает тождественность функции речевого произведения при эквивалентности смыслового оригинала и его транслята» [5]. Таким

образом, трансформации используются переводчиком для того, чтобы текст перевода был также функционально тождественен исходному тексту.

Синтаксическое уподобление или дословный перевод – такой перевод, при котором синтаксическая структура оригинала преобразуется в абсолютно аналогичную структуру переводного языка. Например: Последний день перед Рождеством прошел [2, с. 93]. Останній день перед різдвом минув [1, с. 154]. Звонкая песня лилась по улицам села [2, с. 52]. Дзвінка пісня лилася по вулицям села [1, с. 112]. Тут он отворотился, насунул набекрень свою шапку и гордо отошел от окошка, тихо перебирая струны бандуры [2, с. 53]. Тут вінодвернувся, зсунув на бакір свою шапку і гордо відійшов од вікна, тихо перебираючи струни на бандурі [1, с. 112].

Как мы видим, здесь происходит максимально близкое воспроизведение синтаксической конструкции и лексического состава подлинника.

Простое предложение в русском тексте, преобразовывается в сложные структуры при переводе на украинский язык и превращается в сложноподчиненное предложение, реже в сложносочиненное предложение. Например: Свежесть утра веяла над пробудившимися Сорочинцами.[2, с. 31]. Ранковий холодок віяв над Сорочинцями, що прокинулися від сну [1, с. 87].

В данном варианте простое предложение заменено сложноподчиненным определительным.

Черевик от радости стал неподвижен, глядя вслед уходящему Грицьку [2, с. 35]. Черевик з радості остовпів, дивлячись услід Грицькові, що пішов собі [1, с. 91].

Оба сложноподчиненных предложения образовались с помощью союза *що*, который часто употребляется в украинском языке.

При художественном переводе тип синтаксической трансформации вызван, в основном, нормативно-стилистическими причинами. Учитывая, что русский и украинский близкородственные языки, поэтому в тексте редко встречались замены сложного предложения простым. Например: Вот вам и другая книжка, а лучше сказать, последняя! [2, с. 11]. Ось вам і друга книжка, остання [1, с. 71]. Много казаков обкосилось, обжалось; много казаков, поразгульнее других, и в поход потянулось [2, с. 44]. Багато казаків обкосилися, завзятіші за інших і в похідподалися [1, с. 102].

В данных вариантах два сложносочиненных предложения заменены простыми. Процесс членения сложного предложения на несколько самостоятельных является наиболее ярко выраженным случаем автотимизации исходных структур. Например: Нахватают, попросят, накрадут всякой всячины, да и выпускают книжечки не толще букваря каждый месяц или неделю, – один из этих господ и выманил у Фомы Григорьевича эту самую

историю, а он вовсе не позабыл о ней [2, с. 45]. Нахватают, попросят, накрадут усякой всячины, та й выпускают книжечки, не товщі за буквар, кожного місяця або тижня. Один з цихпанків і вимагав у Хоми Григоровича цю саму історію, а він зовсім і забув про неї [1, с. 106].

Данные сложноподчиненные предложения трансформируются в сложноподчиненные и простые предложения с расщепленной в самом звене их связи, – перед точкой с запятой, указывающей на относительную независимость двух блоков. Членение приводит к уменьшению длины предложения при переводе. Разбивки «громоздких конструкций на самостоятельные элементы ведет и к упрощению структуры предложения. Например: То, разметавшись в обворожидельной наготе, которую ночной мрак скрывал даже от нее самой, она почти вслух бранила себя; то, приутихнув, решалось ни о чем не думать – и всё думала [2, с. 60]. То, розкидавшись у чарівній і чнапїтьма ховала навіть від неї самої, вона майже в голос картала себе. То, притихнувши, вирішувала ні про що не думати – і все думала [1, с. 121].

И в этом предложении, как мы видим, переводчик разделил сложное предложение с подчинениями и сочинениями перед точкой с запятой, уменьшив их длину. Если длина предложения на русском языке равна 29 словам, то длина первого предложения на украинском языке равна 18 словам, а второго – 11. Как мы убедились, здесь происходит ни опущения, ни добавления, т.е. осуществляется адекватный перевод.

Объединение предложений заключается в преобразовании двух (или более) самостоятельных предложений в одно предложение. Например: Я нарочно и не помещал их сюда. Еще напугаешь добрых людей так, что пасичника, прости Господи, как черта, все станут бояться [2, с. 54]. Я навмисно і не вмїщував їх сюди: ще налякаєш добрих людей так, що пасічника, прости Господи, як черта всі почнуть боятися [1, с. 115].

Пример свидетельствуют о том, что компоненты актуального членения высказывания, несмотря на объединение внутренней структуры, остались неизменными, смысл передан без отклонений.

В ходе исследования мы обнаружили, что трансформация причастных оборотов в сложные предложения с подчинительным типом связи при переводе с русского языка на украинский язык наиболее часто встречающаяся, поэтому на данном аспекте следует остановиться отдельно. Например: Рассеянно глядел парубок в белой свитке, сидя у своего воза, на глухо шумевший вокруг него народ. [2, с. 22]. Неуважно дивився парубок у білій свитці, сидячи коло свого воза, на народ, що глухо гомонів навколо нього. [1, с. 77]. Так грозная сожительница Черевика ласково ободряла трусливо лепившегося около забора попovichа, который поднялся скоро на плетень и долго стоял в недоумении на нем, будто

длинное страшное привидение, измеривая оком, куда бы лучше спрыгнуть, и, наконец, с шумом обрушился в бурьян [2, с. 24]. Так грізнажінка Черевика ласкаво підбадьорювала поповича, що боязко тулився коло тину; той вилізхутко на тин та довго стояв, вагаючись, на ньому, нібивисока страшна примара, націлюючись оком, кудиб краще стрибнути, і, нарешті, з шумом кинувся в бур'ян [1, с. 79].

Приведенные примеры демонстрируют самый распространенный вид трансформации причастного оборота в придаточное определительное с помощью союза *що* и исходного глагола.

Основываясь на классификации Латышева, мы определили синтаксические типы трансформации, которые рассматриваем в данной работе, а именно: синтаксическое уподобление; перестановки; замена членов предложения; смена предикатов при переводе; преобразование активных конструкций в пассивные и наоборот; членение предложения; объединения предложений; замена типа синтаксической связи; опущение; дополнение.

Анализируя перевод текста, мы пришли к выводу, что в украинском языке больше подчинительной связи, чем сочинительной, за счет именно трансформаций причастных оборотов в придаточные определительные в сложном предложении. И они при подсчете составили около 30%.

Литература

1. Гоголь М.В. Вечери на хуторі біля Диканьки. Твори в 3-х т. – К.: ДВХЛ, 1952. Т. 1.
2. Гоголь Н.В. Вечера на хуторе близ Диканьки. Собр. соч. В 2-х т. – К. Дніпро, 1979. Т.1.
3. Комиссаров В.Н. Слово о переводе. – М.: Международные отношения, 1973. – 326 с.
4. Миньяр-Белоручев Р.К. Теория и методы перевода. – М.: Московский лицей, 1996. – С.56 – 98
5. Семенец О.Е., Панасьев А.Н. Истори яперевода. – К.: Лыбидь, 1991. – 482 с.

УДК 811.161.1'373

Котова А.В.

РУССКО-ПОЛЬСКИЕ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИЕ СООТВЕСТВИЯ: ЭТНОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Изучение фразеологических единиц в качестве средства к пониманию этнического сознания занимает важное место в научной мысли. Происходит оно благодаря такой дисциплине, как лингвокультурология, предметом изучения которой становятся не только культурная коннотация единиц языка, но и экстралингвистические факторы, её создающие. Поэтому развитие современной лингвокультурологии непосредственно связано с

когнитивной лингвистикой, направленной не только на раскрытие сути языковых явлений, но и познание их глубинной сущности. Изучение фразеологического языкового слоя дает наиболее яркое представление народных культурных традиций и особенностей этнолингвистического языкового сознания носителей языка. Проведение параллелей между языками позволяет лучше понять менталитет обоих народов, сравнить и найти языковые и культурные отличия, присущие той или иной исследуемой стороне, а также дает возможности найти общие точки соприкосновения.

Фразеологические единицы – это устойчивые, постоянные по своему компонентному составу, воспроизводимые единицы языка, обладающие целостным единым значением.

Е.Ф. Арсеньева выделила 3 вида межъязыковых соответствий:

1. Фразеологические эквиваленты (полные и частичные);
2. Фразеологические аналоги (полные и частичные);
3. Безэквивалентные фразеологические единицы.

У семантических эквивалентов отмечается максимальный уровень соответствия, у аналогов он несколько ниже. Фразеологические эквиваленты характеризуются тождеством семантики, грамматического построения и компонентного состава. Безусловно, во внимания принимается специфика построения словосочетаний и предложений в каждом из изучаемых языков. Например: рус. бросить перчатку и пол. *rzucićbyć rękawicę* ‘бросить вызов’, рус. слабая струнка и пол. *słaba strona* ‘уязвимое место’.

Фразеологические аналоги – это фразеологические единицы, выражающие одинаковые или близкие значения, но характеризующиеся полным различием или приблизительным сходством внутренней формы. Достаточно часто показателем аналогов служит наличие общего компонента в составе выражения.

Безэквивалентные фразеологические единицы предполагают отсутствие соответствий изучаемой единицы в одном из анализируемых языков. В этих ФЕ наиболее ярко отражены свойства этноязыкового сознания носителей языка и сконцентрированы особенности психологии и восприятия окружающих реалий. Например: рус. лясы точить ‘болтать’, в бирюльки играть ‘заниматься ерундой’; пол. *nosić dwa języki w gębie* ‘говорить то одно, то другое’ (досл. ‘носить два языка во рту’), *dostać ucho od śledzia* ‘ничего не получить’ (досл. ‘получить ухо от селедки’).

Для передачи смысла подобных выражений носителям других языков обычно используется дескриптивный (описательный) перевод. В то же время такие единицы обычно занимают незначительное место во фразеологическом фонде любого языка. Это связано с тем, что большинство понятий все же являются универсальными для представителей всех

этносов. Различия проявляются преимущественно в мотивировочном признаке, на основе которого происходит перенос значения, что делает группу фразеологических аналогов весьма насыщенной.

Фразеологические эквиваленты:

- рус. затаил дыхание – пол. *dech wstrzymał*;
- рус. провалиться с головой – пол. *wlecieć z głową*;
- рус. крыша над головой – пол. *dachu nad głową*;
- рус. бросить перчатку – пол. *rzuciłbyć rękawicę* и др.

Фразеологические аналоги:

• рус. бока наломать – пол. *giry rozprzetrasać* ‘избить’. Семантика и схема построения обеих единиц аналогичны. Разница заключается в ключевом компоненте: в русском варианте это бока, тогда как в польском – ноги;

• рус. ногами топтать – пол. *nogami korąć* ‘унижать’. Разница между этими аналогами также проявляется в компонентном составе: различия касаются переосмысленных действий. Если в русском языке употреблен глагол топтать ‘давить, мять ногами’, то в польском – *korąć* ‘ударять ногой’ или ‘копать’.

Безэквивалентные фразеологические единицы:

1. Калькирование – представляет собой пословный перевод фразеологической единицы. Цель такого способа – донести до читателей образную основу выражения. Например: *krokwie gryźć* – стропила кусать.

2. Лексический способ – передача значения фразеологической единицы с помощью одной лексемы. Например: пол. *podszyty wiatrem* (досл. ‘подшитый ветром’) – дырявый.

3. Описательный перевод – воспроизведение исходной фразеологической единицы с помощью развернутого словосочетания или предложения. Например – пол. *siedzieć w kozie* (досл. ‘сидеть в козе’) – находиться в тюрьме.

4. Комбинированный перевод – перевод фразеологической единицы на язык-реципиент с использованием двух или более способов. Например: *hetka-pętelka* – «кляча-петелька», никчемный человек. Здесь совмещается калькирование и описательный перевод.

Литература

1. Арсентьева Е.Ф. Сопоставительный анализ фразеологических единиц (на материале фразеологических единиц, семантически ориентированных на человека в английском и русском языках) / Е.Ф. Арсентьева. – Казань: Издательство Казанского университета, 1989. – 129 с.

2. Ковшова М.Л. Линвокультурологический метод во фразеологии: Коды

культуры / М.Л. Ковшова. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2003. – 456 с.

3. Кравцов С.М. Фразеология и когнитивная лингвокультурология // Фразеология и когнитивистика: материалы 1-й Междунар. науч. конф.(Белгород, 4-6 мая 2008 года): в 2 т. / отв. ред. проф. Н.Ф.Алефиренко. – Белгород: Изд - во БелГУ, 2008. – Т.2. Идиоматика и когнитивная лингвокультурология. – С. 219 - 223.

4. Телия В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В.Н.Телия. – М.: Школа «Языки русской культуры», 1996. – 288 с.

5. Skorupka S. Idiomatyzmy frazeologiczne w języku polskim i ich geneza // Славянская филология / S.Skorupka. – М.: Наука, 1958. – Т.3. –С. 124-151.

6. Szafraniec K. Nauczanie frazeologizmów w metodzie komunikacyjnej // Kształcenie polonistyczne cudzoziemców. – Łódź, 2013. – №20. – S.103-110.

УДК 811.111

Петько В. В.

КОНЦЕПТ «СЕМЬЯ» В РУССКОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЕ МИРА (НА МАТЕРИАЛЕ ПОСЛОВИЦ И ПОГОВОРОК)

В последнее время понятие концепта активно вошло в научный обиход. В когнитивной науке концепт рассматривается как ментальная единица, которая постоянно переживает изменения: в его сферу могут входить все новые фоновые концепты, может меняться стандартный набор ситуации, и еще более подвижным является одиночный компонент в содержании. Концепт реализуется в словесном знаке и в языке в целом. В таком случае ядро концепта составляет совокупная языковая и речевая семантика слов.

Объектом исследования является концепт «семья» – один из ключевых концептов русской языковой картины мира. Предмет исследования – способы вербализации концепта «семья», реализованные в пословицах и поговорках.

Наибольший интерес в плане исследования представляют концепты, занимающие важное место в жизни этноса. В концептах аккумулируется культурный уровень каждой языковой личности, а сам концепт реализуется не только в слове, но и в словосочетании, высказывании. У каждой культуры есть свои ключевые слова, отражающие базовые ценности народа – носителя языка.

Многие постулаты, связанные с жизнью традиционной русской семьи, нашли свое подтверждение в рассмотренном материале. Так в нем подчеркиваются важность и сила семьи, важность гармонии, покоя в ней: (Русский человек без родни не живет. В семье и смерть красна. Вся семья вместе, так и душа на месте. Духовное родство пуше плотского).

Мир и согласие в родном доме зачастую дороже денег, материальных ценностей: (На что и клад, коли в семье лад. Любовь да совет – так и нуждочки нет. Где мир и лад, там и божья благодать.)

Однако родственники не всегда бывают хорошими, честными людьми. Они могут часто игнорировать родственные связи, использовать своих родных в корыстных целях. Об этом говорится в тридцати двух изученных пословицах и поговорках (Родных много, а пообедать негде. Родня серед дня(в обед), а как сонце зайдет – ее и черт не найдет. Тесть любит честь, зять любит взять, а шурин глаза щурит. Когда не вижу своих, так тошно без них; а увижу своих, да много худых, так лучше без них.).

У русского народа принято с уважением относиться к старикам, особенно если это ваши родители. Подтверждение этому находим, например, в паремии (Не оставляй отца и матери на старости лет, и бог тебя не оставит. Кто родителей почитает, тот вовеки не погибает. Живы родители – почитай, померли – поминай!).

Центральными фигурами семьи являются муж и жена. Согласно выводам Кострубиной Е.А., «в русской концептосфере Муж исторически исключает акценты, расставленные на физиологическом начале в силу конфессионального и национального восприятия, в славянском менталитете муж – это воин, защитник» [4]. Неслучайно в русском паремиологическом фонде существуют такие пословицы и поговорки, как: (За мужа завалюсь, всем насмеюсь, никого не боюсь, Родители берегут дочь до венца, а муж жену до конца.) Важность наличия мужа отражена в десяти рассмотренных единицах: (Жена без мужа – вдовы хуже). Как справедливо утверждает автор книги «Эти странные русские» В. Жельвис, власть в русской семье может находиться в руках женщин: (Если муж – голова семьи, то жена – ее шея, диктующая голове, куда повернуться) [3].

Эта же мысль прослеживается в нескольких изученных примерах : (У плохой бабы муж на печи сидит, а хорошая сгонит.) Русскому человеку важно привести в дом работающую жену, обладающую хозяйственной сноровкой: (Муж возом не навозит, что жена горшком наносит). Жена должна быть добродетельной (Мужа чтут за разум, жену по уму (т.е. за доброе поведение)). Она может быть также значима для мужа, как и его родители: (Три друга: отец, мать, да верная жена).

Несмотря на доверие и понимание, жену полагается держать в строгости (Жене спускать – добра не видать). Единство, нераздельность мужа и жены в русской семье подтверждается такими примерами, как: (Муж да жена – одна сатана, Жена да муж – змея да уж (т.е. одна порода). Восемь пословиц и поговорок нашего материала указывают на духовное сходство, родство супругов: (Муж да жена – душа одна).

Все семейные неурядицы, проблемы, конфликты должны оставаться в своем доме, не

стоит выносить сор из избы, особенно если это касается жизни ближайших родственников. Авторитет матери, отца тоже не должен пострадать в ходе выяснения отношений: (Учи жену без детей, а детей без людей). Случайные свидетели семейных ссор не имеют права в них вмешиваться: (Муж с женой ругайся, а третий не мешайся).

Традиционная русская семья считается неполной без наличия детей. Дети даются от бога: (Дети – благодать божья), но могут быть связаны с проблемами, заботами, хлопотами: (У кого детки, у того и бедки). Напрямую амбивалентное отношение к наличию детей в семье упоминается всего лишь в двух отобранных единицах: (Детки – радость, детки ж и горе). Согласно законам Домостроя, одной из обязанностей отца, главы семейства является ответственность за воспитание детей. Однако, именно значимость матери в упомянутом воспитании отражается в изученных нами пословицах и поговорках: (Что мать в голову вобьет, того и отец не выбьет).

Мысль о значимости родственников из женской половины семьи в воспитании подрастающего поколения, в заботе о нем развивается в таких примерах: (Была б моя бабуся, никого не боюся; бабушка – щиток, кулак – молоток. Хорошо тому жить, у кого бабушка ворожит.) Бабушка успевает заботиться не только о внуках, но и о других членах семьи, в том числе о дедушке (Рассыпался б дедушка, кабы его не подпоясывала бабушка). И в преклонном возрасте русская женщина продолжает выполнять функции создательницы семейного тепла, уюта, неуклонно продолжает окружать своим вниманием близких людей. Что касается взаимоотношений детей в семье, отсутствие в изученном материале пословиц и поговорок, посвященных общению сестер, говорит о приоритете братьев, т.е. сыновей в русском доме: (Сестра при брате не вотчинница (не наследница)). В русской народной паремиологии упоминается скорее братская вражда (девять примеров: (Сын отца умнее – радость, а брат брата умнее - зависть), чем крепкие, нерушимые отношения братьев (три примера: Братская любовь пуше каменных стен. Брат с братом на медведя ходят.).

Достаточно большой блок рассмотренных паремий посвящен общению родителей мужа или жены с их приобретенными родственниками. Подобное общение зачастую не вызывает положительных эмоций (двадцать примеров – Тесть за зятя давал рубль, а после давал и полтора, чтоб свели со двора. Бери зятя в дом, неси бога вон! Зять в дом – и иконы вон!). Зятю, например, приписываются такие качества как жадность, прожорливость (Думала теща, пятерым не съест; а зять-то сел, да за присест и съел. На зятьев не напасешься, что на яму).

Свекровь сварлива и любит поучать: (Свекр – гроза, а свекровь выест глаза. Свекровь на печи, что собака на цепи). Именно в контексте описания общения родственников жены и мужа можно часто наблюдать указание на недостаточно хорошее материальное положение

родни: (У тещи карманы тощи, Бедному зятю и тесть не рад).

Дружеские взаимоотношения, почет упомянутых выше родственников описываются только в девяти отобранных единицах: (У тещи для зятя и ступа доит. Зять на двор – пирог на стол. Пожалуй, зятек, съешь пирожок).

Аналогичная ситуация, подобный диссонанс сохранились и в нынешнем обществе, которое не может избавиться от некоторых предрассудков, стереотипов в семейных отношениях. Нужно отметить, что принципы, законы существования семьи в большинстве своем соблюдаются в современном российском обществе. «Меняются времена, общество сотрясают кризисы, меняется система жизни, и естественно, социальные роли не могут не измениться. Но в России это происходит медленно и с трудом» [3]. Остается только надеяться, что система семейных ценностей не претерпит серьезных изменений в обозримом и необозримом будущем, ведь семья – это самое дорогое, что может быть у человека.

Рассмотрев концепт «семья» в пословицах и поговорках мы узнали о системе семейных ценностей, об отношениях в семье, о семейном устрое. Семья для русского человека всегда была средоточием всей его нравственной и хозяйственной деятельности, смыслом существования. В пословицах и поговорках мы заметили некие стереотипы по отношению друг к другу в семье, которые сохранились в обществе и на сегодняшний момент. Знания и опыт, выраженные в пословицах и поговорках дают представление о жизни русского народа, без концепта «семья» невозможно представить полную картину мира, жизнь и быт русских людей.

Литература

1. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / А. Вежбицкая. – М., 1996. – 235 с.
2. Демьянков В.З. Понятие и концепт в художественной литературе и в научном языке / Вопросы филологии / В.З.Демьянков. – М.: 2001. – № 1. – С. 35 – 47.
3. Жельвис В. Эти странные русские / В. Жельвис. – М.: Эгмонт Россия Лтд., 2002. – 96 с.
4. Кострубина Е.А. Типы концептов: гиперконцепт семья – дом / Е.А. Кострубина // Вестник Пермского университета. – 2010. – Вып. 6 (12). – С. 51 – 57.
5. Постовалова В.И. Картина мира в жизнедеятельности человека / Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира / Ответственный редактор Б.А. Серебренников. – М.: 1998. – С. 16 – 21.

ПРОБЛЕМЫ МАШИННОГО ПЕРЕВОДА ЭВФЕМИЗМОВ НА БЛИЗКОРОДСТВЕННЫЕ ЯЗЫКИ

Во всем многообразии народов мира не существует ни одного языка, который бы не имел в своем составе слов, называющих некоторые предметы, те или иные акты поведения, физиологические акты, состояния или даже род занятий человека, которые являются запретными в силу целого ряда причин.

В современной речи отчетливо проявляются две противоположные тенденции: к огрублению речи и в то же время ее эвфемизации. На лексическом уровне огрубление выражается в более широком употреблении вульгаризмов и грубых просторечных и жаргонных слов и выражений.

Таким образом, актуальность работы определяется интенсивностью образования новых эвфемизмов в современный период развития общества; широким распространением эвфемизмов не только в повседневной речи, но и в средствах массовой информации, которые, как известно, являются мощным средством формирования общественного мнения; стремительным развитием кибернетики, благодаря которой стал возможным машинный перевод. Объектом исследования является эвфемия как лексическое явление. Предметом – особенности машинного перевода эвфемизмов; ошибки, совершаемые при машинном переводе эвфемизмов.

В XXI веке существует тенденция стабильного развития в мире цифровых технологий. Вместе с тем, нарастающая глобализация мировой экономики и укрепление международных отношений заставляет все большее количество компаний, которые заинтересованы в успешном сотрудничестве с иностранными бизнесменами, фирмами и корпорациями, увеличивать профессионализм в интернациональных коммуникациях и деловом общении. Таким образом, немалая ответственность ложится на такую сферу деятельности как перевод, т. к. этот вид коммуникативного акта, подразумевающий интерпретацию смысла, несомненно, является атрибутом построения бизнеса на мировом рынке. Кроме того, политическую, культурную, социальную сферы жизни человека на уровне общения всего человечества действительно сложно представить без участия квалифицированного переводчика. Несмотря на большое количество работ, посвященных эвфемии, многие связанные с ней вопросы остаются нерешенными. В частности, вопрос о трудностях перевода эвфемизмов.

Проблема машинного перевода эвфемизмов состоит в том, что компьютер не наделен сознанием. Он не понимает языковых нюансов, намеков в тексте, того, что называется тонкой игрой слов. Мышления как такового при машинном переводе не происходит:

предложение расчленяется на части речи, в нем выделяются стандартные конструкции, слова и словосочетания переводятся по находящимся в памяти машины словарям. Затем переведенные части речи собираются по правилам другого языка.

В ходе работы и проведенного анализа машинного перевода эвфемистических лексем были выявлены как ошибки общего характера, связанные с многозначностью слов, наличием слов-омонимов, ошибки буквального перевода устойчивых сочетаний, в которые входят эвфемизмы, так и специфические, характерные для перевода именно эвфемизмов.

Ошибки общего рода:

- утрата или неверная интерпретация значения;
- ошибки согласования (например, выбор неправильной грамматической формы слова);
- ошибки, связанные с переводческими трансформациями. Частеречная замена.

Причем, здесь следует отметить, что переводческие трансформации не всегда являются ошибкой, есть общепризнанные переводческие трансформации.

Специфические для перевода эвфемизмов ошибки: утрата вуалирующей, маскирующей функции. Количество допущенных ошибок и их характер при переводе с русского языка на украинский и с русского на польский язык не совсем идентичны. При переводе эвфемизмов с русского на украинский язык ошибки, допускаемые программой более разнообразны; при переводе на польский язык самой распространенной ошибкой является утрата семантического значения.

Все приведенные ошибки приводят к грубому искажению содержания оригинала, либо к неточной передаче его смысла.

Перевод эмоционально-оценочной и стилистически окрашенной лексики вообще и эвфемизмов в частности невозможен без учета фоновой информации и лингвокультурного фона. Перевод эвфемизмов является контекстно зависимым, при переводе одних и тех же лексем, в зависимости от контекста и фоновой информации, можно давать различные толкования.

Основным препятствием для адекватного перевода эвфемизмов является несогласованность понятийных систем разных языков. Именно поэтому при переводе большинства представленных лексем рекомендуется добавление более или менее развернутых лингвокультурных комментариев, разъясняющих денотативные и коннотативные семы, присущие лексеме в языке оригинала.

Проанализировав переводы онлайн-переводчика, мы еще раз убедились в приведенных ранее достоинствах и недостатках машинного перевода. Таким образом, машинный перевод может помочь в понимании общего смысла текста, но он не способен предоставить

грамотный, красивый, перевод и заменить полностью человека. Поэтому использование сервисов машинного перевода, зависит от информации, которую необходимо перевести, и качества, которое требуется от перевода.

Изучение эвфемизмов дает возможность проникнуть глубже в психологию народа и его общественные, национальные ценности: мораль, эстетику, мотивацию участия в жизни общества, т. е. позволяет более полно представить национальный характер и ход мыслей носителей языка.

Перевод с одних языков на другие имеет ряд существенных для корректного понимания смысла текста проблем. Это, прежде всего, проблемы неоднозначности, во-вторых, это проблемы структурного и лексического различия, а также грамматические конструкции, состоящие из нескольких слов, такие как идиомы и словосочетания.

Исследования в области машинного перевода следует отнести к разряду фундаментальных исследований. Их нужно вести не только и не столько потому, что это позволит в будущем сэкономить средства на переводах иностранных текстов и облегчить процесс обмена научно технической и деловой информацией между различными странами. Они необходимы как один из наиболее эффективных путей поиска технических решений по ряду проблем автоматической обработки информации, а уровень развития средств и методов автоматической обработки информации оказывает непосредственное влияние на темпы научно-технического прогресса.

Литература

1. Александрова О. В. Особенности функционирования табуированной лексики в современной речи / О. В. Александрова // Культура народов Причерноморья [Текст]: научный журнал. - 2006. т.1 N 82 – С.12-14
2. Андреева А. Д. Обзор систем машинного перевода // А. Д. Андреева, И. Л. Меньшиков, А. А. Мокрушин. – М.: Молодой ученый, 2013. – № 12. – С. 64-66.
3. Вавилова Л. Н. К вопросу об эвфемизации современной русской речи [Электронный ресурс] / Л. Н. Вавилова // Режим доступа: <http://old.kpfu.ru/fil/kn7/index.php?sod=11>
4. Васильченко А. Перекладання неперекладностей: семіотична проблема і філософський метод / А. Васильченко // Філософська думка. – 2010. - №3. – С. 138-147
5. Мошкович В. В. Оценка качества перевода и использование адекватности и эквивалентности как критериев оценки качества перевода / В. В. Мошкович // Вестник Челябинского государственного педагогического университета [Текст]: научный журнал. – 2013. №10. С. 291-297.

6. Скворцова О. В., Тихонова Е. В. Проблемы и преимущества автоматизированного и машинного переводов // Молодой ученый. – 2016. – №9. – С. 1287-1289.

УДК 81.25

Давиденко Д. О.

СПЕЦИФИКА ВОСПРОИЗВЕДЕНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ В УКРАИНСКО-РУССКОМ ПЕРЕВОДЕ НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА

Л. КОСТЕНКО «МАРУСЯ ЧУРАЙ»

Любой язык имеет богатую историю. За это время в нем накапливается большое количество выражений, которые люди нашли удачными, меткими и красивыми. Так и возникает особый слой языка – фразеология, совокупность устойчивых выражений, имеющих самостоятельное значение.

Перевод фразеологических единиц является одной из самых сложных и интересных проблем, разрабатываемых в рамках современной теории перевода. Трудности перевода фразеологических единиц обуславливаются сложностью их семантической структуры.

Проблемы перевода фразеологии рассматривали многие исследователи: В. С. Виноградов, Н. Л. Шадрин, С. Флорин, Е. Ф. Арсентьева, А. В. Федоров, В. Н. Комиссаров. Наиболее подробно рассмотрены трудности, связанные с переводом фразеологических единиц в работах Ю. П. Солодуба, Л. Ф. Дмитриевой, С. Е. Кунцевич, Е. А. Мартинкевич, Н. Ф. Смирновой, однако проблема специфики воспроизведения фразеологизмов в украинско-русском переводе разработана не достаточно полно, в чем заключается актуальность данного исследования.

Объектом данного исследования является изучение способов перевода фразеологических единиц.

Предметом исследования служат фразеологические единицы, отобранные из романа Л. Костенко «Маруся Чурай» и перевода А. И. Лернера.

Фразеологизмы по своей структуре напоминают свободные словосочетания (стреляный воробей), предложения (кот наплакал), сочетания самостоятельных и служебных частей речи (без ума, ни рыба ни мясо). Однако фразеологизм отличается от свободного сочетания слов постоянством состава и единым значением, является одним членом предложения, воспроизводится «в готовом виде», а не создается в речи.

Фразеологический перевод – это использование в тексте перевода устойчивых единиц различной степени близости между единицей ИЯ и соответствующей единицей ПЯ – от полного и абсолютного эквивалента до приблизительного фразеологического соответствия:

«...на себе карі божої просила» – «И Божьей кары для себя просила...» (фразеологический перевод, полный эквивалент); «На то ставши, Параска Демиха, в літах подейшлих...» – «На то, Параска Демиха, в летах замшелых...» (фразеологический перевод, частичный эквивалент).

Нефразеологический перевод – это способ перевода, при котором фразеологическая единица передается при помощи лексических, а не фразеологических средств ПЯ. Данный способ используют в случае отсутствия фразеологических эквивалентов или аналогов. Такой перевод не является полноценным, потому что всегда есть потери в сфере образности, экспрессивности, коннотации, афористичности, оттенков значений. Именно по этой причине переводчики очень редко применяют данный способ.

К нефразеологическому переводу относятся такие способы, как лексический перевод, описательный перевод, калькирование, контекстуальный и выборочный перевод. «Сиділа Галя наче панська рожка» – «Сидела Галя, будто роза в поле» (нефразеологический перевод, лексический перевод); «В цих справах поруч правда і брехня» – «Здесь лжи и правды поворот» (нефразеологический перевод, лексический перевод).

Перевод фразеологических единиц требует от переводчика достаточного уровня профессионализма, знаний, навыков. В ходе данного исследования мы рассмотрели специфику воспроизведения фразеологизмов в украинско-русском переводе, а в качестве материала был выбран художественный текст.

При проведении исследования мы опирались на работу таких лингвистов, как В. В. Виноградов, Н. М. Шанский, Я. И. Рецкер, В. Н. Коммисаров, А. В. Кунин.

Ключевой целью нашей работы было рассмотрение способов перевода фразеологических единиц.

Нами были проанализированы фразеологические единицы из художественного произведения «Маруся Чурай», большинство из которых, согласно классификации Н. М. Шанского, являются книжными фразеологизмами.

Что касается способов перевода фразеологизмов, то следует отметить, что чаще всего был применен фразеологический перевод с полным эквивалентом, и лишь перевод нескольких единиц осуществлялся посредством нефразеологического перевода.

Возможность применения способа фразеологического перевода объясняется тем, что русский и украинский языки являются близкородственными.

Во всех рассмотренных случаях переводчику удалось сохранить смысловую, эмоционально-экспрессивную нагрузку текста, что является одной из главных задач перевода художественного текста.

Литература

1. Виноградов В. В. Основные понятия русской фразеологии / В. В. Виноградов. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1946. – 405 с.
2. Виноградов В. С. Введение в переводоведение / В. С. Виноградов. – М.: Просвещение, 2001. – 327 с.
3. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика / Я. И. Рецкер. – М.: Международные отношения, 1974. – 216 с.
4. Чепасова А. М. Семантико-грамматические классы русских фразеологизмов / А. М. Чепасова. – М.: Наука, 1974. – 100 с.
5. Шанский, Н. М. Фразеология современного русского языка/ Н. М. Шанский. – М.: Изд-во ЛКИ, 1985. – 272 с.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГРЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Дадіані Л.Г. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ «СВОБОДА» ЗА ДОПОМОГОЮ ОБРАЗУ ЦИГАНА У ПОЕМІ «ДВНАДЦЯТЬ ПІСЕНЬ ЦИГАНА» КОСТИСА ПАЛАМАСА	3
Шабан А.В. РЕЛІГІЙНІ КОНЦЕПТИ «БОГ, ДОЛЯ, ПРАВДА» У НОВОГРЕЦЬКИХ, АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ	5
Субботіна Т.О. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АБРЕВІАТУР У МОВІ ДРУКОВАНОЇ РЕКЛАМИ (НА МАТЕРІАЛІ НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ)	7
Харасахал П.Ю. ЗАСОБИ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ВИРАЗНОСТ ГАЗЕТНИХ ЗАГОЛОВКІВ У ГРЕЦЬКОМУ ГАЗЕТНОМУ МОВЛЕННІ	9
Брагіна В.Р. КОМПОНЕНТ «ЇЖА» У НОВОГРЕЦЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ	11
Кононенко Д.О. ОБРАЗИ І СИМВОЛИ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ	12
Челпанова О.К. СТРУКТУРА СИМВОЛУ	14
Шаламова Д.О. ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ ГРУПИ «БАГАТСТВО-БІДНІСТЬ»	16

СЕКЦІЯ

ТЕРМІНОЛОГІЯ ТА ПЕРЕКЛАД

Баранова А.В. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ГРЕЦЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ»	19
Орлова А.В. ПЕРЕКЛАД ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	21
Пахмутов Є.П. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АБРЕВІАТУР ТА СКОРОЧЕНЬ ТЕРМІНІВ МОРСЬКОЇ ЛЕКСИКИ»	24
Білоусова І.І. РЕКЛАМНІ ТЕКСТИ В ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕКЛАДУ З НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ (ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ)	27
Дегтярєва А.Р. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ З ПИТАНЬ ВІЗОВОЇ ПОЛІТИКИ ЄС ЩОДО КРАЇН ТРЕТЬОГО СВІТУ	28
Черкез А.К. ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ З НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ МЕДИЧНИХ ІНСТРУКЦІЙ ДО ЛІКІВ	31
Дженчако К.О. ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ З НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ ДОКУМЕНТІВ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ МОРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ	33

СЕКЦІЯ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНОГО, КОГНІТИВНОПРАГМАТИЧНОГО ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКОГО АНАЛІЗУ ОДИНИЦЬ МОВИ ТА МОВЛЕННЯ

Гамідова Б. І. СТАТУС ПРИСЛІВ'ІВ У ФРАЗЕОЛОГІЇ	34
Горшкова А.Г. ЕКВІРИТМІЧНІСТЬ МІЖ ПОЕТИЧНИМ ТВОРОМ Р. КІПЛІНГА «IF» ТА ЙОГО ПЕРЕКЛАДАМИ	36
Зензерова В.І. НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ СТІЙКИХ ПОРІВНЯНЬ З КОМПОНЕНТОМ -ОРНІТОНИМОМ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	40

Ищенко Д.П. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНТРОПОНІМІВ В НІМЕЦЬКИХ НАРОДНИХ КАЗКАХ НА АНГЛІЙСЬКУ ТА УКРАЇНСЬКУ МОВИ	43
Кулешова Ю.Р. АНГЛОМОВНІ ІДІОМИ В ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ	45
Лучина С.М. ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ЕМОТИВНОЇ ЛЕКСИКИ У ТВОРІ СТВЕНА ФРАЯ «THE HIPPIEROTAMUS» ТА ЇЇ ВІДОБРАЖЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ	47
Перва О.І. МОВНІ ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТУ ВІЧНІСТЬ/ETERNITY В АНГЛОМОВНОМУ ЖАНРІ ФЕНТЕЗІ	51
Перепелиця А.Д. ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ ВЛАСНИХ НАЗВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЖ. РОУЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР І СМЕРТЕЛЬНІ РЕЛІКВІЇ»)	55
Рак Т.О. ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ»	57
Різуненко Д.С. ВИДИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НА ПРИКЛАДІ ТВОРУ СТВЕНА ФРАЯ «LIAR»»	61
Тарасова В.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ РАКЕТНО-КОСМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	63

СЕКЦІЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Демченко Т. О. МЕТАМОРФОЗА КОТА БЕГЕМОТА НА СТРАНИЦАХ РАЗНЫХ РЕДАКЦИЙ РОМАНА «МАСТЕР И МАРГАРИТА» М. БУЛГАКОВА	66
Попкова К. А. ПРОБЛЕМАТИКА РОМАНА М. КУЗЬМИНА «КРЫЛЬЯ»	69
Долгирева Ю. С. РУССКО-ПОЛЬСКИЕ МЕЖЪЯЗЫКОВЫЕ ОМОНИМЫ	72
Євчина Л. Б. ОБРАЗ ГЕРОЯ-РАССКАЗЧИКА В ПРОЗЕ НИНЫ ПЕТРОВСКОЙ	75
Іваненко Д. О. СИНТАКСИЧЕСКИЕ ТРАНСФОРМАЦИИ В ХУДОЖЕСТВЕННОМ ТЕКСТЕ ПРИ ПЕРЕВОДЕ С РУССКОГО ЯЗЫКА НА УКРАИНСКИЙ ЯЗЫК	78
Котова А. В. РУССКО-ПОЛЬСКИЕ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИЕ СООТВЕТВИЯ: ЭТНОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	81
Петько В. В. КОНЦЕПТ «СЕМЬЯ» В РУССКОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЕ МИРА (НА МАТЕРИАЛЕ ПОСЛОВИЦ И ПОГОВОРОК)	84
Бурмістрова А. А. ПРОБЛЕМЫ МАШИННОГО ПЕРЕВОДА ЭВФЕМИЗМОВ НА БЛИЗКОРОДСТВЕННЫЕ ЯЗЫКИ	88
Давиденко Д. О. СПЕЦИФИКА ВОСПРОИЗВЕДЕНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ В УКРАИНСКО-РУССКОМ ПЕРЕВОДЕ НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА Л. КОСТЕНКО «МАРУСЯ ЧУРАЙ»	91

Збірник тез доповідей студентів
факультету грецької філології та
перекладу

ДЕБЮТ

У збірнику публікуються тези українською, російською, англійською, польською, новогрецькою, німецькою та італійською мовами

Технічні редактори: Смирнова М.С., Жабко К.О., Маслова Г.М.
Комп'ютерна верстка: Смирнова М.С.